

T.C.  
UFUK ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI  
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**PKK TERÖR ÖRGÜTÜ TASFIYE EDİLEBİLİR Mİ?  
EDİLEBİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALIDIR?**

MUHİTTİN ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA, 2010



PKK TERÖR ÖRGÜTÜ TASFİYE EDİLEBİLİR Mİ?  
EDİLEBİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALIDIR?

Muhittin Şahin

T.C.  
Ufuk Üniversitesi  
Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı  
Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2010

## **KABUL VE ONAY**

Muhittin ŞAHİN tarafından hazırlanan “PKK Terör Örgütü Tasfiye Edilebilir mi? Edilebilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” başlıklı bu çalışma, 02.06.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman):

Doç. Dr. Celalettin YAVUZ

Üye:

Prof. Dr. Oya AKGÖNENÇ

Üye:

Yrd.Doç. Dr. Cenk AYGÜL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Şeref ÜNAL  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

## **BİLDİRİM**

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/06/2010

Muhittin ŞAHİN

Terörden arınmış bir  
geleceğe

## ÖZET

ŞAHİN, Muhittin

PKK Terör Örgütü Tasfiye Edilebilir mi? Edilebilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2010

Bu tezde, yaklaşık kırk yıldır Türkiye’de faaliyette bulunan, 40 bin civarında insanın ölümüne yol açan, özellikle Irak sınırına yakın illerde yaşayan vatandaşların can kaygısı ve eğitim-sağlık hizmeti eksikliğini giderebilmek amacıyla kitleler halinde Türkiye’nin batı-güneyine göç etmesine, bölgedeki tarım ve zengin hayvan besiciliğinin neredeyse yok edilmesine sebebiyet veren PKK terör örgütü incelenmiş, tasfiye edilebilmesi için öneriler getirilmeye çalışılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın hazırlanmasında kaynak tarama tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya, üzerinde uzlaşmaya varılamamış olan terör ve terörizm tanımlarından başlanılmış ve bir sonraki bölümde PKK terör örgütünün kuruluşu, ideolojisi ve güçlenip çöküş sürecine girişinden bahsedilmiştir. PKK terör örgütünün tasfiyesine yönelik öneriler getirilmeden önce çözüm yolları örnek oluşturması amacıyla IRA, ETA ve FIS terör örgütleri incelenmiştir.

PKK terör örgütünün mevcut durumu ve konunun uzmanı olduğu iddia edilen kişilerin sunduğu öneriler başlıklar altında bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Terörle mücadele doğrultusunda yapılması gerekenler, sosyal - kültürel yönde gerçekleştirilmesi gerekenler ve silahlı terör örgütüne yönelik önlemler olmak üzere iki ana başlıkta anlatılmıştır. AKP iktidarının 2009 yılı ortalarında ortaya attığı “açılım” hareketi ile gelen bazı tartışmalara da bu bölümde değinilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, terör örgütü her ne kadar yoğun dış destek alsada, gerekli önlemler zaman kaybetmeden titizlikle alındığı takdirde, PKK terör örgütünün sonlandırılabilmesi sonucuna varılmıştır. Örgütün sonlandırılmasının uzun vadede gerçekleşebilme ihtimali bulunmaktadır, bunun nedeni ise Türkiye’nin doğu

bölgelerinde yaşanan ekonomik ve sosyal sorunlardan PKK terör örgütünün faydalanması ve bu sorunların çözümünün ancak uzun vadede gerçekleşebilecek oluşudur.

**Anahtar Sözcükler:** terörizm, etnik terör, açılım, PKK, PKK'nın tasfiyesi



## **ABSTRACT**

ŞAHİN, Muhittin

Is it possible to discharge the terrorist organization PKK?

If it is, what should be done?

Master's Thesis

Ankara, 2010

In this thesis, the terrorist organization PKK which has been operating in Turkey for over 40 years and has caused over 40 thousands deaths and also huge immigration of the people living especially in the cities near Iraq towards the south and west of Turkey with the aim of being alive and solving the problems related to education and health and also almost destroyed agricultural and animal husbandry life is studied and then it is aimed to bring forward proposals for discharging this terrorist group.

Comprehensive literature review is adopted in this study. In this direction, definitions concerning terror and terrorism which international common opinion can never be achieved on are attempted to be provided and in the next part of the study the foundation, identifying its ideology, gaining its strength and then its collapse periods are mentioned. Before bringing forward some proposals for discharging this organization, IRA, ETA and FIS are examined as the used key of the situation in the related countries may set a good example.

The current situation of PKK and the proposals for discharging it are tried to be collected under the related headings. In the counter-terrorism process, what should be done or not are described under two main headings as social-cultural measures to be taken and measures against armed terrorist organization. Some discussions occurred after “the democratic initiative” proposed by AKP are also mentioned in this part.

In the wake of the studies, no matter what support it gets, if the necessary precautions are taken punctiliously, it has been deduced that PKK can be discharged. There is a possibility that it may take place in the long term, because the social and cultural

problems which exist in Eastern Turkey and are used by PKK can only be solved in the long term period.

**Key Words:** terrorism, ethnic terror, democratic initiative, PKK, discharging of PKK

## İÇİNDEKİLER

<b>ÖZET</b>	<b>i</b>
<b>ABSTRACT</b>	<b>iii</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b>	<b>v</b>
<b>KISALTMALAR</b>	<b>vii</b>
<b>TABLolar</b>	<b>ix</b>
<b>ÖNSÖZ</b>	<b>x</b>
<b>GİRİŞ</b>	<b>01</b>
<b>BÖLÜM I TERÖRİZM VE ETNİK TERÖRİZM İLE İLGİLİ KAVRAMLAR</b>	
1.1 Terör ve Terörizmle İlgili Temel Kavramlar	04
1.1.1 Etnik Terör .....	12
1.1.1.1 Etnik Sorunların Çözümünde Kullanılan Yöntemler	16
1.1.1.1.1 Farklılıkların Yok Edilmesi Yöntemleri .....	16
1.1.1.1.2 Farklılıkların Yönetilmesi Yöntemleri .....	18
<b>BÖLÜM II PKK TERÖR ÖRGÜTÜ</b>	
2.1 PKK Terör Örgütünün Kısa Tarihçesi .....	20
2.2 PKK Terör Örgütünün İlk Tasfiye Sürecine Girişi .....	31
2.3 PKK Terör Örgütünün Tekrar Ortaya Çıkışı .....	34
2.4 İkinci Tasfiye Sürecindeki Terör Örgütünün Son Talepleri .....	36
<b>BÖLÜM III BAZI TERÖR ÖRGÜTLERİNİN (IRA – ETA – FIS) OLUŞUMU, ÖRGÜTLENMESİ VE İLGİLİ DEVLETLERİN ÇÖZÜM YOLLARI</b>	
3.1 İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (IRA) .....	39
3.2 İspanya’da Bask Ülkesi ve Özgürlük (ETA) .....	48
3.3 Cezayir’de İslami Selamet Cephesi (FIS) .....	54
<b>BÖLÜM IV PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELEDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER</b>	
4.1 Türkiye’de PKK Terör Örgütü ile Kürt Sorununun Karıştırılması ..	62
4.2 Sosyal ve Kültürel Önlemler .....	64

4.2.1	Toplum Yapısı .....	65
4.2.2	Eğitim .....	67
4.2.3	Dil Meselesi .....	69
4.2.4	Ekonomik ve Sosyal Refahın Sağlanması .....	74
4.2.5	Ortak Değerler .....	79
4.3	Silahlı Terör Örgütüne Yönelik Önlemler .....	80
4.3.1	Örgütün Siyasi Yönden Temsil Edilme Meselesi .....	81
4.3.2	Siyasi ve Ekonomik Desteğin Kesilmesine Yönelik Tedbirler .....	83
4.3.3	Kitle İletişim Araçlarına Yönelik Tedbirler .....	89
4.3.4	Güvenlik ve Hukuki Tedbirler .....	94
4.3.5	Tarihi Fırsatlar .....	101
4.4	Sözde Kimlik Meselesi ve Anayasal Tanınma .....	102
4.5	Tek Bir Merkezden Mücadele .....	105
<b>SONUÇ VE ÖNERİLER</b>		<b>108</b>
<b>KAYNAKÇA</b>		<b>114</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ</b>		<b>128</b>

## KISALTMALAR

<b>AB</b>	:Avrupa Birliği
<b>ABD</b>	:Amerika Birleşik Devletleri
<b>a.g.e.</b>	:Adı Geçen Eser
<b>AGİT</b>	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
<b>a.g.m.</b>	:Adı Geçen Makale
<b>AIS</b>	:Armé Islamique du Salut – İslami Selamet Ordusu
<b>ASALA</b>	:Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia – Ermenistan’ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu
<b>ARGK</b>	: Artêşa Rizgariya Gelê Kürdistan – Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
<b>BM</b>	:Birleşmiş Milletler
<b>CIA</b>	:Central Intelligence Agency – ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı
<b>DDKO</b>	:Doğu Devrimci Kültür Ocakları
<b>DEP</b>	:Demokrasi ve Değişim Partisi
<b>DP</b>	:Demokrat Parti
<b>DTP</b>	:Demokratik Toplum Partisi
<b>EE</b>	:Euzkadiko Ezkerra – Bask Solu
<b>ETA</b>	:Euskadi ta Askatuna – Bask Ülkesi ve Özgürlük
<b>ERNK</b>	:Eniya Rızgariya Netewayı Kurdistan – Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
<b>FIDA</b>	:İslam Cihadı İçin Silahlı Cephe
<b>FIS</b>	:Front Islamique du Salut – İslami Selamet Cephesi
<b>FLN</b>	:Front de Libération Nationale – Ulusal Özgürlük Cephesi
<b>GAP</b>	:Güneydoğu Anadolu Projesi
<b>GIA</b>	:Groupe Islamique Armé – Silahlı İslam Topluluğu
<b>GSMH</b>	:Gayrisafi Milli Hasıla
<b>HB</b>	:Herri Batasuna – Bask Ülkesinde Halk Birliği
<b>HEP</b>	:Halkın Emek Partisi
<b>IRA</b>	:Irish Republican Army – İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
<b>İKÖ</b>	:İslam Konferasyonu Örgütü

<b>KADEK</b>	:Kongreya Azadî û Demokrasiya Kurdistané – Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
<b>LTTE</b>	:the Liberation Tigers of Tamil Eelam - Tamil Kaplanları
<b>m.s.</b>	:Milattan Sonra
<b>NATO</b>	:North Atlantic Treaty Organization – Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
<b>NCIS</b>	:National Criminal Intelligence Service – Ulusal Suç İstihbarat Birimi
<b>OECD</b>	:Organization for Economic Co-operation and Development – Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
<b>PASOK</b>	:Panhellenion Sosyalistiku Kinema – Panhelenik Sosyalist Hareket
<b>PKK</b>	:Partiya Karkerêren Kurdistan – Kürdistan İşçi Partisi
<b>RTÜK</b>	:Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
<b>s.</b>	:Sayfa
<b>SAS</b>	:Special Air Service – Özel Hava Hizmeti
<b>SHP</b>	:Sosyaldemokrat Halkçı Parti
<b>SSCB</b>	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
<b>STÖ</b>	:Sivil Toplum Örgütü
<b>TBMM</b>	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
<b>THKP</b>	:Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
<b>TSK</b>	:Türk Silahlı Kuvvetleri
<b>UDA</b>	:Ulster Defense Association – Ulster Savunma Birliği
<b>UFF</b>	:Ulster Freedom Fighters – Ulster Özgürlük Savaşçıları
<b>UVF</b>	:Ulster Volunteer Force – Ulster Gönüllüler Gücü
<b>yy.</b>	:Yüzyıl

**TABLÖLAR**

	<b><u>Sayfa No</u></b>
<b>Tablo 1:</b> Ankete Katılanların Anadile Göre Etnik Köken Dağılımı (%) .....	61
<b>Tablo 2:</b> Yıllar itibari ile bölgelerin GSMH payları (%) .....	69

## ÖNSÖZ

Eski Filistin’de Zeolatlara ile başladığı ifade edilen terörizmin, 20. yy’da teknolojinin yardımıyla farklı ve daha yıkıcı etki yaratan bir boyuta ulaştığı görülmektedir. İmparatorlukların yıkılarak milli devletlerin kurulması, bu yeni milli devletler içerisinde farklı etnisitelere de devletlerini kurmak umudu vermiş ve etnik terör dünyanın her bir bölgesinde yaygın hale gelmiştir. Sri Lanka’da Tamil Kaplanları, Türkiye’de PKK, İspanya’da ETA, Kuzey İrlanda’da IRA, son yıllarda el-Kaide, bu terör örgütlerine örnek olarak gösterilebilmektedir.

Üç önemli bölgeyi birbirine bağlayan ve zengin petrol kaynaklarına oldukça yakın bir konumda olan Türkiye, jeopolitik önemliliği itibari ile istikrarı yakalayıp güçlü bir devlet olmasının engellenmesi gerektiği düşünülen üniter bir devlettir. Bu ülkenin istikrarı yakalamasının önlenmesi ülke içerisinde farklı etnisitelerin ayaklandırılması ile mümkün olabileceği düşüncesi ile dış güçlerin de yardımıyla PKK terör örgütü kurulmuş ve binlerce masum insanın ölümüne neden olmuştur. Onbinlerin canını yakmış ve yakmaya devam eden bu terör örgütünün tasfiye edilmesi defalarca gündeme gelmiş, ancak askeri operasyonlar haricinde ciddi, somut adımlar atılamamıştır.

Terörizm hakkında çalışmaya karar verdiğimde terörizmin hangi yönü doğrultusunda araştırma yapacağım henüz belli değilken, sayın hocam Doç.Dr. Celalettin Yavuz’un tavsiyesi ile PKK terör örgütünün tasfiye edilmesine yönelik alınması gereken önlemleri konu alan bir çalışma yapmaya karar verdim. Gerek konu belirlememde yardımcı olan gerekse, araştırma sürecimde bilimsel araştırma yapmam ve yazmamda bana yol gösteren değerli hocam Doç.Dr. Celalettin Yavuz’a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yüksek lisans eğitimime başladığım günden beri desteğini hiçbir zaman esirgemeyen hocam Prof.Dr. Sevim Sönmez’e, yazdıklarımın bilgisayar ortamına geçirilmesi sürecinde yardımcı olan arkadaşım G. Tümay Beşorak’a ve aileme teşekkür ederim.



Web sayfasından büyük ölçüde yararlandığım Türk Silahlı Kuvvetlerinin “Terörle Mücadelede Mükemmeliyetçilik Merkezine”, TBMM Kütüphanesi ile Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi yönetim ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Muhittin ŞAHİN

## GİRİŞ

M.S. I. yy. Zelaotlar döneminde ortaya çıkan terör ve etnik terör olayları o günden bu yana devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti de, önce bağımsız bir Ermeni Devleti hedefleyen ASALA'nın, daha sonra ise ayrılıkçı PKK terör örgütünün faaliyet alanı haline gelmiş, adı geçen terör örgütleri gerektiğinde kullanılmak üzere zaman zaman Türkiye'ye karşı kullanılan araç haline gelmişlerdir. Ancak, bu terör "kozu" ya da "kartı" kullanılırken kadın ve çocuklar da dahil binlerce masum insan da katledilmiştir. Savaş meydanlarında silahlı bir güç sadece diğer silahlı güçler ile savaşır ve normal şartlarda karşı tarafın masum halkına dokunmazlar. Terör örgütleri, özellikle PKK terör örgütünün, sadece Türk Devleti'ne karşı silahlı isyan değil, aynı zamanda birçok masum insanın hayatına kıyan, insanlık dışı faaliyetleri açıkça görülebilmektedir. Bu terör örgütü Türkiye'nin istikrarını bozmak isteyen komşu Irak, İran, Ermenistan ve Suriye ile karşılarında istikrarlı, güçlü bir Türkiye görmek istemeyen Batı devletleri tarafından sürekli açık ya da gizli bir şekilde destek görmüştür.

PKK terör örgütü kurulduğu günlerde bağımsız bir Kürt Devleti'ni hedeflerken, zamanla bağımsız bir devleti değil de, özerk bir bölgeyi hedeflediklerini dile getirmiş ve en son olarak da anayasal düzeyde Kürt kimliğinin de tanınması gibi bir talepte bulunmuştur. Bu durum PKK terör örgütünün de, tasfiye sürecine girdiğinin farkında olduğunu ve ne kurtarılsa kardır güdüsü ile hareket ettiklerini akıllara getirmektedir. Bu süreç dahilinde dahi gündemden düşmeyerek kimi kişilerin ya da devletlerin rant elde ettikleri bir kart olmayı sürdürmektedir.

Çok sayıda kişiyi evsiz bırakan, ülke ekonomisine büyük zarar veren önceleri bir dağ örgütü iken günümüzde şehirlerde eylemlerine devam eden ve bir türlü tasfiyesi gerçekleştirilemeyen PKK terör örgütünü incelemek ve bu örgütün yok edilebilmesi için öncelikle yapılması gereken hususları belirlemek bu tezin amacı olmuş ve bu soruna çözüm bulabilmek isteği tezin hazırlanmasını teşvik etmiştir.

Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'ndeki sorunu betimleyebilmek ve adını koyabilmek amacıyla bu tezin birinci bölümünde temel kavramlara yer verilmiş olup, terörizm ile terörist terimlerine açıklık getirilerek, amaçlarından bahsedilmiştir. PKK terör örgütünü tam olarak açıklayabilmek için "etnik terör" terimi tanımlanmış ve etnik teröre neden oluşturduğu ifade edilen etnik sorunun ne olduğu, hangi şartlar altında mevcut olabileceği ve ne şekilde sonlandırılabilceği konu edilmiştir.

İkinci bölümde PKK terör örgütüne giriş yapılmış olup, PKK'nın oluşumu, gelişimi sadece ana hatlarıyla verilmiştir. PKK terör örgüt elebaşı Abdullah Öcalan'ın tutuklanması ile örgütün tasfiye sürecine girişinden bahsedilip, 2003 yılında ABD'nin Irak'a müdahalesi ile PKK'nın faaliyetlerine yeniden başlaması ve daha sonra ABD'nin tekrar bu bölgeden çıkma planları ile PKK terör örgütünün ikinci bir kez daha tasfiye sürecine girmesi konu edilmiştir. Bu son tasfiye sürecinde PKK'nın gündeme gelen son taleplerinin neler olduğu listelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Türkiye'deki terör faaliyetlerini daha iyi anlayabilmek ve çözümleyebilmek amacıyla Büyük Britanya'da ortaya çıkmış İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (IRA) ve İspanya'daki Bask Ülkesi ve Özgürlük (ETA) ile son dönemlerde PKK terör örgütünü tasfiye bağlamında ortak noktalarının olduğu sürekli vurgulanmaya çalışılan Cezayir'deki İslami Selamet Cephesi (FIS) incelenmiş; bu üç terör örgütüne yönelik ilgili devletlerin almış olduğu önlemler açıklanmıştır.

Dördüncü ve son bölümde, PKK terör örgütünün tasfiye edilebilmesi için neler yapılabileceği üzerinde durulmuştur. Terör örgütleriyle mücadelede, terör örgütlerinin tasfiyesi için çözülmesi gereken sosyal, eğitim, ekonomik, siyasi sorunlar üzerinde durulmuş, ancak bu sosyal ve ekonomik sorunların çözüm çalışmalarlarıyla eşzamanlı yürütülmesi gereken silahlı mücadelenin önemi de vurgulanmıştır. Bu bölümde önce mevcut durum resmedilmiş, daha sonra ise yeri geldikçe, mevcut durum dahilinde PKK terör örgütü ile mücadele için yapılması ve yapılmaması gerekenler konu edilmiştir.

Ayrıntılı bir kaynak taraması yapılan çalışmada kitaplardan, süreli yayınlarda yayınlanan makalelerden, araştırma merkezi yayınlarından, gazete ve web sitelerinde yer alan bilgilerden faydalanılmış, bu bilgiler resmi belgeler doğrultusunda analiz edilmiştir. Konuya yönelik terör örgütünün de görüşleri incelenmiş ve öne sürülen hususların dayandırıldığı temeller irdelenmiştir.

## BÖLÜM 1

### TERÖRİZM VE ETNİK TERÖRLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Günlük yaşantının neredeyse her anında ‘terör’ kelimesi kullanılmakta ve duyulmaktadır. Hatta bu kelime ‘terör estirmek’ gibi birçok deyimde de yer bulmuştur. Bu bölümde bu denli sık kullanılan, ‘terör’ sözcük kökünden türeyen bu kelimeler ile terörizm ve etnik terörizm tanımlanmaya çalışılmış, etnik terörizme neden teşkil eden etnik sorunun hangi şartlar altında varlığından bahsedilebileceği ve bu etnik sorunların çözümünde kullanılabilecek yöntemlerin üzerinde durulmuştur. Daha sonra ise Türkiye’de ortaya çıkan, binlerce kişinin ölümüne neden olan ve birçok kişiyi evsiz bırakan PKK terör örgütünün oluşumu, örgütlenmesi ve gelişmesi konu edilmiştir.

#### 1.1 TERÖR VE TERÖRİZM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Dünyanın pek çok bölgesinde terörizmden dolayı, hukuk düzeni ve ekonomi zarar görmüş; bu zarar gören bölgeler ya da ülkeler yönetilemez hale gelmiş ve toplumlar, terörizmin etkisi altında farklı kimliklere ve gruplara ayrılmışlardır.<sup>1</sup> Böylesine önemli sonuçlar doğuran bir sözcüğün tanımının yapılma mecburiyeti de kaçınılmaz olmuştur. Terörizmi tanımlamak, terörizm ile mücadele etmek kadar zor bir konu olma özelliğini taşımayı, varlığından bu yana devam ettirmektedir. Ancak terörle mücadele adına atılacak birçok adımın başarılı olabilmesi için tanım yapma zorunluluğunun çözülmesi gerektiği uzmanlarca paylaşılan bir fikirdir.<sup>2</sup>

Terörizmin ilk kez ortaya çıktığı dönemden itibaren yaklaşık iki bin yıl geçmesine rağmen terörle mücadelede ortak hareket etmeyi sağlayabilecek, herkes tarafından kabul edilen bir tanımın üretilemeyişi, birçok uzmanı terör tanımı yapma çalışmaları içerisinde boğulmaktansa terörizmin nasıl bir şey olduğunu tarif etme girişimlerine

<sup>1</sup> Taner Tavas, “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 16.

<sup>2</sup>Paul D. Brawley, “Defining Terrorism”, Air Command and Staff College Air University, Alabama, 2006, (Erişim) [http://www.afresearch.org/skins/rims/q\\_mod.../display.aspx?](http://www.afresearch.org/skins/rims/q_mod.../display.aspx?) , 01.01.2010.

itmiş ve nihayetinde bu doğrultuda yapılan çalışmaların da doğruluğu kabul görmüştür.<sup>3</sup>

Akademisyenler, politikacılar, güvenlik uzmanları, gazeteciler her biri terörizm için birbirinden farklı tanım geliştirmişlerdir. Öyle ki, konunun uzmanları Alex P. Schmidt ve A. J. Jongman gibi bazı araştırmacılar konuyla ilgili kitaplarında 109 farklı tanım olduğunu ileri sürmüşlerdir.<sup>4</sup> Yapılan tanımlar aynı ülke içerisindeki farklı birimler tarafından dahi farklı tanımlamaların yapıldığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu 109 tanımın %83,5'inde şiddet unsurundan, %65'inde siyasi bir amaç unsurundan, %51'inde ise korku ve dehşet yaratma amacından bahsedilmektedir.<sup>5</sup>

Terörün kavramsal tanımının karmaşıklığı, terörün üretildiği ortama, çevre bölge özelliklerine, uygulayıcılarına, zamana ve teknolojik altyapısına bağlı olarak değişiklik göstermesi ile açıklanmaktadır.<sup>6</sup> Terörizmin yüzlerce birbirinden farklı algılamalara dayalı değerlendirme ve yargılamaları, ülkeler iç hukuklarının terörizme farklı yaklaşımları bir arada düşünüldüğünde, ortak yaptırımlar öngören bir tanıma ulaşma zorluğu da kendini göstermektedir.<sup>7</sup> Bu yüzden, terörizmin birçok farklı tanımı yapılmaktadır.

Kişinin, yaptığı eyleminden dolayı kimi kişiler tarafından özgürlük savaşçısı olarak betimlenmesi, kimi kişiler tarafından ise hain olarak betimlenmesi terörizmin yok edilmesi önünde en büyük engeldir.<sup>8</sup> Bu durum ise terörün çoğunluk tarafından onaylanmamış, aksine hemen hemen herkesin kendine göre başka bir tanımı olduğunu göstermektedir. 1991 yılında dağılmasından önce, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) Anayasası'nda yer alan 'özgürlük hareketlerinin

<sup>3</sup> İsmail Selvi, "Countering State-Supported Terrorism: The PKK and Turkish Foreign Policy Towards The Middle East", **Department of International Relations, Bilkent University, Master's Thesis**, July 2003, s. 6.

<sup>4</sup>Boaz Ganor, "Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?", (Erişim) <http://www.ict.org.il/ResearchPublications/tabid/64/Articlsid/432/currentpage/1/Default.aspx>, 01.01.2010.

<sup>5</sup>Ariel Merari, "Terrorism as a Strategy of Insurgency", **Terrorism and Political Violence**, Vol. V, No. IV, Winter 1993, s. 213-251.

<sup>6</sup>Reyhan İşeri, **Türkiye'de Etnik Terör: Asala ve PKK Örneği**, Ankara, BİN Ofset, 2008, s. 19.

<sup>7</sup>Ercan Çitlioğlu, **Gri Tehdit: Terörizm**, Ankara, Destek Yayınları, 2008, s. 193.

<sup>8</sup>Sertaç Başeren, "Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme", Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 1.

desteklenmesine' ilişkin hüküm dolayısıyla kimi örgütlere verilen eğitim, istihbarat, lojistik destek anayasal bir görev olarak görülürken kimi devletlerin bu durumu devlet destekli terör olarak adlandırması da net bir şekilde terörizme bakış açısındaki farklılığı ortaya koymaktadır.<sup>9</sup>

Terörizmin, ansiklopedik tanımlarından biri şöyledir:

“Terörizm; bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere, mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylemi; bu şiddet eylemlerinin tümü, bireysel ya da ortaklaşa terörizmin çeşitli biçimleri ‘cinayet, rehin alma, patlayıcı yerleştirme, sabotaj, vb.’ olabildiği gibi çeşitli eylemleri; ülkenin bağımsızlığı, bir siyasal rejimin devrilmesi, devlet siyasetinin bazı yönlerine itiraz, vb. olabilir...”<sup>10</sup>

Geniş bir açıdan bakılarak yapılan tanıma göre terörizm; “bireylerin, grupların ya da devletin siyasal bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştiği, savaş dışı sistemli şiddet eylemleri”dir.<sup>11</sup> Tanımda, devletin de savaş dışı şiddet eylemine girişebileceğinden bahsedilmektedir. Ancak, terörizmi bir politika olarak benimseyen devletlerin halkta korku yaratan uygulamalarının, genellikle huzur ve güvenliği sağlamaya yönelik alınmış yasal önlemler olduğu göze çarpmaktadır.<sup>12</sup>

Türkiye’de Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan terör tanımını şöyledir:

“Kökünü Latince ‘terrere’ sözcüğünden alan terör deyimini ‘korkudan sarsıntı geçirme’ veya ‘korkudan dehşete düşmeye sebep olma’ anlamlarına gelmekte olup, ilk defa Dictionnaire de l’Academie Française’nin 1789 yılında yayınlanan ekinde rastlanmaktadır. Nitekim, 1789 Fransız ihtilali sonrasında dönemi tarihçilerince ‘terör rejimi-rejime de la terreur’ olarak anıldığı bilinmektedir.”

“Türkçedeki karşılığı ‘yıldırma, korkutma’ olan terör kelimesi Fransızca Petit Robert sözlüğünde ‘bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku’ anlamında yer alırken, Siyasi Terimler ve Örgütler sözlüğünde ‘kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yıldırganlık saçan şiddet hareketleri’ olarak belirtilmektedir.”<sup>13</sup>

<sup>9</sup>Çitlioğlu, a.g.e., s. 44.

<sup>10</sup>Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “terörizm”, 22. Cilt, İstanbul, Milliyet Gazetesi Yayınları, 1986.

<sup>11</sup>Temel Britannica, “terörizm”, 17. Cilt, İstanbul, Hürriyet Gazetesi Yayınları, 1997.

<sup>12</sup>Çitlioğlu, a.g.e., s. 89.

<sup>13</sup>Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi Başkanlığı, (Erişim) <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 05.10.2009.

Konunun bir diğerk uzmanına göre ise terörizm, siyasi iletişimin yoğun bir şekilde televizyon, internet gibi modern iletişim araçlar aracılığıyla kitlelere mesaj göndererek hükümette davranış değişikliğine yol açmayı hedefleyen ve şiddet uygulayan türüdür. Bu tanımı Sovyetler Birliğinin kurucusu komünist lider Vladimir Lenin, terörizmin en temel amacı ‘korku’yu dile getirerek desteklemektedir. Lenin’e göre amaç, kitleler üzerinde, onların güvende olmadığı hissini uyandıracak korkuyu yaratmaktır. 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında birçok New York sakini günün her anında ölümle burun buruna olabileceğini görmüş ve terör eylemi, kitleleri, kendilerini koruyacak mekanizmanın devlet olması gerektiğine inandırmıştır. Şayet kişileri korumakta devlet yetersiz kalırsa, terör örgütlerinin kısa dönemde ulaşmak istediği amaç olan, devlete olan güvenin yok olması kaçınılmaz olacaktır.<sup>14</sup>

İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) tarafından yapılan geniş kapsamlı terörizm tanımı şöyledir:

“Terörizm saik ve kastna bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasi birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmaktır.”<sup>15</sup>

Terörizmin yeni bir savaş yöntemi olduğu iddiasıyla geliştirilen bir başka tanım ise, şu şekildedir:

“Terörizm, en ucuz, sınırlı insan kaynağı gerektiren, ani vuruş özelliği ile son derece etkili, seçilmiş bir hedefe eylem gerçekleştirilmekle birlikte; iletişim olanaklarının gelişkinliğine bağlı olarak pek çok odağı eşzamanlı etkileyen, büyük organizasyonlar gerektirmeyen, asimetrik nitelikleri nedeniyle kaynağında yok edilmesi son derece zor, yüksek mobilite ve hızlı reaksiyon niteliğine sahip; bağlantılarının kanıtlanamaması ve doğasındaki gizliliği açısından bir devletle ilişkilendirilmesi neredeyse olanaksız, muhatap ve yaptırım açılarından uluslararası hukuktaki boşluklardan yararlanan daha da çoğaltılması olası örneklerle günümüz ve geleceğin ‘yeni savaş yöntemi’ olarak karşımıza çıkmaktadır.”<sup>16</sup>

<sup>14</sup>Leonard Weinberg, William L. Eubank, **The Roots of Terrorism: What is Terrorism?**, New York, Chelsea House Publishers, 2006, s. 4 - 6.

<sup>15</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 24.

<sup>16</sup> Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 14.



Frank Bolz, Kenneth J. Dudanis ve David P. Schulz gibi konunun uzmanı olduğu iddia edilenlere ait olduğu belirtilen bir tanımda ise terörizm; “politik, dini ve ideolojik hedeflere ulaşmak için hedef kitle üzerine korku salarak, zorlayarak, tehdit ederek şiddetin planlı ve birikimli kullanımınıdır”. Grant Worldlaw’un, terörizmi, psikolojik etkileri ile ele aldığı ve “politik amaçlara ulaşmak için psikolojik savaş silahı” olarak tanımladığı görülmektedir. Yani, terörizmin “asıl mağdurların ötesinde daha geniş hedef kitlenin bir duruma razı olmasını sağlamak amacıyla düzenlenen sembolik eylemler bütünü” olduğunu ileri sürmektedir.<sup>17</sup> Bu tanımlar bağlamında eylemin o anda yarattığı sonuç önemli değildir, fakat sonuçların ötesinde meydana gelen davranış değişikliği amaçlanmaktadır.<sup>18</sup>

Türkiye Cumhuriyeti 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1. maddesinde ise terör şöyle tanımlanmaktadır:

“Madde 1 - (Değişik fıkra: 15/07/2003 - 4928 S.K./20. md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”<sup>19</sup>

İngiltere’nin Terörle Mücadele Kanunu’nda ise, terör; “siyasi amaca ulaşmak ve toplumu veya toplumun çeşitli kesimlerini korku içinde bırakmak maksadıyla şiddet kullanılması” şeklinde, Fransız Terörle Mücadele Kanunu’nda, “Baskı veya tehdit yolu ile mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyet” olarak tanımlanmaktadır.<sup>20</sup> Federal Alman Cumhuriyeti’nde Anayasayı Koruma Kurumu’na göre terörizm, “ceza hukukunda belirtilmiş ağır suçları işleyerek ya da bu suçlara hizmet etmekte olan şiddet eylemleri yoluyla kişilerin can ve mallarına zarar vererek siyasi amaçlar

<sup>17</sup> Tavas, **a.g.m.**, s. 17.

<sup>18</sup> Sertaç H.Başeren, “Terrorism with Its Differentiating Aspects”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 1, No. 1, Spring 2008, s. 4.

<sup>19</sup> Adalet Bakanlığı, TMK (Erişim) <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/809.html>, 05.10.2009.

<sup>20</sup> Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 189.

uğruna yürütülen savaşımdır.”<sup>21</sup> ABD yasası ise terörü, “alt ulusal grupların genellikle kişileri etkilemek amaçlı silahsız hedeflere yönelik işlenen, önceden planlanmış siyasi amaçlı, bir şiddet eylemi” olarak tanımlamaktadır.<sup>22</sup>

Türk, İngiliz, Alman, Fransız ve Amerikan yasalarının öngörmüş olduğu tanımlara bakıldığında bazı farklılıklara rağmen şiddet kullanımı, siyasal amaçların varlığı ve belli bir grup üzerinde korku yayma niyeti gibi hususların ortak unsurları oluşturduğu görülmektedir.

Uluslararası boyutta ortak bir terörizm tanımının yapılamamış olması, kimi kişilerin terörist olarak nitelendirdiği kişiyi bir başkasının özgürlük savaşçısı veya gerilla olarak nitelendirmesine neden olmakta ve bu durumun en büyük nedeni olarak terörizm olgusunun zamana, mekâna ve içinde bulunulan duruma göre değişmesi gösterilmektedir.<sup>23</sup> Bu durumdan hareketle terör örgütleri ve destekçileri terörist suçlamasını reddederek, meseleyi kendi açılarından yorumlayıp, ezilmişlik imajı verip uluslararası camiada kendilerini haklı durumda göstermeye çalışmaktadırlar.

1996 yılında Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen karara göre, “demokratik bir ülkede şiddet eylemleri gerçekleştirenler teröristlerdir”. Terör üzerine çalışmalar yürüten bir uzman “demokratik bir ülkede girişilen şiddet eylemi terörizm ise, demek ki demokratik olmayan bir ülkede terör eylemleri siyasal mücadeledir.” diyerek Avrupa Parlamentosunda alınan bu kararın yanlış olduğunu ve tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini dile getirmektedir.<sup>24</sup>

Yaşanan bunca tanım karmaşası sonrasında nihayet 2000’li yıllara gelindiğinde kimi uluslararası kuruluşlar ve küresel gücü elinde tutan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), şu ortak tanım üzerinde anlaşmıştır:

“Herhangi bir kişi veya gurubun; örgütlü, sistemli ve önceden planlı olarak ve siyasi bir amaçla; hedef ülkenin toprak bütünlüğünü, devletin temel (anayasal) kuruluşlarını ve politik, ekonomik ve sosyal yapısını değiştirmek veya tahrip

<sup>21</sup> Merari, **a.g.m.**, s. 213 - 251.

<sup>22</sup> Weinberg, Eubank, **a.g.e.**, s. 4.

<sup>23</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 28.

<sup>24</sup> Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 262.

etmek, devletin politikalarını ve icraatını etkilemek ve zaafa uğratmak amacıyla; baskı, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit yöntemlerinin tümünü veya bir kısmını kullanarak halka gözdağı vermesi, halkın korku içine girmesine sebep olması, kişi veya kişilerin ölümüne veya yaralanmasına kamu ve/veya özel mülke ait, gayrimenkul ve taşınabilir mal ve altyapı tesislerinde hasara sebebiyet verilmesidir.”<sup>25</sup>

Terörizmin kökeni, miladın ilk yıllarında Filistin’deki Roma yönetimine başkaldıran Yahudi isyancılarına kadar gitmektedir. Etnik terör olarak da adlandırılabilir ve tarihin en eski terör eylemini Zeolotların yaptığı ileri sürülmektedir:

“Tarihin en eski terör grubu olarak M.S. I. yüzyılda faaliyet gösteren Zealots bilinmektedir. Zealotslar, etnik terörizm diyebileceğimiz yapılanma ile Romalı işgalcilere karşı ayaklanmayı denediler. Eski Filistin topraklarında M.S. 6-135 yıllarında Romalılara karşı Jewish Zealots liderliğinde bir kampanya başlatılmış ancak bu kampanyaya katılanların yaptıkları, tarihte ilk kez terör hareketi olarak kabul edilerek iki bin kişi çarpiha gerilmiştir. Zealots’un eylemleri genellikle sembolik olup; en iyi eylem zamanları olarak bayram ve dini günler seçilmiştir.”<sup>26</sup>

Terörizm faaliyetlerinde bulunan teröristlerin ise, tam olarak kim olduğu konusu da tartışmalıdır. Ancak terörist örgütlerinin eylemlerini gerçekleştirecek olan teröristlerinin, örgüt liderine itaatkar ve eylemlerinin sonucundan korkusuz olmasını, acıma duygusunun olmamasını, hızlı ve doğru karar verecek kıvrak zekaya sahip olmasını, bir grup içerisinde saygınlığının olmasını ve iyi eğitim almış olmasını beklemekte olduğu söylenmektedir.<sup>27</sup>

Teröristlerin edindiği amaçlar ya da eylemlerin uygulanış alanı doğrultusunda terörizm alt başlıklar halinde incelenmektedir. Amaç bağlamında bazı uzmanlara göre terörizm çeşitleri şöyledir:

- **Devlet Terörü:** Mevcut siyasal sistemin varlığını devam ettirebilmek amacıyla devletin vatandaşlarına karşı uyguladığı terör eylemleridir. Devlet, halkına karşı sergilediği bu eylemlerle kitlelerin olası ayaklanmalarını önlemeyi amaçlamakta, kitleleri korkutma ve sindirmeye çalışmaktadır. Devlet terörü ülkenin

<sup>25</sup> Celalettin Yavuz, Milli Güvenlik Akademisi, 2009-2010 Dönemi “Terörizmle Mücadele Ders Notu”.

<sup>26</sup> İşeri, a.g.e., s. 30.

<sup>27</sup> Cindy, C. Combs, **Terrorism in the Twenty – First Century**, New Jersey, Prentice Hall, 1997, s. 59.

kendi halkına yönelik uygulanabileceği gibi, bir devletin diğer bir devleti zayıflatmak maksadı ile de kullanılabilir. Nazi Almanyası'nın Yahudilere uygulamış olduğu soykırım en yaygın bilinen devlet terörüdür. Avrupa ülkelerinin PKK terör örgütünü, terör örgütü olarak kabul etmelerine rağmen PKK terör örgütü propagandasının ülkelerinde yapılmasına izin vermeleri ya da görmezden gelmeleri de devlet terörüne örnek teşkil etmektedir.

- **Etnik Terörizm:** Teröristler bir ülke içerisinde azınlık oldukları iddiasını öne sürmekte ve azınlık olduğu söylenen etnik grubun bağımsız bir devlet kurmasını amaçlamaktadır. Bu amaç Wilson prensiplerinden \* biri olduğu bilinen 'her milletin kendi kaderini tayin etme hakkına sahiptir' öğretisi doğrultusunda edinilmiştir.

- **Dini-temelli Terörizm:** Dini rejimlerin hakim kılınması için eylemlerini düzenlerler ve eylemlerini ilahi bir amaç uğruna yaptıkları inancı teröristlere korkusuzca eylem düzenleme cesareti vermektedir. Bu tür terör eylemlerinde din, siyasi ve ideolojik çıkarlar için istismar edilmektedir. Haçlı Seferleri bazı çıkarlar uğruna düzenlenmiş, ancak dini bir amaç kisvesi altında sürdürülmüştür. Ortaçağ Avrupa'sında engizisyon mahkemelerinin uyguladığı baskı da din hükümlerinin devamlılığını sağlamayı amaçlaması yönü ile dini-temelli terör başlığı altında incelenmektedir. Günümüzde ise intihar saldırıları düzenleyen el-Kaide terör örgütü bu tür terörizme örnek olarak gösterilmektedir.

- **Siber Terör:** 1990'lı yıllarda teknolojinin gelişmesiyle bilgisayarlara bağımlı toplumların oluşması siber terörizmini ortaya çıkarmıştır. Resmi birimlerin bilgisayar veri tabanlarına yönelik bir tehdittir. Siber terör eylemlerinin fazla bir maliyet gerektirmemesi, sanal ortamda gerçekleştirilmesi ve eylemi düzenleyen teröristin resmi tespitinin zorluğu bu terör eylemlerini teröristler için çekici kılmaktadır. Siber terör tarihinde bilinen ilk eylem 2007 yılı Nisan ayı itibarıyla Rusya'dan Estonya'daki bilgisayarlara yönelik uygulanan terör eylemleri olduğu söylenmektedir.

---

\* Thomas Woodrow Wilson, ABD'nin 28. Başkanıdır. Başkan Wilson'un 18 Ocak 1918'de ABD Kongresi'nde yaptığı konuşmada bahsettiği ilkeler Wilson prensipleri olarak adlandırılmıştır. 14 maddeden oluşan bu prensipler, ABD'nin 1. Dünya Savaşı sonrasında kurulmasını istediği dünya düzeni ile ilgili görüşleri ifade etmesi yönünden önem arz etmektedir. Bknz. Wilson İlkeleri, Vikipedi, (erişim) [http://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson\\_Prensipleri](http://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson_Prensipleri), 18.05.2010.

- **Sol-Kanat Terörizm:** Kapitalist rejimin yok edilerek komünist bir rejimin hakim kılınması amaçlanmaktadır.
- **Sağ-Kanat Terörizm:** Liberal – demokratik hükümetler yerine faşist hükümetleri kurmaya yönelik terör örgütleridir.
- **Deniz Haydutluğu ve Korsanlık:** Taşımacılığın büyük bölümünün deniz yolu ile sağlanması teröristleri hem ülkeleri ekonomik zarara uğratmak hem de ekonomik kazanç elde etmek için taşımacılığın yapıldığı gemilere saldırılarda bulunmaya itmiştir. En çok bilinen deniz terörü örgütlerinden birisi Somali korsanlarıdır. Somali korsanlarının terör eylemlerine başvurma nedeni olarak aktif nüfusun işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmış olduğu söylenmektedir.<sup>28</sup> 2008 yılından itibaren dünya kamuoyunun dikkatini çeken Somali kıyıları – Aden Körfezi’ndeki yoğun deniz haydutluğu faaliyetleri bu tür terörizme örnek olarak gösterilmektedir. Araştırma konusu gereği çalışma içerisinde etnik terörizm üzerinde durulmuştur.

### 1.1.1 ETNİK TERÖR

Etnik terör eylemleri çoğu kez bağımsızlık mücadelesi ile karıştırılmış ve karışıklığın da bilinçli olarak yapılması terör eylemlerinin meşrulaştırılması amacını taşımıştır. Ancak bağımsızlık mücadelesi toprakları, yaşam tarzları, yeraltı ve yerüstü tüm kaynakları çok daha güçlü bir ülke tarafından kullanılması, yönetilmesi sonucu sömürge durumunda olan kişilerin bir araya gelerek sürdürdüğü mücadeledir. Etnik terör ise, “kimi bireylerin, yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde farklı bir etnik gruptan oldukları için dışlandıklarını ve haksızlığa uğradıklarını iddia etmeleri sonucu kendi ulus devletlerini kurmak ya da şartların düzeltilmesi ve siyasi taviz koparmak amacıyla şiddete başvurarak halkta korku yaratma hareketlenmeleri” olarak tanımlanmaktadır.<sup>29</sup> Bağımsızlık mücadele ile terörist eylemlerin her ikisinin de tanımlarında bir şekilde devlet gücünü etkilemek ya da ele geçirmek amacı vardır. Ancak bağımsızlık mücadelesinde eylemler devletin silahlı gücüne yönelik iken,

<sup>28</sup>“Classifying Terrorism”, Foreign Policy Association, (Erişim) [www.fpa.org/newsletter\\_info2478/newsletter\\_info.html](http://www.fpa.org/newsletter_info2478/newsletter_info.html), 18.04.2010. Ayrıca bkz. Emrah Aydoğan, “Terörizmi Tanımlamak”, Turksam, (Erişim) <http://www.turksam.org/genbakis/a1780.html>, 04.05.2010.

<sup>29</sup> Emin Gürses, **Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör**, İstanbul, Profil Yayınları, 2007, s. 13.

terörist eylemlerde eylemler ‘masum’ kişilere karşı şiddet yöntemini içermektedir. Terör eylemlerinde “masum şahsın hayatı, fizik bütünlüğü ve hürriyeti aleyhine eylemler düzenlenmekte”<sup>30</sup> ve “halka tecavüz en üst düzeye çıkarılarak karar vericiler üzerinde baskı oluşturmak amaçlanmaktadır.”<sup>31</sup> Sri Lanka’da Tamil Kaplanları (the Liberation Tigers of Tamil Eelam: LTTE), Türkiye’de Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkerên Kurdistan: PKK), Kuzey İrlanda’da İrlanda Cumhuriyet Ordusu (Irish Republican Army: IRA) ve İspanya’da Bask ayrılıkçı Hareketi Bask Ülkesi ve Özgürlük (Euskadi ta Askatuna: ETA) etnik temelli terörist örgütlere örnek teşkil etmektedir.<sup>32</sup>

Etnik terör örgütlerinin en temel dayanak noktaları, kendi halklarının sömürgeleştirilmiş olduğu konusundaki sabit düşünceleri ve bu nedenle kendi geleceklerini tayin etme hakkı için mücadele ettiklerini ileri sürmeleridir.<sup>33</sup> Halklarının sömürgeleştirildiğini düşünen kişiler, öncelikle ayrılıkçı terör örgütlerine katılmakta ve etnik kimlik bilincini ayakta tutabilmek için dil konusunu gündeme taşımaktadırlar; üst siyasal kimliği\* reddederek etnik kimliğin tanınmasını talep ederler; kullandıkları söylemler ise “Basklı olmak İspanyol olmak değildir” ya da, “Kürt olmak Türk olmak değildir” şeklindedir.<sup>34</sup>

Etnik temelli örgütler, zamanla silahlı eylemlerinin sivil kitlelere yönelmesinden rahatsızlık duymaz ve sivillerin öldürülmesinden kendilerini zor kullanmaya mecbur bırakan hükümetleri sorumlu göstererek örgütlerini ve eylemlerini meşrulaştırmaya çalışırlar.<sup>35</sup> Bu sayede hem daha fazla taraftar toplayabilecekler hem de uluslararası tepkilerden korunmuş olacaklardır.

<sup>30</sup> Nezh Tavlş, “Terörü Tanımlamak”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 130.

<sup>31</sup> Richard Latter, “Demokrasilerde Terörle Mücadele”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 174.

<sup>32</sup> Daniel Byman, “The Logic of Ethnic Terrorism”, **Studies in Conflict & Terrorism**, Vol. XXI, 1998, s. 149.

<sup>33</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 15.

\* üst kimlik: Bir toplumdaki yerel, etnik ve kişisel kimlikleri kuşatan ve bu bağlamda tüm mensubiyetleleri temsil eden ortak kimliktir. Bknz. İsmail Doğan, **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, 8. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2008, s. 485.

<sup>34</sup> Byman, **a.g.m.**, s. 154.

<sup>35</sup> Saul Similansky, “Terrorism, Justification, and Illusion”, **Ethics**, Vol. 114, 2004, s. 790-805.

Etnik temelli örgütlenmeler amaçlarına ulaşmada her türlü iç ve dış ittifaklara girmeyi ve her türlü yöntemi kullanmayı başarı için şart kabul etmişlerdir.<sup>36</sup> Diğer devletlerin terör örgütleri ile ittifaka girme nedenleri şu şekilde verilebilir:

- Ülke bütünlüğünün yıpratılması ve nihayetinde parçalanması amacıyla “böl, parçala, yönet” stratejisi kullanılarak bölgede nüfuz elde etmek,
- Sanayileşmiş ülkeler ihtiyaçlarının fazlasını ihraç etme gereği duyarlar ve bu ihraç etme dünyasında kendilerine rakip olabilecek güçleri engellemeyi, terör örgütlerine destek çıkararak sağlayabilmek,
- Silah üreticilerinin, savaş ve terörün olmadığı yerde varlıklarını devam ettiremeyeceklerinin farkına vararak iç savaş ortamı yaratıp silah ticareti yapabilmek amaçlarıyla dış devletler terör örgütlerine destek sağlamaktadırlar.<sup>37</sup>

Terörle mücadele eden devlet de, terör örgütünü yok etmek amacıyla bazen baskı sistemlerine başvurabilmektedir. Etnik temelli terör örgütlerinde devletin uyguladığı baskı, iki yönlü sonuç doğurabilmektedir. Baskı, etnik gruba yönelik yapıldığında daha büyük kitleleri ayaklanmaya teşvik edebileceği gibi, liderlerinin yakalanması ve cezalandırılması ya da terörist gruba destekte bulunan ülkelere yönelik uygulanan baskı, ayaklanmanın şiddetini azaltabilmektedir.<sup>38</sup> Merkezi hükümetlerin var olan bunalıma uygun önlemler alarak çözüm üretmemesi durumunda terör örgütü, kendisini destekleyen gruplara başarı yolunda ilerlenildiği ve merkezi hükümetin zayıfladığı yönündeki mesajı, etnik temelli örgüte verilen desteği arttırabilmektedir.

Etnik temelli terör örgütlerinin amacı şu şekilde özetlenebilir:

“Amaç, temsil ettiği veya temsil ettiği iddiasında bulunduğu topluluğun kendi önderliğinde mümkünse ayrı bir devlet olarak örgütlenmesini sağlamaktır. Etnik temelli örgütlerin terör eylemlerine başvuranların amacı toplumsal hayatı felce uğratmak, insanları şiddet uygulamaları ile korkutarak sindirmek ve böylece dikkatleri kendi mücadelelerine çekerek merkezi hükümetin tutumunu etkilemektir. Silahlı mücadelenin bir diğer önemli amacı da merkezi hükümetin askeri masraflarının dayanılmaz düzeye ulaşmasını sağlamak ve böylece

<sup>36</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 17.

<sup>37</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 57-59.

<sup>38</sup> Bahadır K Akcam, Victor Asal, “The Dynamics of Ethnic Terrorism”, University of Albany, SUNNY (Erişim)

<http://www.systemdynamics.org/conferences/2005/proceed/papers/AKCAM225.pdf>, 30.12.2009.

özellikle yine merkezi otoriteyi zor duruma sokacak olan ekonomik temelli diğer toplumsal hareketlerin olgunlaşmasına da zemin hazırlamaktır.”<sup>39</sup>

Etnik temelli örgütler, eylemlerini meşrulaştırabilmek amacıyla etnik sorun kavramının arkasına sığınmaktadırlar. Etnik sorunun konu edilebilmesi için ise, mevzubahis edilen ülkede etnik bir çatışmanın olması gerekmektedir. Ancak dil, din, kültür, tarih açısından farklı iki veya daha fazla etnik grubun aynı topraklar üzerinde yaşaması etnik çatışmadan bahsetmek için yeterli değildir.<sup>40</sup> Bir bölgede etnik sorunun varlığını iddia edebilmek için ilave sorunların varlığının da, toplum bilim uzmanları tarafından belirlenmiş ölçütler doğrultusunda ortaya konulması gerekmektedir. Charles Marden’e göre, sosyolojik açıdan etnik ayrımcılığın varlığından söz edebilmek için dikkate alınacak ölçütler şöyledir:

- Mesleki ayrımcılığın yapılması: Kişinin sırf etnik kimliği nedeniyle yetileri elverdiği halde bir işe alınmaması yönünde uğradığı ayrımcılıktır.
- Sivil ayrımcılığın yapılması: Azınlıkların resmi makamlara gelmesine ve yönetime eşit katılma hakkına karşı çıkma yönünde uygulanan ayrımcılıktır.
- Aleni ayrımcılığın yapılması: Azınlıkların lokanta, hastane gibi kamuya açık yerlere girmelerine yönelik yapılan engelleme ile yapılan ayrımcılıktır.
- Yerel yerleşim ayrımcılığının yapılması: Azınlıkların istediği semtte, rahat bir şekilde oturamaması ya da azınlıklara ev kiraya verilmemesi yönünde yapılan ayrımcılıktır.
- Sosyal ayrımcılığın yapılması: Azınlık üyesi kişilerin evliliğini sınırlandırıcı yasa veya sosyal gruplara katılmalarını engelleyen uygulamalar bu ayrımcılık altında değerlendirilir.<sup>41</sup>

Yukarıda mevzubahis edilen türlerde ayrımcılık yaşanmıyor ise, o ülkede etnik ayrımcılıktan bahsedilemez. Bu ayrılığın ileri sürülebilmesi için etnik sorunun yaşandığı ülkelerde mabetlerin ve mezarlıkların etnik gruplara göre ayrılması, ortak hiçbir iş yapamaması, etnik gruplar arasında neredeyse yok denecek kadar evliliğin

<sup>39</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 22.

<sup>40</sup> Ümit Özdağ, **PKK Terörü: Neden Bitmedi, Nasıl Biter?**, 4. Baskı, Ankara, Kripto Yayıncılık, 2009, s. 130.

<sup>41</sup> Charles F. Marden. (1952) “Minorities in American Society”, Çev. Erhan Atiker, Der. Orhan Türkdoğan, **Etnik Sosyoloji**, 5.Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 36.



yapılmadığı söylenebilir.<sup>42</sup> Ancak Sri Lanka’da Sinhalilerin Tamillere uygulamış olduğu etnik ayrımcılık büyük dikkat çekmektedir. İktidarda olan Sinhaliler zamanla Tamillerin devlet kadrolarında görev almalarını zorlaştırmış, 1970 yılı itibari ile Tamillerin üniversite eğitimi almaları engellenmiş<sup>43</sup> ve birçok yönden geri kalmaları amaçlanmıştır; uygulamalar incelendiğinde etnik ayrımcılıktan bahsedilebilmesi için gerekli olan tüm ayrımcılıkların Sri Lanka Tamillerine yapıldığı görülmektedir.

### 1.1.1.1 Etnik Sorunların Çözümünde Kullanılan Yöntemler

İlk etnik terörün ortaya çıktığı Zeolatlar döneminden bu yana etnik sorunların çözümü için birçok yöntem denenmiştir. Bu yöntemler iki ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki ‘farklılıkların yok edilmesi’ metodu diğeri ise, ‘farklılıkların yönetilmesi’ metodudur. Bu yöntemler de şu şekilde alt başlıklara ayrılabilir:

#### 1.1.1.1.1 Farklılıkların Yok Edilmesi Yöntemleri

Bu yöntemler 5 (beş) başlık altında incelenebilmektedir.

##### ▪ Soykırım:

Kasıtlı bir şekilde bir milletin diğeri bir milleti, bir etnik grubu imha etme politikasıdır. Birleşmiş Milletler (BM) 9 Aralık 1948’de soykırımı önlemek amacıyla, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’ni hazırlamış ve onaylamıştır.<sup>44</sup> Sözleşmede soykırım eylemleri olarak şu durumlar belirtilir:

- Gruba mensup olanların öldürülmesi,
- Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel ya da zihinsel zarar verilmesi,

<sup>42</sup>Özdağ, a.g.e., s. 133.

<sup>43</sup>Oğuz Özdağ, “Tamil Kaplanları ve Terörle Mücadele”, Turksam, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1929.html>, 09.03.2010.

<sup>44</sup> United States Holocaust Memorial Museum, Holokost Ansiklopedisi, (Erişim) <http://www.ushmm.org/wlc/tr/article.php?ModuleId=10007043>, 03.12.2009.

- Grubun bütünüyle ya da kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracığı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek,
- Grup içinde doğumları engellemek amacıyla önlemler almak,
- Gruba mensup çocukları zorla başka bir gruba nakletmek.<sup>45</sup>

▪ **Tehcir:**

Bir milletin ya da etnik grubun belli bir coğrafya dışına zorla çıkarılmasıdır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Fransa'nın Majino Hattı Bölgesi'ndeki Almanca konuşan Fransızları, güney bölgelerine sürmeleri, Balkanlarda 19. yy. ve 20. yy. başında kurulan devletlerin buradaki Türk ve Müslüman halkı göç ettirmeleri bununla da yetinmeyip öldürmeleri, dikkat çeken tehcir örnekleri arasındadır.<sup>46</sup>

▪ **Bölünme:**

Bir azınlığın, etnik grubun kendi devletini kurmak için ayrılmasıdır. Birinci Dünya Savaşı sonrası, birçok etnik grup kendi kaderini kendisi belirleyerek devletlerini kurmuştur.

▪ **Bütünleşme:**

Farklılıkların yok edilmesini amaçlayarak, ortak bir politik ve milli bir kimlik altında farklı etnik grupların bir araya gelmesi politikasıdır. Bu politikanın temel amacı, etnik gruplar arasındaki farklılaşmanın ve düşmanlığın engellenmesi için her türlü ayrımcılığı önleyen önlemlerin alınmasıdır. Kanada hükümetinin yerlilere yaptığı gibi çocukların aynı okullara gönderilmesi, aynı dilin kullanılması ve gruplar arası kitlesel evlilikler, bu politikanın amacına ulaşabilmesi için kullanılacak uygulamalardır.<sup>47</sup>

'Bütünleşme', oldukça etkili bir politika olmasına rağmen Yugoslav ve Sovyet örneklerinde başarılı olamamış ve bu ülkelerin kaderleri bölünme ile sonuçlanmıştır.

<sup>45</sup> United Nations Web, (Erişim) <http://www.un.org/millennium/law/iv-1.htm>, 03.12.2009.

<sup>46</sup> Güç Birliği Sivil Hareketi Web, (Erişim) <http://www.gucbirligi.info/ermeni3/tehcir.htm>, 03.12.2009.

<sup>47</sup> John McGarry, Brendan O'Leary, **The Politics of Ethnic Conflict Regulation**, NY, Routledge, 1993, s. 17.

- **Asimilasyon:**

Farklılıkların karışımı yöntemi ile yeni bir ortak etnik kimlik oluşturmayı hedefleyen politikadır. ABD’de var olan “erime potası” politikası bir tür asimilasyon politikasıdır.

#### 1.1.1.1.2 Farklılıkların yönetilmesi yöntemleri

Bu yöntemler 4 (dört) başlık altında incelenebilmektedir:

- **Hegemonik Kontrol:**

Çok etnikli ülkelerde kullanılabilir bir yöntemdir. Bu yöntem, bir grubun kontrolü dahilinde gerçekleşir. Gereken ezici kontrol araçlarının, denetimde olması gerekmektedir.

- **Üçüncü Tarafın Müdahalesi:**

Çözüm bulunamıyor olan iki taraf arasındaki soruna tarafsız, taraf tutan veya çok taraflı bir üçüncü unsurun müdahalesidir.

- **Kantonlaşma veya Federalleşme:**

Bu yöntem bir çözüm olmaktan çok, bir bölünme için ara aşama olduğunu SSCB, Yugoslavya, Çekoslovakya örnekleri göstermektedir. Bölünme öncesi ülkenin yerel yönetimlere, özerkliklere ayrılmasıdır.

- **Güç Paylaşımı:**

Bu model, değişik tarzlarda bölünmeden önce Kıbrıs Cumhuriyeti’nde, iç savaştan önce Lübnan’da, çok kısa bir süre için İrlanda’da denenmiştir. Bu modelin temel özelliklerini, bölünmüş bir toplumun parçalarını bir araya getiren bir büyük koalisyon hükümeti kurulması, kamu sektöründe etnik grupların oransal olarak temsili, etnik özerklik, azınlıkların anayasal veto hakkı olarak sıralayabiliriz.<sup>48</sup>

---

<sup>48</sup> Özdağ, a.g.e., s. 213-217.

Etnik sorunların çözümünde kullanılan bir diğer yöntem ise üç alt başlık altında incelenmektedir. Bu yöntemlerden birincisi, farklılıklara tahammülü olmayan, anti-demokratik bir yöntem olarak telaffuz edilen, ‘asimilasyon’ yöntemidir; ikincisi ise azınlıkları dışlayarak, onları kendi coğrafi bölgelerinde bırakıp, özerk bir yönetim sürmelerini sağlayarak ülke topraklarının ve kültürünün faydalarından yararlanmasını engelleyen ‘ayrışma’ yöntemidir. Bahsedilen üçüncü yöntem ise, asimilasyon ve ayrışma yöntemlerinin acı dolu süreçleri gibi olmayıp, ülke içindeki farklılıkların demokratik bir bakış açısıyla kabul edilmesi olan ‘entegrasyon’ yöntemidir.<sup>49</sup>

Bu yöntemde etnik grubun, kültürel değerlerine hiçbir şekilde dokunulmamakta, hatta ülke içerisinde diğer etnik gruplar tarafından korunmaktadır. Bu sayede o grubun da, diğer etnik grupların değerlerine saygı gösterip, koruması beklenmektedir. Bu yöntemde benimsenen düşünce farklı değerlerin faydalarından yararlanma gerekliliğidir. Bu bakış açısıyla ülke bütünlüğü ve huzurunun sağlanması hedeflenmektedir.

Etnik sorunların giderilmesi amacıyla günümüze kadar uygulanarak denenmiş olan bu yöntemlerin birçoğu, 21. yy.’ın en yüce değeri olarak görülen ve birçok uluslararası sözleşmeyle garanti alınan insan hakları bağlamında uygulanma alanı bulamamaktadır. Ancak mevcut değerlere saygı gösteren yöntemler uygulanabilmektedir.

---

<sup>49</sup> Vedat Bilgin, “Açılımı Kimin İçin Tartışıyoruz?”, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, sayı 99, Güz 2009, s. 77.

## BÖLÜM 2

### PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

PKK terör örgütü bir hukukçu tarafından şöyle tanımlanmaktadır:

“PKK, bir kısmı Türkiye üzerinde ayrı ve bağımsız bir Kürt devleti kurma iddiasıyla ortaya çıkmış, strateji ve taktik olarak temelde terör eylemlerini benimsemiş, zaman ve koşullara uygun olarak siyasi hedefinin ifadesini değiştirerek yurt içinde ve yurt dışında giderek daha fazla siyasi ve lojistik destek sağlamaya çalışmış, uygun koşullar varsa, askeri bağlamda kır veya şehir gerillası olarak adlandırılabilir askeri yöntemlerden de yararlanmakta olan silahlı bir çetedir.”<sup>50</sup>

PKK terör örgütü, bağımsız devlet güdüsüyle Kürtlerin harekete geçirilerek ayaklandırılmasını öngören bir hareket tarzı uygulamaktadır.<sup>51</sup> Kurulduğu günden bu yana Türkiye’de 30 binin üzerinde kişinin ölmesine ve 300 milyar dolar ekonomik kayba neden olan<sup>52</sup> ve nihayetinde tasfiye sürecine giren PKK terör örgütünün kısa bir tarihçesi ile konu daha iyi açılmaya çalışılmıştır.

#### 2.1 PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KISA TARİHÇESİ

Türkiye’deki Kürt milliyetçiliği, önceleri Demokrat Parti (DP) döneminin sonlarına doğru Irak’ın kuzeyindeki nüfuzlu Barzani aşireti önderliğinde gizli bir şekilde canlandırılmaya çalışılmıştır. “Türkiye’nin güneydoğusu ve doğusunun ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile tam bütünleşmemiş olması ve bu bölgelerdeki ilişkilerin çoğunluğunun komşu ülkelerle sürdürülmekte oluşu” bu canlandırma çabalarının çok daha kolay bir sonuca ulaşmasına neden olmuştur. Bu ilişkiler çoğunlukla, bölgenin kontrol ve denetimine engel dağlık coğrafyasında kaçakçılık yönünde gelişmiştir. Irak’ta Kürt hareketi lideri Molla Mustafa Barzani\*

<sup>50</sup> Sadi Çaycı, “PKK Terörüyle Mücadelede Uygulanacak Hukuk”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 89, Eylül 2007, s. 35.

<sup>51</sup> Cevat Eroğlu, **İsrail’in Beka Stratejisi ve Kürtler**, İstanbul, Sayfa Yayınları, 2003, s. 80.

<sup>52</sup> Oğuz Özdaş, “PKK’nın Kalesi Yıkılıyor(mu)?”, **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1953.html>, 04.04.2010.

\* Molla Mustafa Barzani Mesut Barzani’nin babasıdır. Irak’ta Kürdistan Demokratik Partisi (KDP)’nin kurulmasına öncelik etmiş ve ölümüne kadar başkanlığını yapmıştır. 1946 yılında SSCB’nin desteğiyle kurulan Kürt Mahabat Cumhuriyeti’nin kuruluşunda önemli rol oynamıştır.

bu şekilde Türkiye'deki Kürtleri hareketlendirmeyi başarmış ve Irak, Türkiye ve Suriye'deki Kürtlerin 'ulusal bir kongre toplaması' yönünde çalışmalar yapmıştır.<sup>53</sup>

Türkiye'de DP iktidarının son dönemlerinde Kürt milliyetçiliği faaliyetlerinde bulunduğu için bazı kişiler gözaltına alınmıştır. Keza, 27 Mayıs 1960 müdahalesi esnasında da Milli Birlik Komitesi, Kürt milliyetçiliği propagandası yapan 485 kişinin gözaltına alınmasına karar vermiştir.<sup>54</sup>

İsrail, İran ve ABD, iki kutuplu dünyada SSCB'nin yerleşmeye çalıştığı Orta Doğu ülkelerinde Kürt olan herkesi hareketlendirmeye çalışmışlardır. SSCB de soğuk savaş döneminde mevzubahis olunan topraklar üzerindeki etkinliğini arttırabilmek için zaman zaman "Kürt Kartı"nı Arap dünyası dışında başka bir yerde kullanmıştır. Kürtlerin ayrımcılık bilincinin desteklendiği ülkelerden biri de özellikle Türkiye idi. SSCB daha önceki yıllarda birçok Arap ülkesi ile dostluk antlaşması imzalamıştı. Bu yüzden "Kürt Kartı"nı Türkiye'de kullanan ülke de bu ülke olmuştur.<sup>55</sup>

PKK terör örgütünün izleri 1960'lı yılların sonlarında tüm Avrupa'yı da saran Maoculuğa\* kadar gitmektedir. SSCB ise, Türkiye'ye Marksizm felsefesini getirmiş ve bu felsefe, özellikle Anadolu'nun doğusundan üniversite eğitimi için batıya ve büyük kentlere gelen öğrenciler arasında ilgi görmüştür. Bu Maocuların bir bölümü Marksist – Leninist bir çizgide yer alırken, bir kısmı da DEV-SOL gibi sol örgütlerde yer almıştır. Önceleri Kürt kimliği kamufle edilerek Türk ve Kürtler birlikte hareket etmiştir. Ancak, bunlardan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenci olan Abdullah Öcalan, Türk Maocu hareketinin Marksist – Leninist çizgiye

---

Bknz. "Mustafa Barzani", Vikipedi Özgür Ansiklopedi, (Erişim) [http://tr.wikipedia.org/wiki/Mustafa\\_Barzani](http://tr.wikipedia.org/wiki/Mustafa_Barzani), 05.05.2010.

<sup>53</sup> Nihat Ali Özcan, **PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara, ASAM Yayınları, 1999, s. 15 - 16.

<sup>54</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 17.

<sup>55</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 323.

\* Maoculuk: Çin Komünist Partisinin siyasi ve askeri ideoloji yapısını oluşturan ve Çinli lider Mao Zedong'un öğretilerinden oluşmuş Marksizmin bir yansımasıdır. Maoculuk, sömürgeci güçlere karşı devrimci bir halk mücadelesini öngörmektedir. Bknz. "Maoism", Wikipedia, <http://en.wikipedia.org/wiki/Maoism>, 20.04.2010.

sıkı sıkıya bağlı bir Kürt Maocu hareketine dönüşmesi için çaba göstermiştir<sup>56</sup> ve 1967 yılı itibari ile gerçekleşen “Doğu Mitingleri”nde Kürtçe pankartlar taşınmıştır. Marksist ideoloji doğrultusunda “Kürtçülük” düşünceleri uyandırılmaya çalışılmış ve bir süre sonra Kürt Marksistler, Türklerden bağımsız örgütlenmeye başlamıştır. Bu ayrılık sonrası 1 Mayıs 1969’da Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) faaliyete geçmiştir<sup>57</sup> ve bu kuruluşlar “Doğu Sorunu”nun tartışıldığı bir platform özelliği taşıma çabası içerisinde olmuştur.<sup>58</sup>

12 Mart 1971 muhtırasında, Kürt milliyetçiliğini yayarak ülke içinde ayrılıklara neden olan kimi kişiler Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri tarafından tutuklanmış, kimileri ise Avrupa ülkeleri, Suriye ve Irak’a kaçarak, gittikleri yerlerde bağımsızlık söylemlerinde bulunmaya başlamışlardır. Muhtıra sonrasında, 1961 Anayasasının vermiş olduğu basın özgürlüğü, üniversitelerin özerkliği, grupların birlik kurma, grev yapma gibi hakları ellerinden alındığı için bundan böyle tutuklamaların oranı artmıştır.<sup>59</sup>

Muhtıra sonrası, bölücü bir sol örgüt olan Türkiye Halk Kurtuluş Partisi (THKP)’ne üye bir grup, kaçırdıkları rehinelere kurtarmak isteyen askerlerle Kızıldere’de 30 Mart 1972’de silahlı çatışmaya girmiş; kimileri ölü kimileri ise sağ yakalanmıştır. Ankara’da bu olayı bildiri dağıtarak protesto etmek isteyen bir grup Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi tutuklanmıştır. Tutuklananlar arasında bu fakültenin öğrencilerinden Abdullah Öcalan da bulunuyordu.<sup>60</sup> Bundan böyle Abdullah Öcalan, yapılan her toplantıda ve eylemde bulunmuş, ön plana çıkarak bu hareketlenmenin lideri haline gelmiştir. Kısa bir süre sonra bu hareketlenmenin üyeleri, Kürtçede ‘dede’ ve ‘amca’ çağrışımları da yapan

<sup>56</sup> “Two Typical Degenerate Guerilla Groups: The Liberation Tigers of Tamil Eelam and The Kurdistan Workers’s Party”, **Terrorism & Political Science**, Notes & Studies of the Paris Criminology Institute, June 1996, s. 20.

<sup>57</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 21 - 23.

<sup>58</sup> Emin Gürses, **Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör**, İstanbul, Profil Yayıncılık, 2007, s. 65.

<sup>59</sup> David Romano, **The Kurdish Nationalist Movement: Opportunity, Mobilization and Identity**, New York, Cambridge University Press, 2006, s. 45.

<sup>60</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 25 - 26.

‘Apocular’ ismi ile anılmaya başlandı. Abdullah Öcalan ise isminin bu çağrışımlarını kendine itaati sağlamak yönünde başarılı bir şekilde kullanmıştır.<sup>61</sup>

Abdullah Öcalan, 1977’de yayınladığı ‘Kürdistan Devrimi’nin Yolu’ adlı bildiride siyasi bir örgütün gerekliliğinden bahsetmiş ve 27 Kasım 1978’de Diyarbakır’ın Fis köyünde PKK (Partiye Karkeren Kurdistan) terör örgütünü kurmuştur.<sup>62</sup> 25 kişinin katılımıyla yapılan bu kuruluş toplantısı terör örgütünün 1. Kongresi olarak kabul edilmiş ve şu kararlar alınmıştır:

- “1. Planlı hazırlık döneminin başlatılması,
2. Kadro azlığı, eğitimsizlik ve yetersizliklerin giderilmesi,
3. Yanlış tutum sonucu halkın örgüte karşı tavır almasının önlenmesi,
4. Dış bağlantı ve ilişkilerin giderilme çalışmaları.”<sup>63</sup>

Kuruluş öncesi yayımlanmış olan bildirinin dağıtılması, ilgi çekebilecek bir olay sonrası yapılması gerektiği düşünülmüş ve bu doğrultuda devlet yanlısı olarak bilinen Adalet Partisi milletvekili ve Bucak aşireti reisi Mehmet Celal Bucak’a suikast girişimine karar verilmiştir. Bu sayede hem topraksız köylülerin sempatisi kazanılacak hem de devletin, milletvekilini dahi koruyamadığı imajının verilmesi planlanmıştır.<sup>64</sup>

PKK terör örgütü, kurulduğu ilk yıllarda ideolojisini geliştirmeye çalışmış ve öncü kadrosunu eğitmekle uğraşmıştır. Örgüt, maddi kaynak sağlanması için soygunlar yapılmasına, kimi gazetelerin muhabirlerine yönelik eylemler gerçekleştirilmesine ve istihbaratta görevli sivil polisler için suikast gerçekleştirilmesine karar vermiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)’nin otoritesini sarsmak ve halk arasında korku salarak bölgede PKK terör örgütünün hakimiyetini kurmak amacıyla yöntem olarak gerilla savaşı seçilmiştir.<sup>65</sup>

<sup>61</sup> Michael M. Gunter, *The Kurds in Turkey: A Political Dilemma*, USA, Westview Press, 1990, s. 57.

<sup>62</sup> Gürses, *a.g.e.*, s. 67.

<sup>63</sup> Atilla Şehirli, *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri (ve Devletin Aldığı Tedbirler)*, İstanbul, Burak Yayınları, 2000, s. 269.

<sup>64</sup> Özcan, *a.g.e.*, s. 45. Ayrıca bkz. Mehmet Ali Kışlalı, *Güneydoğu: Düşük Yoğunluklu Çatışma*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996, s. 166.

<sup>65</sup> Anıl Türken, “The Iraq Conflict and Its Security Implications For Turkey” *Department of International Relations of Bilkent University, Master’s Thesis*, Ankara, 2007, s. 8.



Abdullah Öcalan yayınlamış olduğu ilk bildiride, planlanan Kürdistan Devrimini, “ulusal baskının hiç çözümlenmediği, tam tersine sürekli geliştiği, bu baskılar yüzünden ortaçağ karanlıklarının varlığını güçlü bir şekilde duyurduğu bir ülkenin devrimi”<sup>66</sup> olarak tanımlamış, mücadelelerinin bağımsızlık mücadelesi olduğu imajını vermeye çalışmıştır.

Bir başka kaynakta ise planlanan Kürdistan Devrimi ve PKK terör örgütünün üç saptaması ile ilkesi olduğundan bahsedilmektedir. Bu ilkeler doğrultusunda harekete geçip amaçlarını belirledikleri dile getirilmektedir. Bu saptama ve ilkeler şöyledir:

- “1. Kürt halkı onursuz bir şekilde yaşamaktadır. Kürt halkı kendi kendine ihaneti sağlanmış bir halktır. Kürt halkı düşürülmüştür.
2. Halkımızın bu yaşantısından, çağdışı yaşam koşullarını normal yaşamaymış gibi telakki etmesinden, halkımızın köleliğinden, keyfi, onur kırıcı dayatmalara boyun eğmesinden utanç duyuyoruz.
3. Bu durumu muhakkak değiştireceğiz. Kürt halkı da dünyada öteki uluslar gibi, eşit, onurlu bir şekilde yaşayacaktır.”<sup>67</sup>

Bu ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin doğu bölgelerindeki sözde Türk sömürgeciliğini yok etmeye yönelik, güvenlik güçlerinin bölgedeki faaliyetlerine son verilmesi, devletin tüm sivil yönetim kurumlarının tasfiye edilerek tüm ekonomik kurumlara el konulması, eğitim kurumlarında Kürt dili ve kültürünün geliştirilmesinin sağlanması, büyük tüccar ve toprak ağalarının varlıklarına el konularak kamulaştırılması gibi amaçlar edinilmiştir.<sup>68</sup>

PKK terör örgütü, kurulduğu ilk yıllarında taraftar kazanma yolu olarak kişilerle birebir yapılan propaganda yolunu seçmiştir. Bu tür taraftar kazanma yöntemi çoğunlukla öğrenciler arasında olmuş; daha sonra okul tatile girdiğinde ise her bir üyenin kendi arkadaş ve aile çevresinde taraftar kazanılmaya çalışılmıştır. Bu sayede örgüt çalışanları, polisin gözünden ve kontrolünden uzak bir şekilde örgütün büyümesi için çalışmalarına devam etmiştir. Ancak özellikle 1980 ihtilali ile tutuklanıp cezaevlerine konulanlar, potansiyel örgüte katılabilecek kişiler olarak

<sup>66</sup>Abdullah Öcalan, **Kürdistan Devriminin Yolu: Manifesto**, (Erişim) <http://www.scribd.com/doc/8424952/Kurdistan-Devriminin-Yolu-MANIFESTO>, 11.09.2009, s. 43.

<sup>67</sup> İsmail Beşikçi, **PKK Üzerine Düşünceler: Özgürlüğün Bedeli**, İstanbul, Melsa Yayınları, 1992, s. 142.

<sup>68</sup> Öcalan Davası, “Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi”, Belgenet, (Erişim) <http://www.belgenet.com/dava/dava05.html>, 12.11.2009.

görülmüş ve PKK terör örgütü bu fırsatı kaçırmayarak kadro genişletme çalışmalarını buralarda sürdürmüştür.<sup>69</sup> Militan adayları örgüte katılmaları şartı ile ailelerine bakma sözü ile kandırılmaya çalışılmıştır. Bu durum örgüt mensubu bir militanın şu sözlerinden anlaşılmaktadır: “Birçoğu, parti tarafından ailesine bakılacağını düşünmenin rahatlığı içindeydi. Çünkü parti, kendilerine söz vermişti. Ve kalkıp buraya gelmişlerdi”. Militan olması için seçilen adaylara mücadele sürecinde jet uçağı pilotluğu, son model tanklardan oluşan birliğin komutanlığı, ülke kurulduktan sonra ise ordu komutanlığı, bakanlık, otel müdürlüğü gibi tekliflerin sunulduğu da söylenenler arasındadır.<sup>70</sup> PKK terör örgütünün eleman kazanma çalışmalarında kişilere anlattıkları PKK ile gerçek örgüt arasında hiçbir benzerliğin olmadığını ise az önceki sözleri sarf eden militanın şu sözleri ile net bir şekilde gözler önüne serilmektedir:

“Her şey çok netti. Benimki düşmanca yapılan bir gözlem değildir. Bu ortama bir ajan misyonu ile de gelmemiştim. Hiçbir önyargım da yoktu. Üstelik buraya gelirken, Apo, ideal bir portreydi. Ama şimdi, çok iyi biliyordum ki; o, sosyalist bir önder olmaktan çok uzaktı. Hatta taşıdığı insani kimlik bile defalarca sorgulanmalıydı.”<sup>71</sup>

Örgüte katılmış olanların örgütten ayrılma imkanının olmayışı, ayrılacağı hissedilen kişinin infazının kısa sürede gerçekleştiği iddiaları, örgütün bir zamanlar elebaşı kadrosunda bulunan Şemdin Sakık’a ait 2 Haziran 2005 tarihli mektupta, “15 Mart 1998’de, Kuzey Irak’ın Gare Dağında silahımı ve örgüte ait ne varsa her şeyi bırakıp, tek bir arkadaşşıma söylemeden ve bir not bırakmadan örgüt saflarından kaçtım. Kaçtım çünkü, burada ‘ben örgütten ayrılıyorum’ deme özgürlüğünüz yoktur. Böyle bir düşünceye sahip olduğunuzu anlasalar bile anında infaz ederler” şeklinde ifade edilmektedir.<sup>72</sup>

Kişilerin PKK terör örgütüne katılma nedeni benzer ifadelerle başka bir kaynakta ise şu şekilde söylenmiştir: “PKK’ya ihanetin cezası ölümdür. Devlete ihanetin cezası

<sup>69</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 117.

<sup>70</sup> Yeşim Cömertoğlu, “Terörün Psikolojik Temelleri”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 137.

<sup>71</sup> Can Deniz, “**Devrimciliğimin Anatomisi ve Tanrımız Apo!**”, Ankara, Aksu Matbaası, 1996, s. 59 - 80.

<sup>72</sup> Tuncer Günay, **Şemdin Sakık’tan Mektuplar**, Marduk, 2005, s. 61.

ise 15 gün tutukevinde kalmaktır.”<sup>73</sup> Bu ifadelerden PKK terör örgütüne hayatta kalmak için katıldıkları ve daha sonra yine hayatta kalmak için örgütten kaçma yolları bulmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

PKK terör örgütü yapılanmasını Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK: Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan) ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK: Eniya Rizgariya Netewa Kurdîstan) olmak üzere iki koldan sürdürmüştür. ARGK terör örgütünün silahlı kolunu oluşturmakta ve silahlı eylemleri düzenlemiştir. ERNK ise PKK terör örgütünün siyasi eylemlerini düzenlemekle, mitingler ve basın toplantıları yapmakla, örgüt militanlarının eğitimi için lojistik destek sağlamakla ve örgütün finans işini organize etmekle yükümlü olmuştur.<sup>74</sup>

Türkiye gibi Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO: North Atlantic Treaty Organization) üyesi olan bir devletin askeri gücünün sınırlarının büyük olduğu bilinciyle, başlangıçta devletle silahlı bir mücadele girişiminin sonlarını hazırlamak anlamına geleceği düşüncesiyle bu silahlı mücadelenin sonları olabileceği de düşünülüyordu.<sup>75</sup> Bu yüzden PKK terör örgütü adım adım hareket etmiş, öncelikle yapılanma işlemine ağırlık verilmiştir.

PKK terör örgütünün yapılanmasının tamamlanabilmesi için kurulduğu yıllarda, militanlar oldukça ağır işlerde çalışarak elde ettikleri az parayla bir yandan geçinmiş, bir yandan da arta kalanını Kürt ideolojik hazırlıklarının hizmetine sunmuştur. Örgüte destek olmayan belediye başkanlarını ve meclis üyelerini yıldırma politikası ile zorla görevlerinden istifa ettirmişlerdir. Kimi yerlerde kooperatifler kurmuş; binlerce dönümlük araziye el koymuş ve destek gördüğü ülkelerden getirdikleri otomatik tüfekleri köylülere zorla satıp, tekrar örgütün hizmeti için ellerinden almışlardır. Bu şekilde hem örgüte maddi kaynak sağlanmış oluyor, hem de köylüleri suç ortağı haline getiriyorlardı.<sup>76</sup>

<sup>73</sup> Kışlalı, **a.g.e.**, s. 167.

<sup>74</sup> Tarık Eser, Murat Sever, “Attacks and Tactics of the PKK”, Ed. Samih Teymur, Cindy J. Smith, **The PKK: A Decades – old Brutal Marxist – Leninist Separatist Terrorist Organization**, USA, The Turkish Institute for Security and Democracy, 2008, s. 88.

<sup>75</sup> Romano, **a.g.e.**, s. 69.

<sup>76</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 38 - 46.

PKK terör örgütünün amacını açıklayan ilk yazılı belgede, ‘Kürdistan Devrimi’nin amacının bağımsız ve demokratik bir Kürdistan yaratmak olduğu da belirtilmektedir. Buna gerekçe olarak ise sözde Türk sömürgeciliği gösterilmektedir. Bu yazılı belgede ayrıca, ‘bölgesel özerklik’, ‘federal birlik’, ‘dil ve kültür özerkliği’ gibi çözüm yolları tamamen gerici kabul edilmekte ve reddedilmektedir.<sup>77</sup>

Yapılanmasını tamamlayan PKK terör örgütü, ilk ses getiren terör eylemlerini 15 Ağustos 1984’te Eruh ve Şemdinli baskınları ile gerçekleştirmiştir. Bu baskınlarla hem devleti zor durumda bırakıp siyasi tavizler koparmak, hem de yurtiçinde ve yurtdışında dikkati üzerlerine çekmeyi amaçlamışlardır.

Terör örgütü, 1986 yılında yapılan örgütün 3. Kongre’sinde, köy katliamlarına ve kitlelere yönelik katliam kararları alınmış ve bu doğrultuda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde köy ve mezralara gençlerin zorunlu olarak örgüte katılmasını sağlayacak baskınlar düzenlenmiş, bu karara karşı çıkan kişiler ise öldürülmüştür.<sup>78</sup> Bölge halkının devlet ile iletişimindeki zayıflık, terör örgütünün devlet aleyhine eleman sağlamasını kolaylaştırmıştır.<sup>79</sup> Halk ile güvenlik güçlerini karşı karşıya getirme çalışması 1989 yılında ilk meyvesini vermiş ve köy komitelerinin bir araya getirilmesiyle Halk Komitesi (KOMA-GEL) isimli bir örgütlenme oluşturulmuş ve zaman zaman bu Komite güvenlik güçleri ile karşı karşıya getirilerek izinsiz gösteriler yapılmıştır. Bu Kongrede ayrıca devlete sıkı sıkıya bağlı köy koruculuğu sistemini kaldırmak için saldırılar düzenleme kararı alındı.<sup>80</sup>

1988 yılında ise, Irak diktatörü Saddam Hüseyin Kuzey Irak bölgesinde bağımsızlıkçı Kürt hareketi silahlı gruplar olan peşmergelere yönelik kimyasal bomba ile saldırmıştır. Bu saldırıdan PKK terör örgütü Türkiye sınırına kaçan peşmergeleri örgüt içine çekmeye çalışarak faydalanmıştır.

---

<sup>77</sup> Öcalan, **a.g.e.**, s. 43 - 46.

<sup>78</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 118.

<sup>79</sup> Özcan, **a.g.e.**, s. 74.

<sup>80</sup> Gunter, **a.g.e.**, s. 77.

Kırsal alanda köylülerin güvenlik güçleri ile karşı karşıya gelmesini sağlayan PKK terör örgütü, basın - yayın alanında çalışmaların yapılması, silahlı eylemlerin kırlardan şehir merkezlerine kaydırılması gibi bir adım daha ileri kararların alındığı 4. Kongre'sine hazırlık maksadıyla 1990 yılında Lübnan'da bir konferans yapmıştır. Durum itibariyle, PKK terör örgütünün şehirlerde yasadışı gösteri ve yürüyüş gibi eylemlerinde artış yaşanmıştır.

Şehirlere inen terör örgütü, siyasal alanda da mücadelesini sürdürme gereği hissetmiş ve 7 Haziran 1990'da Halkın Emek Partisini (HEP) kurdu muştur. Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP)'si içinde Meclis'e girmeyi başaran HEP, kimi vekillerinin TBMM'de Kürtçe yemin etmesi ve Nevruz kutlamalarında çıkan olaylarla bağlantısı olması gerekçeleriyle 1992 yılında kapatılmıştır. 1992 yılı Nevruz kutlamalarında örgüt, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki birçok kamu kurum ve kuruluş binasına ve buralarda çalışan memurlara yönelik saldırılarda bulunmuştur. Sonrasında ise halkı ayaklanmaya teşvik etmiştir, güvenlik güçleri ile çatışması için ön saflara kadınlar ve çocuklar yerleştirilmiş ancak hem halkın sağduyusu hem de güvenlik güçlerinin eylemleri tamamen kontrol altına alması PKK terör örgütünün planlarının başarısızlıkla sonuçlanmasını sağlamıştır.<sup>81</sup> Nevruz kutlamalarında istenilen başarı yakalanamayınca, karakollara saldırılar düzenlenmiş; bu saldırılar üzerine TSK, Irak'ın kuzeyine hareket yapmış ve örgüt büyük kayıplara uğramıştır. Bu durum üzerine PKK, 20 Mart 1993'te ateşkes ilan etmiş ve ateşkes sürecinde PKK terör örgütü, kendini toparlamaya çalışmıştır. Bu toparlanma sürecinde PKK, HEP'in yerine DEP'i (Demokrasi ve Değişim Partisi) kurma çalışmaları yapmıştır. Ancak PKK terör örgütü ile ilişkilerinin belgelerle tespit edilmesi sonrasında bu parti de kapatılmıştır.<sup>82</sup>

Terör örgütü PKK, 1994 yılının ortalarından itibaren "vur-kaç" taktiği izleyerek öğretmenleri, doktorları, hemşireleri ve iş adamlarını öldürmeye başlamıştır.<sup>83</sup> Türkiye Cumhuriyeti'nin batı bölgelerinden gelen bu meslek gruplarına saldırma

<sup>81</sup> Kışlalı, **a.g.e.**, s. 176.

<sup>82</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 121 – 122.

<sup>83</sup> Kışlalı, **a.g.e.**, s. 188. Ayrıca bkz. İşeri, **a.g.e.**, s. 120 – 121 – 122.

nedeninin sözde Türk sömürüsü olduğunu terör örgütü yanlısı yayınından anlaşılmaktadır:

“Kürt insanına Kemalizm’in misak-ı milli sınırları dahilinde “tek ulus-tek dil” ülküsünü gerçekleştirmek amacıyla, ilkokuldan itibaren Türk tarihi, dili, edebiyatı, sanatı özümseletirilmeye çalışılmaktadır. Kürdistan’da bol ve çeşitli olan “eğitim kurumları” diğer bir deyimle “kişisizleştirme kurumları” bu amaçla açılmıştır.”<sup>84</sup>

Terör örgüt lideri Abdullah Öcalan’ın bu sözlerinden bu eğitimi ülkenin doğu bölgelerine getiren ya da bu eğitimi almış kişilerin sözde Türk sömürüsüne katkıda bulunmuş olunduğunun düşünüldüğünü ve terör örgütünün hedefinde oldukları sonucu çıkarılmaktadır. Ülkenin batı bölgelerinden çalışmak için doğu bölgelerine gelen kişilerin öldürülmesi altında yatan nedeni PKK terör örgütünden ayrılarak Türk güvenlik güçlerine sığınan Şemdin Sakık, Tuncer Günay’a yazdığı 22 Nisan 2005 tarihli bir mektubunda şöyle yazmıştır:

“...  
Kesin tarihini bilmiyorum. Sanırım 1975, 76, 77 yıllarından birisinde olacak. A. Öcalan, Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO)’ne gidiyor. Bir sohbet toplantısına katılıyor. Bu toplantıya katılan konuşmacılar neler yapılabileceğini tartışıyorlar. Kimisi şunu yapalım, kimisi bunu yapalım derken bu zat hiç kimsenin beklemediği bir şekilde, orada bulunanların kanını donduran şöyle bir fikir atıyor ortaya, ‘Kürt – Türk düşmanlığı yaratalım.’ Onu dinleyen herkes şok oluyor. Hatta bazıları ‘Bu adam sapık mıdır?’ sorusunu sorma gereği duyuyor. Bir daha da bu zatı derneğe almıyorlar.  
Ama A. Öcalan kararını vermiştir, kararına inanmaktadır. Zaman geçmeden kendi adıyla çetesini kurar, bu ilkeyi adım adım uygulamaya koyulur. Bu mantığa göre kendisi dışında en yakın çalışma arkadaşının vurulması bile kardır. Her ölü düşmanlığa, her düşmanlık savaşa, savaşın gelişimi kendisinin güçlenmesine neden olacaktır.

...  
İşte bu mantık, yani düşmanlık yaratma mantığı temelinde hareket edildiğinde, sadece öğretmenler değil, bu bölgede vurulan herkes bu amaca hizmet ediyordu. Asker, polis korucu, köylü, militan vs. aklına gelebilecek herkesin vurulması düşmanlığı körüklüyordu. Yirmi militan öldüğünde yirmi Kürt ailesi kazanılmış oluyordu. Yirmi asker vurulduğunda yirmi Türk ailesi düşman oluyordu. Düşmanlar çoğaldıkça savaş şiddetleniyor ve yayılıyordu. Zaten örgütün hedefi savaşı yaymaktı.”<sup>85</sup>

PKK, sürekli aldığı darbe ile zamanla söyleminde değişiklik yapmış ve Kürt Devleti söyleminden vazgeçmiş, Türkiye Cumhuriyeti Devleti boyunduruğunda otonom bir yapı elde etme çalışmalarına girişmiştir. Şiddet eylemlerine son vermemesi

<sup>84</sup> Öcalan, a.g.e., s. 36.

<sup>85</sup> Günay, a.g.e., s. 27 – 28.

sonucunda TSK, 21 Mart 1995'te Irak'ın kuzeyine harekât düzenlemiş ve 555'i ölü olmak üzere 568 terörist ele geçirilmiştir. Bu harekât sürecinde gözlemci sıfatıyla bölgeye gelen iki İngiliz İşçi Partisi Milletvekili, PKK terör örgütünün köy baskınlarına şahit olmuş ve sürekli iddia edilmekte olan Türk güvenlik güçlerinin şiddet uyguladığına dair hiçbir kanıt bulamamıştır.<sup>86</sup> Bu durumun bu iki İngiliz Milletvekili tarafından dünya kamuoyuna açıklanması, PKK terör örgütüne yönelik bir diğer darbe niteliği taşımaktadır.

1 – 15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarında bir PKK örgüt kampında, 1996 yılı itibariyle yapılacak eylemleri belirlemek amacıyla yapılan 4. Konferansta, şehirleri savaş alanına çevirecek saldırıları ve intihar eylemlerini başlatma kararı alınmıştır. 1996 ile 2008 yılları arasında yaklaşık 46 intihar eylemi gerçekleştirilmiştir. Bu intihar eylemlerinin 27 tanesi örgütün istediği şekilde sonuçlanmış, 21 tanesi ise engellenebilmiştir. Başlıca hedefleri üst düzey yöneticiler, askerler, polisler ve bu kişilerin bulunduğu tesisler olmuştur. Bu eylemlerde amaç masum kitlelerin kendilerini güvensiz bir ortamda hissederek korkuya kapılmalarına neden olmaktır.<sup>87</sup>

PKK terör örgütü, eylemlerini arttırdıkça TSK de daha büyük kuvvetlerin katıldığı ve iki buçuk ay süren Çekiç Operasyonu'nu 12 Mayıs 1997 yılında başlatmış, bunun sonucunda 2601 PKK'lı öldürülmüş, 444 kişi de sağ ele geçirilmiştir. PKK kamp ve sığınaklarında ise, 40 adet 120'lik havan topu, 30-40 adet 82'lik top, yakın savunma füzeleri, yüz binlerce mermi ve silah bulunmuştur.<sup>88</sup> Sonuç itibariyle 1997 yılı Çekiç Operasyonu, o güne kadar PKK'ya indirilen en büyük darbedir.

---

<sup>86</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 123.

<sup>87</sup> Özgür Nikbay, Emile Sahliyah, "Suicide Attacks of the PKK", Ed. Samih Teymur, Cindy J. Smith, **The PKK: A Decades – old Brutal Marxist – Leninist Separatist Terrorist Organization**, USA, The Turkish Institute for Security and Democracy, 2008, s. 104.

<sup>88</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 125.

## 2.2 PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İLK TASFİYE SÜRECİNE GİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin PKK terör örgütüyle mücadelesinde, terör örgütünün tasfiye sürecine sokulduğu süreç, terör örgüt elebaşısı Abdullah Öcalan'ın karargahının bulunduğu ülkenin tespit edilmesi ve bu ülkeye yönelik Türkiye'nin tehdidi ile başlamıştır. 16 Eylül 1998'de dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde yaptığı bir konuşmada şu cümleler dikkat çekmektedir:

“Türk devleti olarak komşularımızla iyi ilişkiler kurmaya çalışıyoruz. Bu iyi niyetimize rağmen bazı komşularımız, özellikle ismini açıkça söylüyorum, Suriye gibi komşular, iyi niyetimizi yanlış tefsir ediyorlar. Apo denen eşkiyayı destekleyerek Türkiye'yi terör belasına bulaştırdılar. Türkiye iyi ilişkiler konusunda gerekli çabayı gösterdi. Türkiye beklediği karşılığı alamazsa, her türlü tedbiri almaya hak kazanacaktır. Artık sabrımız kalmadı.”<sup>89</sup>

Türkiye'nin bu tehdidi, ABD hükümetinin benimsemiş olduğu politikayı aynen yansıttığı söylenen ‘Amerika'nın sesi’ radyosunda, “PKK, Bekaa'da militanlarına eğitim yaptırıyor. Öcalan, yaşamının bir bölümünü Suriye'nin başkenti Şam'da geçiriyor. PKK, Irak ve İran'dan da destek görüyor. Amerikan yasalarına göre, PKK uluslararası terörist sayılmaktadır. Amerika, Suriye'den PKK'ya sağladığı desteği kesmesini istiyor!”<sup>90</sup> sözleriyle destek bulmuştur.

Türkiye'nin bu kararlı tutumu karşısında Suriye kendisine destek bulmaya çalışmış, Mısır ve İran'la görüşme yoluna gitmiştir. Ancak istediği desteği alamamış, hatta Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek çıkabilecek olan savaşta Suriye'yi sorumlu tutacağını Suriye devlet başkanı Hafız Esad'a söylemiştir. Suriye, Türkiye'nin düşmanca tavrından vazgeçmesini bulabildiği her fırsatta dile getirmiş, ancak dünya kamuoyu Türkiye'nin haklılığını desteklemiştir.

Tüm bu gelişmeler sonrasında destek bulamayan Suriye, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ı 9 Ekim 1998'de sınır dışı etmiş ve yüz elli iki günlük kaçış seyahati başlamış, Rusya, İtalya, Yunanistan'a gitmiş buralarda bir süre kaldıktan

<sup>89</sup> Celalettin Yavuz, **Geçmişten Geleceğe Suriye – Türkiye İlişkileri**, Ankara Ticaret Odası Yayınları, Ankara, 2005, s. 436.

<sup>90</sup> Yavuz, **a.g.e.**, s. 442.



sonra Kenya'ya götürülmüş ve burada özel bir operasyonla yakalanarak 15 Şubat 1999'da Türkiye'ye getirilmiştir.<sup>91</sup>

PKK terör örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması ile örgüt bir belirsizlik sürecine girmiştir. Abdullah Öcalan'dan sonra yer alan örgütün en büyük liderleri, örgüt üyelerinin ümitsizliğe kapılarak dağılmasını önlemeye çalışmıştır. PKK terör örgütü Abdullah Öcalan yakalanmadan önce aldığı Batı desteğini, Öcalan'ın yakalanması sonrasında, Batı ülkelerinin Öcalan'ın yargılanma sürecine müdahale etmesiyle almıştır.

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca 'Vatana ihanet' suçundan 29 Haziran 1999'da ölüm cezasına mahkum edildi.<sup>92</sup> Ancak 15 Ocak 2003 tarihinde Türkiye'nin, idam cezasının kaldırılmasını öngören Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 6 numaralı protokolü imzalaması<sup>93</sup> ile örgüt liderinin idam cezası müebbet hapse çevrilmiştir.

Abdullah Öcalan'ın ölüm cezasından kurtulması ile ilgili süreci açıklamakta yarar vardır. İdam cezası ile ilgili anayasa maddesi 'savaş, çok yakın savaş tehdidi ve terör suçluları haricindeki' suçlulara ölüm cezasının verilmesini mümkün kılmaktaydı.

Ancak, 57. hükümet döneminde 1 Ağustos 2002 tarihinde terör suçlarında idam cezasının kaldırılması, azınlık vakıfları ve anadilde, Kürtçe ve diğer dillerde yayın yapılmasıyla ilgili 'çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun' teklifi TBMM'ye taşındı. Bu kanun teklifi, o dönemde mecliste olan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) hariç Demokratik Sol Parti (DSP), Anavatan Partisi (ANAP), Doğru Yol Partisi (DYP), Yeni Türkiye Partisi (YTP), Saadet Partisi (SP) ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) tarafından oyçokluğu ile 4771 numaralı kanun ile kanunlaştırılmıştır. Bu kanunda idam cezası ile ilgili maddeden 'terör suçluları hariç'

<sup>91</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 126.

<sup>92</sup> Öcalan Davası, Belgenet, (Erişim) <http://www.belgenet.com/dava/durusma08.html#1>, 25.03.2010.

<sup>93</sup> "Türkiye'de İdamın Kaldırılmasının 4'üncü Yılı", (Erişim), <http://www.haberler.com/turkiye-de-idamin-kaldirilmasinin-4-uncu-yildonumu-haberi/>, 27.03.2010.

ifadesi çıkarılmış ve savaş ile çok yakın savaş tehdidi suçları halleri hariç işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezası müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür.

Daha sonra ise, 07.05.2004 kabul tarihli 5170 numaralı kanun ile bu madde ‘ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez’ şeklinde yeni bir ifade bulmuştur.<sup>94</sup>

Terör elebaşısı Öcalan’ın idam kararı sonrasında, birçok PKK terör örgütü militanı şehirlerde eylemler düzenleyerek gerginlik yaratmaya çalışmış, fakat Ağustos 1999’da Öcalan’ın terör örgüt militanlarının ülke dışına çıkartılarak mücadeleye siyasi arenada devam edilmesi isteği terör örgütü tarafından kabul görmüş ve örgüt militanları sınır dışına çıkarılmıştır.<sup>95</sup>

Batı ülkeleri ve uluslararası örgütlerinin PKK’yi terör örgütleri listesine almış olması, Abdullah Öcalan’ın yakalanması sonrasında örgütün davayı olumsuz etkileyebilecek bir eylemde bulunmak istemeyişi, Abdullah Öcalan’ın da yakalanma sürecinde dikkat çeken dış güçlerin destek vermeyişi, halk desteğinin azalması, örgüt içinde meydana gelen parçalanmalar ve lojistik destek eksikliği PKK terör örgütünün 1999 yılı itibariyle eylemlerine ara vermesinde etkili olmuştur.<sup>96</sup>

Uluslararası platformda ise gördüğü desteği kaybeden PKK terör örgütü, terörden arındığını göstermek amacıyla 2002 yılında ismini KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi) olarak değiştirmiştir. Lakin bu strateji de işe yaramayınca KONGRA-GEL ismini almıştır.<sup>97</sup> Bu gelişmeler sonrasında ülkenin doğu ve güneydoğusunda terör eylemleri asgari düzeye inmiş, hatta bu bölgelere güvenli bir şekilde seyahatler dahi düzenlenmeye başlanmıştır.

<sup>94</sup> Mustafa Işık, “İdam Cezası ve MHP”, 2023 Web, (Erişim) <http://www.2023istanbul.com/kose-yazisi/46/idam-cezası-ve-mhp.html>, 07.05.2010. Ayrıca bkz. Erkan Akçay, “İmralı Canisinin İdamını AKP Engellemiştir”, MHP Web, (Erişim) [http://www.erkanakcay.net/tr/index.php?option=com\\_content&view=article&id=368:rali-can-amini-akp-engellemi&catid=13:baslamalar&Itemid=40](http://www.erkanakcay.net/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=368:rali-can-amini-akp-engellemi&catid=13:baslamalar&Itemid=40), 07.05.2010.

<sup>95</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 127.

<sup>96</sup> “Terör Örgütlerinin İç Yüzü”, (Erişim) <http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele7.htm>, 25.03.2010.

<sup>97</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 130 - 131.

### 2.3 PKK ÖRGÜTÜNÜN TEKRAR ORTAYA ÇIKIŞI

2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ile PKK terör örgütünün yeniden filizlenmesine sebebiyet veren gelişmeler yaşandı. Bu işgal sonrasında Irak'ın federal bölgelere ayrılmasını öngören anayasa referandumuna sunulmuş ve %79 'evet' oyu ile kabul edilmiştir. Kabul edilen bu anayasaya göre ülkenin kuzey bölümünde üç ilde (Erbil, Dahuk ve Süleymaniye) Kürtler gittikçe güç kazanan bir eyalet yapılanması içerisine girmişlerdir. Mesut Barzani ve Celal Talabani'nin başını çektiği KDP ve KYB'nin liderliğindeki Irak Kürtleri için Irak Kuzey Yönetimi'nin kurulmasıyla birlikte PKK terör örgütü Türkiye'deki eylemlerini arttırmış ve bunun 2004 -2005 yıllarında Irak güvenlik güçleri için ABD'nin göndermiş olduğu ve akıbetinin ne olduğu bir türlü bilinmeyen 110.000 adet otomatik saldırı tüfeği ve 80.000 adet tabancanın<sup>98</sup> PKK terör örgütüne sağlanmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Gerekli olan teçhizatın sağlanması örgüt militanlarına eylemlerine tekrar başlayarak terör örgüt lideri Abdullah Öcalan'ı hapisten kurtarmak umudu vermiş ve PKK ismine dönüş yaptığı 2005 yılı itibariyle eylemlerinde sıklık görülmüştür.<sup>99</sup>

Irak'ta yaşanan olaylar Türkiye'nin iç güvenliğini, anayasal düzenini tehdit edecek düzeye gelmiştir. Hem federal Irak yapısındaki Kürt grupları hem de, Irak'ın parçalanması ile kurulabilme ihtimali olan bağımsız bir Kürt Devletinin izleyebileceği yayılmacı bir politikanın Türkiye için tehdit oluşturduğu birçok uzman tarafından iddia edilmektedir. Kuzey Irak Kürt Federe Bölgesinin PKK terör örgütünü gizliden gizliye desteklemesi ve sorumluluğu Bağdat hükümetine yüklemesi ise ayrı ihtimaldir.<sup>100</sup> Tüm bunlar dikkate alındığında Türkiye, Kuzey Irak Kürt Federe Bölgesinde söz sahibi olabilmek adına bu bölgede her türlü yatırımı yapmaya başlamıştır.

<sup>98</sup> Anıl Türken, "The Iraq Conflict and Its Security Implications For Turkey" **Department of International Relations of Bilkent University, Master's Thesis**, Ankara, 2007, s. 116.

<sup>99</sup> Mustafa Akyol, **Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek: Yanlış Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye?**, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2006, s. 16.

<sup>100</sup> Mustafa Aydın, Nihat Ali Özcan, Neslihan Kaptanoğlu, **Riskler ve Fırsatlar Kavşağında Irak'ın Geleceği ve Türkiye**, TEPAV, Ortadoğu Çalışmaları – II, 2007, s. 105.

Tüm bu gelişmeler ışığında PKK terör örgütüne bakıldığında, 2005 yılında terör örgüt elebaşı Abdullah Öcalan'ın Türkiye, İran, Irak ve Suriye'yi içine alan, "Kürtlerin yaşadığı ülkelerle Ortadoğu'da onlara ev sahipliği yapan ülkeler arasında bir konfederasyon" önerisinde bulunmuş olduğu ve gerçekçi olmayan uzak hedefler peşinde koşmaya devam etmiş olduğu dikkat çekmektedir.<sup>101</sup>

Abdullah Öcalan'ın cezaevinde bulunmasına rağmen, terör örgütünün elebaşılığını elinde tutuşu ve terör faaliyetlerini mahkumiyet sürecinde de devam ettirip cezaevini adeta PKK terör örgütünün karargahı gibi kullanması, PKK terör örgütü içinde olup daha sonra örgütle ilişkisini kesen Şemdin Sakık tarafından 6 Haziran 2005 tarihli mektupta şu şekilde ifade edilmektedir:

“ ...

A. Öcalan, Şam'dan çıkarıldı ve hiçbir devlet yetkilisinin beklemediği bir biçimde ve zamanda yakalanarak İmralı Adası'na konuldu. İmralı'ya konuldu ama aynı hayırsız faaliyetleri oradan da sürdürmesine engel olunamadı ya da olunmadı. Çok geçmeden İmralı'yı bir karargah gibi kullandı. İdam ipi sallandığı dönemde bütün itirafçılardan daha fazla örgüt sırlarını devlete sunduğu, gruplar halinde militan getirip devlete teslim ettiği ve hatta politikasına karşı çıkan sorumlu militanları örgüte öldürttüğü halde, idam cezasının kalkması, verdiği hizmetlerin karşılığını görmemesi ve Irak'ta yaşanan gelişmeler sonrasında yine yüz seksen derecelik dönüş yaparak Türkiye'yi kaos ortamına sürüklemeye koyuldu. Hem de Şam'da olduğu dönemlerdekinden daha aktif bir çalışma içine girdi. Şam'daki haramiliklerinde sadece dağdaki haramilikleri yönetiyor ve devletin istihbarat örgütleriyle görüşüyordu. Şimdi ise, hem dağlardaki militanları hem de sözüm ona demokratik mücadele verdiğini söyleyen Kürt politikacılarını yönetiyor. Her hafta bir nevi basın toplantısı yaparak görüşlerini her tarafa ulaştırıyor.

Şimdi durup, 'Acaba A. Öcalan'ı Şam'dan çıkarmakla yanlış mı yaptık?' diyerek ciddi ciddi düşünüyorum. Ve şu sonuca varıyorum. A. Öcalan'ı Şam'dan çıkarmak doğrudu ama, sonrasında izlenen yaklaşım tamamen yanlıştı ve Kürt sorunu'nun çözümü için ortaya çıkan fırsat kaçırıldı. Kaçırılan bu fırsat Türkiye'nin aleyhine dönüştü ve daha da dönüşecektir.”<sup>102</sup>

Her ne kadar Şemdin Sakık'ın söylediği gibi A. Öcalan'ın mahkumiyet sürecinde de PKK terör örgütünü yönettiği ve büyük hamleler attığı doğruysa da, Abdullah Öcalan'ın yakalanması ile birlikte örgütün tasfiye sürecine girdiği söylentileri de başlamıştır. Bu bağlamda hükümet, toplumda herhangi bir çatışmanın olmaması ve

<sup>101</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 341.

<sup>102</sup> Günay, **a.g.e.**, s. 77 – 78.

evine dönen militanların tekrar suç işlemeye yönelmemesi için birçok yasal önlem almış, fakat örgüt yöneticileri tasfiye sürecini yavaşlatmak için hem militanlarına yönelik baskıyı arttırmış hem de eylemlerinin sayısını ve etkisini arttırmaya çalışmıştır.

## 2.4 İKİNCİ TASFİYE SÜRECİNDEKİ PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN SON TALEPLERİ

1998 Adana Mutabakatı ile başlayan ilk tasfiye sürecinin 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali ile sonlanması sonrasında, PKK terör örgütünün ikinci tasfiye sürecinin Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın 12 Ağustos 2005 tarihinde Diyarbakır'da yaptığı konuşma ile başladığı da ileri sürülmektedir. Bu konuşmada resmi bir makam (başbakan) tarafından ilk kez "Kürt Sorunu" ifadesi kullanılmıştır. Bu ikinci tasfiye sürecinin somut anlamda başlangıcı ise, ABD'nin Irak'tan çekilme planları yapması ve ABD başkanı Barrack Obama'nın 6 Nisan 2009'da TBMM'de yaptığı Ermeni Devleti ile ilişkilerin düzeltilmesi, "Kürt sorunun" çözümü ve Ruhban Okulu'nun açılması gibi konuları içeren konuşması sonrasında, mevcut hükümetin 'Demokratik Açılım' söylemi ortaya atması ile başlamıştır.

'Demokratik Açılım' projesinin amacının herkesin eşit duruma getirilmesi ve kimsenin kendini 'öteki' hissetmemesini sağlamak olduğu söylenmektedir. Ancak mevcut kanunlara ve ülkenin en üst mercilerinden biri olarak kabul edilen TBMM'deki milletvekillerinin etnik kökenlerine bakıldığında herhangi bir eşitsizliğin olmaması, Kürtler ile Türklerin her bakımdan eşit olduğu görüşü 'Demokratik Açılım' projesinde görüş ayrılıklarına sebep olmuştur.<sup>103</sup>

<sup>103</sup> Batuhan Örs, "Demokratik Açılım ve Muhatapları", Genç Yazarlar Kulübü, (Erişim) [http://www.gencyazarlar.com/goster\\_yazi.asp?YID=3281](http://www.gencyazarlar.com/goster_yazi.asp?YID=3281), 05.05.2010. Ayrıca bkz. Serap Yeşiltuna, "Kürt Açılımının Tarihini Türksolu'ndan Okumak", (Erişim) <http://www.turksolu.org/247/yesiltuna247.html>, 05.05.2010; "Soruları ve Cevaplarıyla Demokratik Açılım Süreci: Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi", AK Parti El Kitabı, (Erişim) [http://www.demokratikacilimkitabi.com/demokratik\\_acilim\\_kitabi.pdf](http://www.demokratikacilimkitabi.com/demokratik_acilim_kitabi.pdf), 05.05.2010.

Hükümetin öne sürmüş olduğu “Demokratik Açılım” sürecinde yer almak isteyen cezaevindeki PKK terör örgüt elebaşı Abdullah Öcalan, hükümetten şu taleplerde bulunmuş, aksi halde silahların susmayacağını dile getirmiştir:

- Kürt kimliğinin Anayasal düzeyde tanınması,
- Kürtçenin ikinci resmi dil olarak kabul edilmesi ve anadilde eğitim hakkı,
- Düşünce, inanç ve ifade özgürlüğü temelinde serbest siyaset ve örgütlenme hakkının tanınması,
- Öcalan dahil tüm tutukluların serbest bırakılması,
- Siyasal ve toplumsal yaşama katılımın engellenmemesi,
- Köy koruculuğu sisteminin kaldırılması ve boşaltılan köy halkının köylerine dönüşünün sağlanması.<sup>104</sup>

Bu talepler dışında Abdullah Öcalan ayrıca, demokratik özerkliğin üniter devlet yapısına zarar vermeyeceğini savunarak ‘özerklik’ de istemektedir. Bu konuda derhal reddedileceğini bildiği için şu açıklamayı da yapma gereği duymuştur:

“Bu örgütlenmede devlet karşıtlığı yoktur, devlet kurmayı da hedeflemiyor. Bir çeşit yerelin kendini devlet içinde ifade etmesi anlamına geliyor. Demokratik özerklikte Kürtler, bir nevi kendi özgürlüklerini sağlarlar. Eğitim, dil, diğer kültürel gelişimlerine ilişkin okullarını açarlar, halkın ekonomik sorunları var, gerekiyorsa bankalarını kurarlar, kooperatiflerini kurarlar. Dilin eğitimi ve diğer konularda enstitülerini oluştururlar. Bu, devletin olmaması ya da devletin reddi anlamına gelmez.”<sup>105</sup>

Bu son talepten (‘Demokratik – Ekolojik Toplum’ tezi<sup>106</sup>) PKK’nın, Kuzey Irak Yönetimi’ni örnek aldığı ve uzun vadede eyalet sisteminin gündeme taşınacağı anlaşılmaktadır.<sup>107</sup> Lakin her ne kadar ‘Büyük Kürdistan’ hayalinden vazgeçip sorunlarının Kürtlerin yaşadığı 4 ülke sınırları içerisinde ayrı ayrı çözülmesi gerektiği görüntüsü verilse de, PKK ‘nın nihai hedefi bağımsız bir Kürt devleti kurmak olup, yayınlanan ilk bildirimlerinde de dile getirmiş oldukları gibi bölgesel özerklik’i gericilik olarak görmekte oldukları düşüncesi, nihai hedefe ulaşmada

<sup>104</sup> Celalettin Yavuz, “PKK’nın Açılımla Oyunu”, Turksam, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1788.html>, 17.11.2009. Ayrıca bkz. Mehmet Faraç, **PKK’nın Şifreleri: Siyasallaşan Terör**, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları, 2008, s. 386.

<sup>105</sup> Faraç, **a.g.e.**, s. 373.

<sup>106</sup> Arif Keskin, “PJAK: PKK’nın Bölgedeki Yeni Misyona Arayışı”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 92, Aralık 2007, s. 46.

<sup>107</sup> Yavuz, **a.g.m.**

özerkliği bir adım olarak kabul edebilecekleri hususunu akıllara getirmektedir. Özerklik sonrası, ülkeyi üniter bir devlet olmaktan çıkarıp federalleştirmek bağımsızlığı çok daha kolaylaştıracaktır.<sup>108</sup>

---

<sup>108</sup> Nadim Macit: “Açılım Söylemi, Kürt Açılımı ve Jeopolitik Düzenleme”, **2023 Dergisi**, Sayı 103, 15 Kasım 2009, s. 10.

### **BÖLÜM 3**

## **BAZI YABANCI TERÖR ÖRGÜTLERİ (IRA, ETA, FIS) VE BUNLARIN TASFİYESİ İLE İLGİLİ ÖRNEKLER**

Ulusal devlet modelinin önem kazanması ile birlikte dünyanın birçok bölgesinde, kimi örgütlenmeler, dil, din ya da etnik kökenlerinden dolayı bağlı oldukları ülke nüfusunun geri kalanından farklı oldukları iddiasıyla vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları devletten, kendilerine birtakım haklar tanınmasını istemekte, hatta bağımsızlık talep etmektedirler. İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA: Irish Republican Army) ve Bask Ülkesi ve Özgürlük (ETA: Euskadi ta Askatuna) bu tür talepleri olan örgütlere örnek verilebilir. İslami Selamet Cephesi (FIS: Front Islamique du Salut) gibi kimi örgütlenmeler ise dini odaklı olup içinde oldukları ülkeden bu doğrultuda talepleri olmaktadır. Bu bölümde, bu örgütleri daha iyi anlayabilmek amacıyla önce örgütlerin oluşumuna zemin hazırlayan sosyal etkenler ile bölge tarihi üzerinde durulmuş, daha sonra ise hükümetlerin bu terör örgütlerinin tasfiyesi için almış olduğu önlemler açıklanmıştır.

### **3.1 İRLANDA CUMHURİYET ORDUSU (IRA)**

Kuzey İrlanda olayları, diğer milliyetçi hareketlenmeler gibi kısa bir geçmişe değil, oldukça köklü bir tarihe sahiptir; İngiltere ile İrlanda arasındaki bu sorun dünyanın birçok bölgesinde koloni oluşturma yarışına girmiş olan İngiltere'nin 12. yy'da İrlanda adasını ele geçirmesiyle başlamıştır.<sup>109</sup> IRA'nın oluşumuna zemin hazırlayan etkenlerin başında Katolik-Protestan çatışmasının geldiği görülmektedir.

İrlanda adasında meydana gelen bu mezhep bölünmesinin kökleri, Katolik Kilisesi'nin Kral VIII. Henry'nin Anne Boleyn ile evlenmesine izin vermemesi sonucu Kral Henry'nin mezhebini değiştirerek Anglikan Kilisesi'nin kurulmasını sağladığı dönemlere kadar uzanmaktadır. Katolik mezhebinin tüm değerlerini

---

<sup>109</sup> Roger Mac Ginty, John Darby, **Guns and Government: The Management of the Northern Ireland Peace Process**, Great Britain, Palgrave Publishers, 2002, s. 14.



silebilmek amacıyla sert ve kararlı adımlar atılmış, baskı 12. yy'da Kral II. Henry tarafından İngiltere'ye katılan İrlanda adasındaki Katoliklere de uygulanmıştır. VIII. Henry, Katolik Kilisesinin tüm mal varlığına el koymuş ve İrlanda adasına göç eden Protestanlara bu mal ve toprakları dağıtmıştır. Bu şekilde adada, dini ve geleneksel değerlerini korumaya çalışan İrlandalı Katolikler ile Anglikan Kilisesi'ne girerek Protestanlığı kabul eden göçmenler olmak üzere iki grup oluşmuştur.<sup>110</sup>

Yüzyıllar boyunca adanın Katolikler lehine olan nüfus yapısı değiştirilmeye çalışılmış; önceleri toprakların %60'ına sahip olan Katolikler, zamanla 18.yy'ın ortalarına varıldığında sadece %7'sini ellerinde tutabilmişlerdir. Büyük Britanya Kralı William of Orange dönemi ise, Katolikler açısından tam bir felaket olmuş, kamu kurumlarında görev almaları ve üniversite eğitimi almaları yasaklanmıştır. Bu durum İrlanda milliyetçiliğinin doğmasına zemin oluşturmuştur.<sup>111</sup> İrlanda'da din eksenli bölünme, bu gelişmeler doğrultusunda etnik kökenli bölünmeye doğru yol almıştır.

Kolonisi olarak İrlanda'da hakimiyetini devam ettirmek isteyen İngiltere, İrlanda ile arasında halk, kültür, düşünce ve dil değiş-tokuşu yapmış ancak yapılan bu değiş-tokuşun adaletsiz bir şekilde uygulanması zamanla Katoliklerin mal varlığının elinden alınmasına neden olmuş ve Protestanlar varlıklı bir hayat sürerken, Katolikler yoksulluk içerisinde hayatlarına devam etmişlerdir.<sup>112</sup> Bu durum Katoliklerin, Protestanlara ve onların bu varlıklı hayata sahip olmalarını sağlayan İngilizlere karşı kin ve nefret beslemelerine neden olmuştur.

İrlanda milliyetçiliğinin doğmuş olduğu ortamda Kuzey İrlanda'daki Katoliklerin oranı %34 civarındaydı ki, bu oranın çoğunluk olan Protestanların içerisinde asimile edilmesi çok zordu.<sup>113</sup> Dolayısıyla ilk önce 'Birleşik İrlanda Topluluğu' oluşturulmuş, bu topluluğun etkin rol oynadığı 1798 isyanı sonucu 20.000'den fazla

<sup>110</sup> Hamit Emrah Eriş, "IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu)", Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, s. 327.

<sup>111</sup> Sedat Laçiner, **İngiltere: Terör, Kuzey İrlanda Sorunu ve İnsan Hakları**, Ankara, Avrasya-Bir Vakfı Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2001, s. 7 - 8.

<sup>112</sup> Mac Ginty, Darby, **a.g.e.**, s. 15.

<sup>113</sup> T. G. Fraser, **Ireland in Conflict: 1922 – 1988**, London, Routledge, 2000, s. 3.

kişi ölmüştür. Bu olay sonucunda 1800 yılında ‘Birlik Yasası’ yürürlüğe girmiştir. Katolikler ile Protestanlar arasında eşitliği amaçlayan ‘Katolik Topluluğu’ ise, 1823 yılında kurulmuştur. İrlanda’daki baskı ve fakirlik dolayısıyla İrlanda adasını terk edip New York’a yerleşen İrlandalı Katolikler ‘Fenian Brotherhood’ adlı örgütü kurmuş ve İrlanda’nın bağımsızlığı için çabalamıştır. Bu örgütün Dublin’deki karşılığı ise ‘İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği’ örgütüdür. Bu örgütlerden de anlaşılacağı üzere, İrlanda milliyetçiliği oldukça yaygın bir hale gelmiştir.

İrlanda’yı kendi içerisinde özerk yapabilecek olan bir düzenleme nihayet 20. yy.’da hazırlanmış, lakin Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesi ile bu tasarı askıya alınmıştır ve bu durum İrlandalıların silahlı mücadeleye başvurmasına neden olmuştur. Bu süreç içerisinde 1919 yılında İrlandalı gönüllü grupları bir araya gelip silahlanmış ve IRA’yı kurmuştur.<sup>114</sup> Bu örgüt üyelerinin yaş durumları incelendiğinde %5’inden çok daha azının 40 yaş ve üzerinde olduğu, büyük bir bölümünü ise arkadaş etkisiyle örgüte katılan 18 ile 19 yaşlarındaki gençlerin oluşturduğu görülmektedir.<sup>115</sup> Örgüt üyelerinin hem genç hem de bekar oluşu inandıkları değerlere daha sıkı bağlanmalarına ve hayatta riske atacak pek fazla varlıklarının olmayışı nedeniyle beklenenden çok daha fazla şiddet eylemine yönelmelerine neden olmuştur. Erkekler silahlı örgüt içerisinde yer alırken, kadınlar genellikle örgütün siyasi kolu olan Sinn Fein içerisinde bulunmuş ya da IRA’ya destek olan ve yarı-askeri bir birliktelik olarak bilinen ‘Cumann na mBan’ isimli örgütte görev üstlenmişlerdir.<sup>116</sup>

IRA, 1920’li yıllarda eylemlerini kentlere taşımış, ardından bombalamalar, yaralamalar, ve diğer terör eylemleri birbirini izlemiştir. İrlandalılar uzun yıllar süren mücadeleler sonrası, Birinci Dünya Savaşı sonrasında uygun atmosferden yararlanarak Bağımsız İrlanda Cumhuriyetini ilan etmiştir. İngiltere, İrlanda adasının kuzeyinde yer alan Ulster bölgesinin kendisine bağlı kalması şartı ile Bağımsız

<sup>114</sup> Asaf Çınar Gür, “The Problem of Northern Ireland As A Case Study of First World Nationalism”, **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, Master’s Thesis**, Ankara, 2001, s. 52.

<sup>115</sup> Peter Hart, **The I.R.A. At War: 1916 – 1923**, USA, Oxford University Press, 2003, s. 115 - 121.

<sup>116</sup> Hart, **a.g.e.**, s. 122.

İrlanda Cumhuriyeti'ni tanımıştır.<sup>117</sup> Ancak, adanın ikiye bölünmesi ve Kuzey İrlanda'nın İngiltere'ye bağlılığı üzerinde anlaşmaya varılması sonucu, bu durumu IRA içerisinde kimi gruplar Cumhuriyete ihanet olarak kabul etmiş<sup>118</sup> ve örgüt ikiye bölünmüştür. Bundan böyle IRA iç hesaplaşma ile İrlanda topraklarında da terör estirmeye başlamıştır. İç savaş sonrasında İrlanda hükümeti, IRA'yı yasadışı terör örgütü olarak ilan etmiş ve tasfiye etme hareketine başlamıştır. Bu dönem sonrasında ise Cumhuriyetçi İrlandalılar 1921 yılında ayrıldıkları soydaşlarıyla birleşmek amacıyla İngiltere ve İngiliz kontrolündeki Kuzey İrlanda hükümetine karşı mücadele etmeye başlamışlardır.<sup>119</sup>

Kuzey İrlanda, nüfus olarak Protestan ağırlıkta olup, Katolikler kendilerini sadece bir nüfus azınlığı olarak değil, aynı zamanda işe alınırken, ücretleri ödenirken, sosyal hizmetlerden yararlanırken, konut edinirken de ayrımcılığa uğramış hissetmişlerdir.<sup>120</sup> Kuzey İrlanda'daki çatışmalar 1960'lı yıllarda yeni bir boyut kazanmış ve ABD'deki bağımsızlık hareketi örnek alınarak İnsan Hakları Hareketi başlatılmıştır. Bu haklar ev ve iş dağılımın adil bir şekilde yapılmasını, seçimlerde uygulanan adaletsizliklerin giderilmesini öngörmektedir. Bu hareket dahilinde yürüyüşler, oturma eylemleri düzenlenmiş, kitle iletişim araçlarının ilgisini çekmek planlanmıştır. Ancak bu hareket, başarılı olduğu takdirde imtiyazlı hakları ellerinden alınabilecek olan Protestanlar tarafından karşılık bulmuş ve şiddet eylemleri iki taraflı sürdürülmüştür.<sup>121</sup> Provakasyonlar sonucu her iki taraftan da ölüm olmuştur. 1972 yılında düzenlenen yürüyüşte, İngiliz askerlerinin kalabalığa ateş açması sonucu 13 Katolik öldürülmüştür. Bu olay üzerine IRA, öldürülen Katoliklerin intikamını almak istediğini dile getirmiş ve şiddetin artmasına neden olmuştur.<sup>122</sup> Oysa IRA'nın daha önceki eylemleri, can kaybına yol açmayacak, fakat hayatı sekteye uğratacak türdendi.

<sup>117</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 163.

<sup>118</sup> Fraser T.G., **Ireland in Conflict: 1922 – 1998**, London, Rotledge, 2000, s. 1.

<sup>119</sup> Eriş, **a.g.m.**, s. 334.

<sup>120</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 164.

<sup>121</sup> Mac Ginty, Darby, **a.g.e.**, s. 16.

<sup>122</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 29.

Bu Kanlı Pazar olayından sonra, İngiltere, kurulduğu ilk günden bu yana ‘Protestanlar için Protestan Parlamentosu’ olarak anılan Kuzey İrlanda Parlamentosunu kapatmış ve bu durum Katolik toplum için bir zafer olarak anıla gelmiştir.<sup>123</sup>

Kuzey İrlanda Parlamentosunun kapatılması IRA eylemlerine son vermemiş, aksine bombalama eylemlerini arttırmıştır ve IRA’nın artan eylemleri sonucu yargıç kararı olmaksızın tutuklamaya izin veren ‘internment’ yasası yürürlüğe girmiştir. IRA’nın dönem lideri Macstiofain ise örgütün amacının, Kuzey İrlanda’yı yönetilmez hale getirmek olduğunu sürekli dile getirmiştir.<sup>124</sup> İnsan Hakları Hareketi ve daha sonra meydana gelen şiddet eylemleri sonrasında hükümet ekonomik ayrımcılığın önüne geçebilmek amacıyla 1976 yılında ‘Adil İşe Alım Yasasını’ çıkartmıştır, ancak bu yasanın, her bir Katolik’e verilen işin Protestan’ın o işi kaybetmesi anlamına geldiği için şiddeti yok etmede etkili olduğu söylenememektedir.<sup>125</sup>

Kuzey İrlanda Bölgesi’ndeki terör örgütü olarak, sadece IRA genel olarak bilinmesine rağmen bölgede terör çift yönlü sürdürülmüştür. Protestanlar kendi ayrıcalıklarından taviz verme taraftarı değillerdi. Bu amaçla karşı terör kampanyası başlatmışlardır.<sup>126</sup> Protestanlar tarafından kurulan terör örgütleri şu şekilde olmuştur:

- Ulster Özgürlük Savaşçıları (UFF: Ulster Freedom Fighters): IRA’ya benzer yöntemler uygulayan, mali desteğini zengin iş adamlarından sağlayarak, Katoliklerin bulunduğu yerlere bombalı saldırılar düzenleyen bir terör örgütüdür.
- Ulster Gönüllüler Gücü (UVF: Ulster Volunteer Force): Hedefi tüm IRA üyelerini öldürmek olan bir terör örgütüdür.
- Ulster Savunma Birliği (UDA: Ulster Defence Association): 1971 yılında Protestanların silahlı gücünü koordine etmek amacıyla kurulmuş ve Protestanların en geniş silahlı birliği olarak tanınmıştır.<sup>127</sup>

<sup>123</sup> Eriş, **a.g.m.**, s. 340.

<sup>124</sup> Eriş, **a.g.m.**, s. 341.

<sup>125</sup> Asaf Çınar Gür, “The Problem of Northern Ireland As A Case Study of First World Nationalism”, **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, Master’s Thesis**, Ankara, 2001, s. 107.

<sup>126</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 28.

<sup>127</sup> Laçiner, **a.g.e.**, s. 19 - 20.

Bu örgütler ve eylemleri incelendiğinde Protestanların da IRA'dan daha az tehlikeli olduğu söylenemez. Hatta kimi dönemlerde Protestan örgütlerinin terör sonucu katlettiği insan sayısı IRA'ninkilerini geçmiştir.<sup>128</sup> Bu örgütlerin tüm Katolikleri hain olarak görmesi eylemlerini kendilerince meşrulaştırmaktaydı. Ancak bu örgütler IRA'yı tamamen yok etme gücüne sahip değildi. Bunun nedenleri şöyle özetlenebilir:

- Belfast, Derry gibi Katoliklerin yoğun olduğu bölgelerde yoğun Katolik doğum oranının varlığı ve her bir doğumun ileri yıllarda IRA'ya militan olarak katılabilme ihtimali,
- Örgütün, kurulduğu ilk dönemlerde Amerika'dan, daha sonra ise Arap devletlerinden para, silah, eğitim gibi destek almış olması,
- Gerçekleşen olaylar sonucu IRA lehine destek artışı,
- Eşitsizlikleri yok etmeyi amaçlayarak yürürlüğe konulmuş olan 1920 İrlanda Yasası gibi yasaların varlığı,
- Katolik İrlandalıların yoğun bulunduğu bölgelere İngiliz ordularının girmiş olmasına rağmen çatışmaların kaçınılmaz olması ve kimi asker ve polis güçlerinin İrlandalılardan nefret etmeleri sonucu İngiltere'nin kimi politikalarının ters tepmiş oluşudur.<sup>129</sup>

1920 İrlanda yasası ülkenin ırkçı kanunlar çıkarmasını engelliyor olsa da, bu yasa sadece devlet düzeyinde parlamentoyu bağlayıcı olduğu için yerel unsurlar üzerinde etkisi olmamaktadır ve birçok kez bu yerel yönetimler ayrımcılığı öngören uygulamalar yapmıştır.<sup>130</sup>

Katolik ve Protestan örgütlerinin terör eylemleri, Kuzey İrlanda'daki yatırımları olumsuz etkilemiş ve bu durum işsizliğe yol açmıştır. İşsizliğin artması ise bu örgütlerin eleman sağlamasını daha kolay hale getirmiştir.<sup>131</sup>

<sup>128</sup> Ayrıntı için bkz. Laçiner, **a.g.e.**, s. 20.

<sup>129</sup> Tim Pat Coogen, **The IRA: A History**, USA, Roberts Rineharts Publishers, 1993, s. 259-263.

<sup>130</sup> Asaf Çınar Gür, "The Problem of Northern Ireland As A Case Study of First World Nationalism", **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, Master's Thesis**, Ankara, 2001, s. 69 – 70.

<sup>131</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 37.

Terörü sona erdirebilmek amacıyla Dublin ve Londra hükümetleri 1985’de İngiltere - İrlanda Antlaşmasını imzalamıştır; bu antlaşmaya göre Kuzey İrlanda sorununa çözüm bulmak amacıyla siyasi, güvenlik, yasal konularda düzenli olarak bilgi alışverişi sağlanacaktı. Ancak, bu antlaşmadan IRA süreç içerisinde olmadığı için rahatsız olmuş ve saldırılarını arttırmıştır. IRA’nın saldırılarına ise UFF, karşı saldırılarla cevap vermiştir.<sup>132</sup>

1985 yılındaki bu girişimin başarısızlıkla sonuçlanması sonrasında, 1993 yılında Dublin ve Londra yönetimlerinin gelecekteki görüşmeler konusunda ortak bildiri hazırlaması tasfiye sürecine yeni bir boyut kazandırmıştır; lakin, IRA ve Protestan örgütlerinin silah bırakmayı reddetmesi her defasında denenen barış görüşmelerini sekteye uğratmıştır.<sup>133</sup>

ABD başkanı Bill Clinton’un 1992 yılında Kuzey İrlanda sorununa el atacağını dile getirmesi ve yapılan gizli görüşmeler sonrasında 31 Ağustos 1994’te IRA ateşkes ilan etmiştir. 1995 yılında ise Kuzey ve Güney İrlanda’nın birleşmesini amaçlayan iki tasarı hazırlanmıştır. Birinci tasarı, hükümet yapısı ile ilgili olup 90 kişilik bir meclisin kurulmasını, ikincisi ise ticaret, kültürel faaliyetler, tarım, balıkçılık, endüstri, ulaşım, enerji, sağlık, sosyal refah ve eğitim gibi alanlarda İrlanda adasının kuzeyi ve güneyindeki kurumların işbirliğini öngörmekteydi. Ancak ateşkesin ilan edilmesinden itibaren 17 ay geçmesine rağmen siyasal bir gelişmenin olmaması IRA’nın 9 Şubat 1996’da bomba yüklü bir arabayı patlatarak ateşkesi bozmamasına neden olmuştur.<sup>134</sup>

Silahların tekrar patlaması ve IRA terör örgütünün tasfiye sürecinde söz sahibi olabilmek isteği Amerikalı senatör George John Mitchell’i\* 1996 yılında barış görüşmeleri masasına oturmak isteyen her iki tarafın da kabul etmesi gereken bazı prensipleri yayınlamaya itmiştir. Bu prensipler şu şekildedir:

<sup>132</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 33.

<sup>133</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 38 - 39.

<sup>134</sup> T.G. Fraser, **Ireland in Conflict: 1922 – 1998**, London, Routledge, 2000, s. 73 - 77.

\* George John Mitchell, 22 Ocak 2009 tarihinde ABD başkanı Barack Obama tarafından Ortadoğu Özel Temsilciliğine atanmıştır. Bknz. “George J. Mitchell”, Wikipedia, (Erişim) [http://en.wikipedia.org/wiki/George\\_John\\_Mitchell](http://en.wikipedia.org/wiki/George_John_Mitchell), 24.04.2010.

- “Sorunların çözümünde barışçı ve demokratik yöntemler kullanılacak.
- Silahlı örgütler silahlarından arındırılacak.
- Silahsızlanma bağımsız bir komisyon tarafından izlenecek.
- Görüşmeleri etkilemek amacıyla güç kullanımı ya da güç kullanımıyla tehdit reddedilecek.
- Görüşmeler sonunda varılan anlaşmalara uyulacak.
- Cezalandırma amaçlı saldırılar ve öldürmeler son bulacak.”<sup>135</sup>

1997 yılında Başbakanlığa gelen Tony Blair’in, yaklaşık olarak 150 yıl önce gerçekleşmiş olan ve İngiltere hükümetinin, birçok İrlandalı Katolik’in ölümüne neden olan ‘kıtlık’ dönemine ilgisizliği dolayısıyla özür dilemiş olması barış sürecine önemli katkı sağlamıştır. Kuzey İrlanda’yı İrlanda Cumhuriyeti ile birleştirme amacından vazgeçmemesine rağmen ABD’nin arabuluculuğu ile IRA, ateşkes ilan etmiş; fakat karşılıklı silah bırakma gerçekleşmediği takdirde kendilerini güvende hissedemeyecekleri için silah bırakmamıştır. 1998 yılında Kuzey İrlanda’daki tüm örgütlerin silahtan arındırılması gibi konuları içeren ‘Good-Friday’ Anlaşması imzalanmıştır ve 28 Temmuz 2005 tarihinde IRA terör örgütünün siyasi kolu Sinn Fein lideri Garry Adams, IRA’nın silahlı mücadeleye son vereceğini açıklamıştır. İngiliz askeri birlikleri ise, 1 Ağustos 2007’de Kuzey İrlanda’dan çekilmeye başlamıştır.<sup>136</sup>

IRA’nın isteği olan Birleşme hususunda ise Dublin’in görüşü, Kuzey İrlanda ile oradaki halkın çoğunluğunun onayı olmadan birleşmenin olmayacağı noktasındadır.<sup>137</sup>

İngiltere’nin terörü önlemek maksadıyla aldığı önlemler şöyle özetlenebilir:

1. Güvenlik/ Polisiye Tedbirler: İngiltere, terörle mücadele edecek özel güvenlik birimleri oluşturmuştur. Bu birimlerin başında ‘SAS’ (Special Air Service) gelmektedir. 1988 yılında SAS’ın silahsız üç IRA üyesini öldürmesi<sup>138</sup>, bu birliğin gerekirse tüm IRA üyelerini öldürebileceğini göstermiştir. SAS’ın yanı sıra, ‘Kraliyet

<sup>135</sup> Levent Özçağatay, **Kuzey İrlanda ve IRA**, İstanbul, Papirüs Yayınevi, 1998, s. 204 - 205.

<sup>136</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 47.

<sup>137</sup> Kendi geleceklerini tayin konusunda bkz. M.Gallagher, “Do Ulster Unionists Have Right to Self-Determination?”, **Irish Political Studies**, Vol.V, 1990, s. 11 - 30.

<sup>138</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 34.

Ulster Güvenlik Teşkilatı' ve 'Ulster Savunma Alayı' diğer terörle mücadele eden güvenlik birimleridir.

2. Yasal Tedbirler: İngiltere'de terörle mücadele konusunda iki yasa bulunmaktadır. Birincisi 1974 yılında yürürlüğe girmiş olan Terörü Önleme Geçici Yasasıdır. Bu yasa Parlamente'da yılda bir kez görüşülmekte ve zamanın şartlarına göre değişikliklerin yapılabileceği esnekliğe sahiptir. Bu yasa bağlamında, ilgili bakana, terörle ilgili şüpheli kişileri İngiltere ve Kuzey İrlanda dışına çıkarma ya da bu kişilerin bu ülkeye girişini engelleme yetkisi ile polisler terörizm ile ilgili olarak gözaltı belgesi olmadan şüphelileri 48 saat gözaltında tutmak ve ilgili bakanın izni ile bu süreyi beş güne kadar uzatmak yetkisi verilmiştir. Terörist örgüt üyeleri ile mülakat yapılması ve yayınlanması yasaklanmıştır. Halka açık alanlarda terör örgütlerinin renklerini içeren kıyafet giyenlerin altı aya kadar hapsedilmeleri öngörülmüştür. Terör eylemlerini önceden haber almak için, polise belli durumlarda posta gönderilerini açma ve telefon dinleme yetkisi verilmiştir.

Diğer bir yasa olan Kuzey İrlanda Olağanüstü Koşullar Yasası ise, idareye, Terörü Önleme Geçici Yasası'ndan daha fazla yetki vermektedir. Bu yasa bağlamında, polis şüpheli evlere girmek ve arama yapmak, düzeni sağlamak bakımından yargı öncesi bazı yayınları durdurmak, terör örgütü üyesi olduğundan kuşku duyulan kişileri oturma ve seyahat özgürlüklerinden alıkoymak gibi haklar tanınmıştır.

3. Ekonomik ve Sosyal Tedbirler: Kuzey İrlandalı Katoliklerin ekonomik ve sosyal yönden Protestanlarla eşit olmamaları ayaklanma nedenlerinden bir tanesidir. Bu yüzden İngiltere, kimi ekonomik ve sosyal tedbirler alma gerekliliği hissetmiştir. Kuzey İrlanda'da gerçekleşen terör eylemleri bu bölgenin yatırımcılar için cazip olmamasına neden olmuştur. Bu nedenle, bölgede devlet yatırımı yapılarak kişilerin gelirlerinin devlet tarafından sağlanması gerçekleştirilmiştir. Eşitsizliğe dayalı sorunları gidermek için Yoksunluğa Son Verme Programı geliştirilmiştir. Bu Program bağlamında, 10 kişiden fazla kişinin çalıştığı işyerlerinde işgücünün dinsel kompozisyonu inceleme altına alınmış ve kişilerin dini mezhebinden dolayı iş yerinde ayrımcılığa uğramalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. 'Birlikte Tatil



Yapma Projesi' geliştirilerek Katolik ve Protestan topluluklarının kaynaşmasını sağlamak hedeflenmiştir.

4. Uluslar arası Tedbirler: IRA'nın bulmuş olduğu dış desteği kesmek amaçlı İngiliz hükümeti adımlar atmıştır. İngiliz hükümeti, destek veren ülkelerin uluslararası arenada dışlanmasını mümkün kılarak, desteğin kesilmesini sağlamıştır.<sup>139</sup>

### 3.2 İSPANYA'DA BASK ÜLKESİ VE ÖZGÜRLÜK (ETA)

ETA'nın oluşumunu anlayabilmek için öncelikle ETA'nın hedefinde olan Bask bölgesinin tarihi üzerinde durmak gerekmektedir. 15. yy. itibari ile İspanya Krallığının, Kral ve Kraliçe'nin kendilerine ait olan bölgeleri birbirinden farklı bir şekilde yönetmiş olmaları nedeniyle İspanya'da milli birlik sağlanamamıştır. Örneğin, Aragon Kralı kendi bünyesindeki Katalonya, Valencia, Balerik Adaları ve Aragon Krallığının yerel yönetimlerine kimi hak ve sorumluluklar verirken, Kastilya'da Kraliçe daha merkeziyetçi yapıyı hakim kılmıştır.<sup>140</sup> Bu nedenle tarihsel süreç içerisinde yerel yönetimler arasında birliktelik sağlanamamıştır. Böyle bir ortamda ise farklı bir etnik grup olan Basklar kültürlerini korumayı ve günümüze kadar getirmeyi başarmışlardır.

Bask ülkesi olarak nitelendirilen bölge 20.000 km<sup>2</sup> büyüklüğünde olup, İspanya'nın kuzeyinde Alava, Navarra, Guipuzcaa ve Vizcaya bölgelerini içermektedir.<sup>141</sup> En önemli kentlerinden biri Biskey Körfezi üzerindeki San Sabastian limanıdır.

15. yy. itibari ile yerel yönetimde özerk olan Bask Bölgesi, 18. yy.'da merkezi devlet yapılanması sürecine girilmesiyle duruma tepki göstermiştir. Sosyal yaşamı ilgilendiren bazı konularda, kendi gelenek ve göreneklerine uygun bazı yasal

<sup>139</sup> Osman Metin Öztürk, "Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları", Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler ve Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 150 - 157.

<sup>140</sup> Fatma Gül Çökmez, "Bask Bölgesi: Etnik Milliyetçiliğin Tarihsel Gelişimi ve İspanya'daki Devlet Politikalarının Etkisi", **Ege Akademik Bakış**, Cilt: 8, 2008, s. 356.

<sup>141</sup> Edward Moxon – Browne, **Political Change in Spain**, London, Routledge, 1989, s. 50.

düzenlemeler yapma hakkı ile askerlik ve bazı vergilerden muafiyet<sup>142</sup> gibi birçok imtiyaza sahip olan Basklar, zamanla ayrıcalıkları ellerinden alınınca ırkçı yapılarını ön plana çıkararak milliyetçi hareketlenmeleri başlatmıştır. Bu ayrıcalıkların ellerinden alınmasının yanı sıra endüstrileşme ile birlikte Bask bölgesinde bulunan zengin maden ocaklarında çalışmak üzere birçok İspanyol bu bölgeye göç etmiştir.<sup>143</sup> Ayrıca bölgede hızlı nüfus artışı eğitim olanaklarını verimli bir şekilde kullanılamaz hale getirmiştir. Endüstrileşme ile başlayan nüfus artışı şehirleşmeye neden olmuş, bu şehirleşme yapılanmasında önceleri her ne kadar modernleşme yaşanmış ise de İspanyolların kültürlerini hakim kılma çabaları zamanla farklı kimliklerin ve yerel kültürlerin birbiri ile etkileşime girmesini engellemiş, ayrışmaya doğru yol alınmasına neden olmuştur.<sup>144</sup>

Bask Milliyetçi Partisi'nin kurucusu Sabino Arana'ya göre Bask milliyetçiliğinin en temel amacı, Bask ırkının korunması, Baskların kendilerini İspanyollardan soyutlamasını başarmaktır. İspanyollardan soyutlanmayı sağlayan en büyük anahtar ise Bask dilinin varlığıdır. Bask milliyetçiliği, ayrıca İspanyol devletine bağlılığa neden olacağı için endüstrileşmeye de karşı bir politika izlemiştir.<sup>145</sup> Özetle, liberal devlet yapısı, merkezîyetçiliğe geçiş ve endüstrileşme Bask milliyetçiliğinin doğmasını hazırlayan etkenlerdir.<sup>146</sup>

1950'de (Franko Dönemi) İspanya ekonomisindeki zorluklar özellikle Bask Bölgesinde işçilerin ayaklanmasına ve greve gitmesine neden olmuştur. Grevler üzerine Bask Bölgesine dil, kültür ve kimlik ile ilgili birçok yasaklama getirilerek toplumsal baskı uygulanmıştır. Bask direnişinde Bask Milliyetçi Partisi'nin çalışmalarını yetersiz bulan bir grup, 'Ekin' adlı bir dergi çıkarmış ve bu oluşum 1958 yılında, amacı Bask kültürüne ait olan her şeyi koruyarak Bağımsız Bask

<sup>142</sup> Mustafa Höke, "Milliyetçilik Akımından Partileşmeye Partileşmeden Teröre", Der. Özdağ, Ümit, Öztürk, Osman Metin, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayınları, 2000, s. 377.

<sup>143</sup> Zekine Türkeri, **Bask Meselesi: Bir Tarih, Bir Otonomi, Bir Sorun**, Ankara, Dipnot Yayınları, 2007, s. 29.

<sup>144</sup> Stanley G. Payne, **Basque Nationalism**, Reno, University of Nevada Press, 1975, s. 249.

<sup>145</sup> Çökmez, **a.g.m.**, s. 357.

<sup>146</sup> Alfonso Pérez-Agote, **The Social Roots of Basque Nationalism**, Trans. Cameron Watson, William A. Douglass, USA, University of Nevada Press, 2006, s. 59.

Ülkesini kurma çerçevesinde ‘Bask Ülkesi ve Özgürlük’ (ETA: Euzkadi ta Azkatasuna) adını almıştır. Bu örgütlenmenin temelinde Bask Milliyetçi Patisinin kimi üyeleri ile Bask Öğrenci Birliği isimli bir yapı bulunmaktadır. Örgütün ilk bildirisi, 1962 yılında yayınlanmış ve ETA’nın şiddet de dahil her yolu kullanarak Bask Bölgesinin bağımsızlığının kazanılması için mücadele veren gizli bir örgüt olduğu ifade edilmiştir. Hedefini ise İspanyol Devletini Franko diktatörlüğünden kurtarmak ve Bask bölgesinin bağımsızlığını kazandırmak olarak belirlemiştir.<sup>147</sup>

ETA’nın ilk eylemi 1961 yılında iç savaşın galibiyetini kutlamak için kutlama yerine gitmekte olan Franko yanlılarını taşıyan trene yönelik düzenlenen ve başarısızlıkla sonuçlanan saldırıdır. Tecrübe kazanarak başarılı eylemler de düzenleyip güçlü olduklarını kanıtlamaya çalışmışlardır. 1973 yılında, Madrid’te İspanya Başbakanı Amiral Luis Carrero Blanco’yu düzenledikleri bombalı suikastla öldürmüşlerdir.<sup>148</sup>

Franko’nun 22 Kasım 1975’te ölmesiyle baskıcı rejim sona ermiş ve 1978’de İspanya’nın demokratik anayasası yürürlüğe girmiştir. Yeni anayasaya göre devlet yapılanması on yedi özerk bölgeye ayrılmıştır ve Bask bölgesi merkeziyetçi yapılanma ile kaybetmiş olduğu özerkliğini yeniden kazanmıştır. Yeni anayasanın getirdiği bir diğer özellik ise yeni bölgelerde İspanyolcanın yanı sıra o bölgenin dilinin de resmi dil olarak kullanılabilir olmasıydı.

1978 anayasası bölgelerin özerkliği üzerinde durmuş; kendi geleceğini tayin etme (self-determination) ilkesi tamamen dışlanmış; bölgelerin kültürel, geleneksel, dil ve kurumsal farklılıkları çeşitlilik olarak algılanıp bu değerlerin korunması garanti edilmiştir. Ancak, yeni anayasanın kendi geleceğini tayin etme ilkesini tamamen yasaklaması, ETA’nın bağımsız bir Bask ülkesi kurma amacını sona erdirebileceği için yapılan referandumda anayasa, Bask halkının %65’si tarafından reddedilmiştir.<sup>149</sup> Anayasanın kabul edilmesinden sonra bölge, vergi, polis, eğitim, ve radyo-televizyon yayını konusunda kontrol yetkisini devralmıştır. Ancak ETA ve

<sup>147</sup> Zekine, **a.g.e.**, s. 44.

<sup>148</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 52 - 54.

<sup>149</sup> Çökmez, **a.g.m.**, s. 361.

bağımsız Bask Ülkesi isteyen Halk Birliği, tam bağımsızlıktan taviz verilmeyeceğini açıklamışlardır.<sup>150</sup>

1981 yılında ETA terör örgütünün silahlı mücadeleden vazgeçip ateşkes ilan etme düşüncesi, 1978’de yeni hazırlanan yeni anayasa, 1979’da Bask özerkliği ve Bask Bölgesinde 1980 yılında yapılan seçimler, şiddete başvurmadan da mücadelenin sürdürülebileceğini gündeme getirmiş<sup>151</sup> ve görüşmeler dönemi her ne kadar sık sık kesintiye uğramış olsa da başlamıştır. Kimin hazırladığı bilinmeyen altı adımlık bir mücadele takvimi ortaya çıkmıştır. Bu takvim şu şekildedir:

- En kısa zamanda şiddet içeren eylemler son bulacak ve tüm partiler yasallaşacak,
- 1988’in somlarına kadar tüm ETA terör örgütüne bağlı oldukları için mahkum olan tutuklular ve sürgüne gönderilmiş olanlar serbest bırakılacak,
- 1990’ın sonlarına kadar Bask parlamento seçimleri ve Bask bölgesinde değerlendirilen diğer bir bölge Navarra’nın Bask özerkliğine katılması için bütünleşme çalışmaları yapılacak,
- 1992’nin sonuna kadar resmi olarak çift dilli dönem başlatılacak,
- 1994’ün sonuna kadar tüm İspanyol yetkilileri Bask Bölgesinden çekilecek ve yerine Bask polisi göreve gelecek,
- 1996’nin sonuna kadar Bask Bölgesinin kendi geleceğini tayin hakkı için tüm düzenlemeler ve çalışmalar yapılacak.<sup>152</sup>

İspanyol hükümeti tarafından yapılan merkezileşme sürecinde, halklar arasında bütünleşme ya hiç ya da çok yavaş bir seyir içinde gerçekleşmiştir. Bu yüzden, demokrasi döneminde bölgesel özerklik ve tanınma vererek Bask sorununa çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bu dönemde, özellikle kültürel asimilasyon yöntemi kullanılarak bütünleşmeden kaçınılmıştır. Kültürel asimilasyonun kullanılmamasının birinci nedeni, Franko döneminde bu yöntem ile faşist rejimin kullanılmış olması ve işe yaramamış olmasıdır. İkinci nedeni ise, 1980 ve 1990’lı yıllarda azınlık hakları

<sup>150</sup> Gürses, a.g.e., s. 56.

<sup>151</sup> Robert P. Clark, **Negotiating with ETA: Obstacles to Peace in the Basque Country 1975 – 1988**, Reno, University of Nevada Press, 1990, s. 94.

<sup>152</sup> Clark, a.g.e., s. 147 – 148.

bağlamında kişi haklarının gündemde oluşu ve İspanya'nın Avrupa Birliği (AB)'ne girebilmesi için bu haklara saygılı olmasının gerekliliğidir.<sup>153</sup>

Özerk bölge olarak birçok hak elde edilmesine karşın, Bask bölgesinde terörün azalması beklenirken artarak devam etmiştir. ETA, 1990 yılında Cezayir'de 1989'da başlatılan ETA - Hükümet görüşmelerinin yeniden başlatılması şartı ile şiddeti sona erdireceğini söylemesine rağmen ETA terör örgütü mali destek sağladığı adam kaçırma eylemlerine devam etmiştir.<sup>154</sup>

Eylemlerine sürekli devam eden ETA'ya yönelik İspanya'nın terörle mücadele için almış olduğu önlemler ise şu şekilde özetlenebilir:

- Terörle mücadelenin, bir iç güvenlik sorunu olduğu kabul edilmiş ve 1978 yılında 'GEO' adında askeri birliklerce eğitimden geçirilen özel bir polis teşkilatı kurulmuş, polis gücünü desteklemek için ise 'Sivil Koruyucular'<sup>155</sup> oluşturulmuştur.
- Ulusal polis teşkilatının yanı sıra, Bask polis teşkilatı oluşturulmuş ve bu teşkilatta belli bir oranda Basklılara da yer verilmiştir.
- Terörle mücadelede görev alan tüm birimler, hizmet verdikleri halkın tarihi ve kültürel özellikleri ile mücadele ettikleri terör örgütünün ideolojisi konusunda yoğun bir eğitime tabi tutulmuşlardır.<sup>156</sup>
- Ülke bütünlüğünü ve bölünmezliğini sağlamak amacıyla Ekim 1979'da milliyetlerin özerkliği dikkate alınarak ülke, bölgelere ayrılmış ve Bask Bölgesine özerklik verilmiştir. Ancak ülkenin bölgelere ayrıldığına belirtildiği İspanyol Anayasasının 2. maddesinde 'bölge' sözcüğü kullanılmış, 'federal' sözcüğünden ayrılıkçılığı anımsatabileceği için itina ile kaçınılmıştır. Bölgelerin kendi arasında federe bir yapıya gitmeleri ise 145. madde ile yasaklanmıştır.<sup>157</sup>

<sup>153</sup> André Lecours, **Basque Nationalism and the Spanish State**, USA, University of Nevada Press, 2007, s. 141.

<sup>154</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 56 - 57.

<sup>155</sup> Çökmez, **a.g.m.**, s. 363.

<sup>156</sup> Öztürk, **a.g.m.**, s. 160 - 163.

<sup>157</sup> E. Ramon Arango, **Spain: Democracy Regained**, Second Edition, USA, Westview Press, 1995, s. 171.

- Bask bölgesinde resmi dairelerde İspanyol bayrağının yanı sıra Bask bayrağının da, İspanyolcanın yanı sıra Bask dilinin de kullanılmasına müsaade edilmiştir.
- Bask bölgesinde, İspanyol dilinden ve Bask dilinden yayın yapan televizyon kanalı kurulmuştur.
- Terörle bağlantısı olmayan grupların siyasal süreç içerisinde yer almaları sağlanmış; bu sayede kişilerin terör eylemlerine yönelmesi yerine siyasi platformlara yönelmesi hedeflenmiştir.
- 1980 yılında çıkarılan bir kanunla terörle ilgisi olduğu düşünülen kişilerin gözaltında tutulma süresi gerektiğinde 72 saatin üzerine çıkarılabilmiş, herhangi bir yasal izin belgesi olmaksızın güvenlik görevlilerine evleri arama hakkı verilmiş, posta gönderilerini ve telefon görüşmelerini takip ve inceleme olanağı tanınmıştır.<sup>158</sup>
- İspanya polisi ve gizli servisi 1983 yılında Fransa'daki mültecilere yönelik Anti-Terörist Kurtuluş Grubunu (GAL) kurmuştur.
- Terörle mücadelede Fransa ile ETA militanlarının iadesi konusunda işbirliği yapılmıştır. Bu iade ve Fransa tarafından gerçekleştirilen tutuklamalar, ETA'ya lojistik ve psikolojik darbe indirmiştir. Bu işbirliği sonucunda 1992-1993 yıllarında 500'den fazla ETA üyesi tutuklanmıştır. ETA bu olay üzerine, ateşkes ilan etmiş ve görüşme talep etmiştir.<sup>159</sup>
- Şiddeti reddeden ETA militanlarının topluma entegre edilmesi için af yasası çıkarılmıştır.<sup>160</sup>
- İspanyol hükümeti, Bask bölgesinde ETA'yı destekleyen 'Bask Solu' (EE: Euzkadiko Ezkerra) ve 'Bask Ülkesinde Halk Birliği' (HB: Herri Batasuna) hariç tüm siyasi partilerle anti-terör anlaşması yapmıştır.<sup>161</sup>

İspanya, Aralık 1997'de ETA'nın siyasi kolu HB yöneticilerinden 23 kişiyi ETA ile işbirliği yaptığı gerekçesi ile tutuklamış ve Haziran 1998'de ETA'nın en önemli

<sup>158</sup> Edward Moxon – Browne, **Political Change in Spain**, London, Routledge, 1989, s. 57.

<sup>159</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 59.

<sup>160</sup> Çökmez, **a.g.m.**, s. 365.

<sup>161</sup> Çökmez, **a.g.m.**, s. 363.

basın yayın organı olan ‘Egin’ ile radyo istasyonu ‘Egin İrratia’ kapatılmış ve yöneticileri tutuklanmıştır.<sup>162</sup>

Terör örgütü ETA, bağımsız Bask ülkesini kurmak için ırkçılıktan Marksizm ve Leninizm’e, Hıristiyan demokratçılıktan şehir gerillacılığına her yöntemi kullanmış, fakat sürekli indirilen darbeler sonucunda Mart 2006’da süresiz ateşkes ilan etmek zorunda kalmıştır.

Ancak 1997 yılı HB yöneticilerinin tutuklanması sonrasında açılan dava ile Batasuna Partisi ETA’yı terör örgütü olarak kabul edip kınamamak ve var olan bağlarını koparmamak nedenleriyle, 2003 yılında kapatıldı. ETA, Mart 2006’da ateşkes ilan etmesine rağmen aynı yılın Aralık ayında iki kişinin ölümü ile sonuçlanan bombalama eylemi ile yapmış olduğu ateşkesi bozdu. 6 Haziran 2007’de ise yaptığı ateşkesi bozduğunu ilan etti. Eylemleri günümüzde de ara ara devam etmekte ve örgütle bağlantıları olduğu iddiası ile tutuklamalar gerçekleşmektedir.<sup>163</sup>

### 3.3 CEZAYİR’DE İSLAMİ SELAMET CEPHESİ (FIS)

Cezayir’de ortaya çıkan İslami Selamet Cephesi (FIS: Front Islamique du Salut) ve onun silahlı kanadı İslami Selamet Ordusu (AIS: Armé Islamique du Salut), etnik nedenli değil ancak dini temelli faaliyetlerde bulunmuş bir terör örgütüdür.

Cezayir’de FIS ile ortaya çıkan iç savaş sorununun temelini 1960’lı yılların sonunda Houari Boumédiène rejimi döneminde atıldığı söylenmektedir. Çünkü ülkede laik bir yapı mevcut olmasına rağmen, Boumédiène halk desteğini sağlamak için ülkede yapılan reformların propagandasının Cuma namazı hutbesinde yapılmasını emretmiş ve bu emirle birlikte ülkede siyaset ile din iç içe geçmiştir.<sup>164</sup> Esasen 1960’lı yıllarda

<sup>162</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 60.

<sup>163</sup> “ETA’ya Terörist Demeyen Partiye Gözaltı”, 21. yy. Türkiye Enstitüsü Web, 07 Ekim 2007, (Erişim) <http://www.21yyte.org/tr/yazi.aspx?ID=1057>, 27.04.2010. Ayrıca bkz. Yılmaz Şimşek, “İspanyol Terör Örgütü ETA’nın Profil Analizi”, USAK Stratejik Gündem, (Erişim) <http://www.usakgundem.com/ders-notu/7/%C4%B0spanyol-ter%C3%B6r-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BC-eta%E2%80%99n%C4%B1n-profil-analizi.html>, 18.05.2010.

<sup>164</sup> Taner Timur, “Cezayir Modeli ve Refah Bilmecesi”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt XXI, Sayı 197, 1997, s. 36.

ülkede dindar insanları görmek imkansızken, 1970’li yıllarda dine bağlanılmış ve mevcut hükümet de bu durumu desteklemiştir.<sup>165</sup>

Yok olmaya yüz tutan laik yapı, Boumédiène’in ölümü üzerine Cezayir’de iktidara gelen 9. Cumhurbaşkanı Chadli Benjedid döneminde yürürlüğe giren ‘Aile Yasası’ ile tam anlamıyla sona ermiştir. Bu yasa bağlamında, kadın, birey olmaktan çıkmış ve önce babanın, daha sonra ise erkek kardeş ya da kocanın vesayeti altına girmiş, reşit olamayan kişiler olarak kabul edilmiştir.

İktisadi kalkınma politikası, yapılan toprak reformunun işe yaramayışı, kadının toplumdaki sosyal statüsü gibi meydana gelen sosyal sorunlar esnasında<sup>166</sup> 1987 yılında Abasi Madani ve Ali Behaj önderliğinde, Suudi Arabistan tarafından finanse edilen FIS kuruldu. Yasal olarak ise 1989 yılında Sünni bir rejimi kurma amacı güden İslam partisi olarak faaliyete geçti.<sup>167</sup> Bu yeni İslam yapılanmasında iki akım bulunmuştur. Bu yapılanmadaki her iki akım da cihadı\* amaçlamaktaydı. Ancak Cezayirliiler mücadelelerini sadece Cezayir’de sürdürmek isterken, Selefiler Cezayir’deki Sünni bir rejimin sağlanmasını, sürecin sadece ilk aşaması olduğunu kabul etmiş ve uluslararası işbirliğin sağlanmasını amaçlamışlardır.<sup>168</sup>

FIS, ülkenin 34 milyar olan dış borcunu, aktif nüfusun %27’sinin işsiz oluşunu ve ülke üretiminin halkın ihtiyacını karşılayamayışını, taraftar toplama aracı olarak propagandalarında kullanmıştır.<sup>169</sup> 25 yıldır iktidarda olan Ulusal Özgürlük Cephesi (FLN: Front de Libération Nationale)’nin yozlaşmış yönetiminden ve 1985 petrol krizinin sosyo-ekonomik etkilerinden bıkmış olan halk, bu propagandalar eşliğinde yeni İslam Partisini, ona 1991 belediye seçimlerinde belediye meclislerinin %55’ni

<sup>165</sup> Walter Laqueur, **The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction**, United States of America, Oxford University Press, 1999, s. 130.

<sup>166</sup> Timur, **a.g.m.**, s. 36.

<sup>167</sup> Philippe Migaux, “The Roots of Islamic Radicalism”, Trans. Edward Schneider, Kathryn Pulver, Jesse Browner, Ed. Gérard Chaliand, Arnaud Blin, **The History of Terrorism From Antiquity to Al Qaeda**, California, University of California Press, 2007, s. 298.

\* Cihad, laik-demokrat yapıyı yok etmeye yönelik yapılan ve yerine dini yönetimi esas almayı amaçlayan bir tür savaştır. Bknz. Andreas Armbrorst, “A Profile of Religious Fundamentalism and Terrorist Activism”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol.2, No.1, Spring 2009, s. 54.

<sup>168</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 298.

<sup>169</sup> Timur, **a.g.m.**, s. 40.



kazandırarak, zafere taşımıştır.<sup>170</sup> İslam hareketinin, siyasi diyaloglarla, lobi çalışmaları ile parti çalışmaları içerisinde varlığını sürdürmesi gerekliliği ilkesi doğrultusunda<sup>171</sup>, FIS hiç vakit kaybetmeden, hakimiyet kazandıkları bölgelerde kadınların örtünmesi, kötülük yuvası olarak görülen kafelerin kapatılması ve İslam kurumlarının belediye kaynaklarını kullanabilmeleri yönünde çalışmalar yapmıştır.<sup>172</sup>

1992 yılındaki yasama meclisi seçimlerinin ilk oylamasında, FIS, 232 koltuktan 188'ini kazandı.<sup>173</sup> FIS'in kurulup, ilk aşamada da büyük başarı elde etmiş olması, daha sonra yerini sağlamlaştırmak isteyen mevcut iktidar partisinin seçimlerde değişiklik yapmaya gitmesi ülkede gerginliği arttırmıştır. Gerginliğin artması ise Cezayir ordusunun 1991 yılının Eylül ayında olağanüstü hal ilan etmesine, 11 Ocak 1992'de ise askeri darbenin yapılmasına neden olmuştur.<sup>174</sup> Nisan ayında ise FIS, resmi olarak dağıtılmıştır. FIS'in birçok üyesi yakalanmış ve hapse mahkum edilmiş ya da ülkenin güneyindeki kamplara yerleştirilmişlerdir.<sup>175</sup>

İslam Hareketi'nin FIS önderliğinde siyaset içerisinde olması, İslam hareketinin gündemde kalmasını sağladığı kadar yasal olması yönünden de dikkat çekmekteydi.<sup>176</sup> FIS'in siyasi katılımının engellenmesi sonrasında, mahkum edilmekten kaçanlar, gizli bir şekilde örgütlenmeye başlamışlar ve yasal olmayan yollara başvurmuşlardır. Örgütlenmeler belli bir koordinasyon çerçevesinde yapılamamış, Said Mekhloufi'nin 'İslam Devleti Hareketi' gibi kimi örgütler taşra bölgelerde ara sıra ortaya çıkıp eylemlerini sürdürürken, 'İslam Cihadı için Silahlı Cephe' (FIDA) gibi örgütlenmeler hükümet binalarını, karakolları ve jandarmayı hedef almış, güvenlik güçlerinin silahlarını çalarak eylemlerini düzenlemişlerdir.

<sup>170</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 298 - 299.

<sup>171</sup> Andreas Armbrorst, "A Profile of Religious Fundamentalism and Terrorist Activism", **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 2, No. 1, Spring 2009, s. 55.

<sup>172</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 299.

<sup>173</sup> Vickie Langhor, "An Exit From Arab Autocracy", **Journal of Democracy**, Vol. 13, Number 3, July 2002, s. 119.

<sup>174</sup> Ayşe Aslıhan Çelenk, "Military and Democracy in Turkey and Algeria: The Success or Failure of EU's Mediterranean Policy", **Department of Political Science and Public Administration of Bilkent University, Master's Thesis**, Ankara, 2003, s. 68.

<sup>175</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 300.

<sup>176</sup> Armbrorst, **a.g.m.**, s. 55.

‘Silahlı İslam Topluluğu’ (GIA: Groupe Islamique Armé) ise, 1993 yılında eylemlerine başlamıştır. Bu silahlı örgüt, medyada daha çok ses getirecek eylemler olan gazetecilere, ülke aydınlarına ve kapanmayan kadınlara yönelik saldırılar düzenlemiştir. GIA, yabancı devletleri de hedefine almış ve ilk olarak Cezayir’de evli bir Fransız çifti kaçıırarak tüm yabancıların ülkeyi terk etmesini, aksi halde hepsinin öldürüleceğini ifade etmiştir. Ülkeyi terk etmeyen 200 civarında yabancı uyruklu kişi öldürülmüştür.<sup>177</sup> Cezayir şehirlerindeki terör eylemleri, bomba yüklü arabaların kalabalık olan bölgelerde patlatılarak yapılmış, taşrada ise kitleler üzerinde derin etki bırakmak amacıyla kanlı, boğaz keserek öldürme eylemleri düzenlenmiştir.<sup>178</sup>

1994 yılı Mayıs ayında, sadece güvenlik güçleri ile çatışmaya giren FIS’in asıl siyasi kolu olan AIS haricinde, ülkedeki tüm silahlı örgütler, GIA çatısı altında birleşmiştir. GIA, güvenlik güçlerini değil de, halkı, yıldırarak ve korkutarak yanına çekmek amacıyla sivilleri hedef almıştır. GIA, diğer ülkelerdeki cihad hareketlerinde de yer almış radikal, köktencilikten oluşmakta idi. Bu yüzden özellikle Afganistan ve Pakistan’daki mücahitlerden yoğun destek almıştır.<sup>179</sup>

1992 yılı itibariyle protestoların ve eylemlerin önüne geçebilmek maksadıyla FIS’in sosyal ve ekonomik talepleri karşılanmaya çalışılmış, devlet kurumlarında birçok vasıflı fakat işsiz kişiyi istihdam edebilmek için reformlar yapılmıştır. SOTROUJ (yol işleri), DUCHC (şehir planlamacılığı), DHW (su işleri), EDIED (yardımcı ekipmanlık) şirketleri birçok kişiye iş vererek işsizliği azaltma çalışmalarına katılmıştır. Ancak hükümet, cihat yanlılarının devlet kurumlarını lehlerine kullanabileceği şüphesiyle 1994 yılında tekrar kadrolaşmaya gitmiştir.<sup>180</sup>

Devlet tarafından örgütlerin militanlarıyla mücadele etmek maksadıyla, korucular ordusu kuruldu. Bu ordu, halk içerisinde katılımla oluşturulmuş, işsiz olan

<sup>177</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 300 - 301.

<sup>178</sup> Laqueur, **a.g.e.**, s. 132.

<sup>179</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 302.

<sup>180</sup> Luis Martinez, **The Algerian Civil War 1990 – 1998**, London, C. Hurst & Company, 2000, s. 169 – 174.

Cezayirliler için kaçırılmaz bir fırsat olarak görülmüş, dolayısıyla iç savaş, geçim kaynağı haline gelmiştir.<sup>181</sup>

GIA çatısı altında toplanan terörist gruplar Roma’da bir araya gelip, kimi istekler belirlemişler ve bu taleplerin yerine getirilmesi şartıyla silah bırakabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu talepler hükümetin GIA liderlerini serbest bırakmasını, tüm komünist ve ateist partilerin din düşmanı olarak ilan edilip yasaklanmasını ve Cezayir’de İslami yaşamı geciktiren komutanlara şeriat kanunlarının uygulanmasını öngörmekteydi.<sup>182</sup>

1994 yılı seçimleriyle Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturan Liamine Zeroul ise, terör eylemlerini sona erdirebilmek maksadıyla birçok harekette bulunmuştur. Öncelikle kabinede eski bir FIS üyesinin bulunmasını istemiştir. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı görevini devraldıktan kısa bir süre sonra yeni bir anayasanın hazırlanıp, referandum yapılacağını ve 1997 yılında da yasama meclisi seçimlerinin yapılacağını söylemiştir. Oy verebilecek kişilerin %79’unun sandığa gittiği referandum 28 Kasım 1996’da yapılmış ve %75 ‘evet’ oyuyla yeni anayasa kabul edilmiştir. Bu yeni anayasa cumhurbaşkanına büyük yetkiler tanıırken, parlamentonun yetkilerini sınırlandırmış, dini temelli kurulan siyasi partiler yasaklanmıştır.<sup>183</sup> Ancak, bu anayasa ülkede büyük bir boşluğu doldurduğu ve meclisin (iki kamaralı da olsa) kurularak seçim sürecine dönülmesini mümkün kıldığı için önem arz etmektedir.<sup>184</sup>

Hem sürdürdüğü eylemlerden yorgun düşmüş hem de eylemlerindeki yöntem tezatlığından dolayı 1997 yılı itibariyle AIS, hükümetten ziyade GIA ile çatışmaya başlamıştır. 1999 yılında ateşkes ilan eden AIS, 2004 yılı seçimleriyle Cumhurbaşkanı olan Abdelaziz Boteflika’nın önerisiyle, derhal militanların topluma uyum sağlama çalışmalarını başlattı.<sup>185</sup>

<sup>181</sup> Timur, **a.g.m.**, s. 40.

<sup>182</sup> James Ciment, **Algeria: The Fundamentalist Challenge**, NY, Fact on File Inc., 1997, s. 189.

<sup>183</sup> Ciment, **a.g.e.**, s. 192 – 193.

<sup>184</sup> Hugh Roberts, **Savaş Meydanı Cezayir 1988-2002: Çökmüş Bir Rejime Dair İncelemeler**, çev. Zehra Savan, “The Battlefield Algeria 1988-2002: Studies in a Broken Policy”, İstanbul, Kapı Yayınları, 2006, s. 297 – 314.

<sup>185</sup> Migaux, **a.g.e.**, s. 310.

Tüm bu uzlaşma arayışı çalışmaları ışığında, dış güçlerin Cezayir'deki iç savaşı sona erdirmeye çaba göstermeyişleri dikkat çekmektedir. 1995 yılı Kasım ayı içerisinde Avrupa Birliği, Avrupa – Akdeniz İşbirliği ile ilgili bir konferans düzenlemiştir, bu konferans sonucunda Avrupa'nın güvenliği için Cezayir'in de içinde bulunduğu Akdeniz ülkelerinde demokrasinin hakim olmasının önemliliği vurgulanmıştır. Ancak, dini iktidarın hakim olduğu bir Cezayir yerine, demokrasinin olmadığı fakat Avrupa'nın tüm ekonomik isteklerine olumlu cevap verebilecek bir Cezayir tercih edilmiştir. Bunun en açık örneği ise AB ile Cezayir arasında 2002 yılında imzalanan anlaşmadır. Bu anlaşmada hiçbir şekilde insan hakları ya da demokrasiden bahsedilmemiş olup, tamamen ekonomik içerikli maddeler yer almıştır.<sup>186</sup>

Sonuç itibariyle iç savaş sonrası çıkan tabloya bakıldığında, yaklaşık olarak 150.000 kişinin hayatını kaybettiği silahlı süreçte halk yorgun düşmüş<sup>187</sup> ve her ne kadar devlet tarafından, darbenin FIS'ın Cezayirli kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığını engellemek amacıyla yapıldığı söylenmekte olsa da, yaşanan iç savaş sürecinde 2600 civarında kadına cinsel saldırıda bulunulmuştur.<sup>188</sup>

Yapılan anlaşma ve ateşkes AIS tarafından yapılmış olup, köktenci Selefilere, eylemlerine hala devam etmektedirler. 2003 Haziran ayı içerisinde, İtalyan polisi beş Tunuslu ve bir de Faslıyı tutuklamış ve bu altı kişinin Cezayir Selefi teröristlerine finansal ve lojistik destek sağladıkları öne sürülmüştür.<sup>189</sup>

Eylemlerine bir türlü son vermeyen Selefiler, 11 Aralık 2007'de Cezayir'de 800 kiloluk bir araç bombayı patlatmış; bir süre sonra da BM büroları bombalanmış ve 17 kişi ölmüş, 40 kişi yaralanmıştır. 11 Nisan 2007'de ise Cezayir hükümet binası hedef alınmış, aynı gün içerisinde bir karakola saldırılmıştır. Gün içerisinde

<sup>186</sup> Çelenk, **a.g.e.**, s. 71 – 75.

<sup>187</sup> Migaux, **a.g.m.**, s. 311.

<sup>188</sup> Langhor, **a.g.m.**, s. 119.

<sup>189</sup> Kimberlay Thachuk, "Countering Terrorist Support Structures", **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 1, No. 1, Spring 2008, s. 17.

gerçekleştirecekleri üçüncü eylem ise, Dünya Bankası ve Danimarka Büyükelçiliği'ne yapılacakken son anda engellenmiştir.<sup>190</sup>

Cezayir'de her ne kadar dışarıdan destek alan Selefilere zaman zaman eylem yapsa da, FIS'ın askeri kanadı AIS, eylemlerine son verdiğinden geniş bir taban bulamamaktadır.

---

<sup>190</sup> Gordon Woo, "Terrorism Threat Assessment and Management", **Defence Against Terrorism Review**, Vol.2, No.1, Spring 2009, s. 101-102.

## BÖLÜM 4

### PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELEDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Terörizm, “basit bir eylem kapsamında değerlendirilebilecek sıradan bir şiddet eyleminden çok ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel pek çok ayrı nedenle tekil ya da bileşik temelde beslenen ve yarı askeri anlamda karşılığı bulunan son derece gelişkin ve karmaşık bir olaydır.”<sup>191</sup> Bu karmaşıklık dikkate alınarak dünya huzurunu sağlamayı amaçlayan BM, şu beş kıstası terörle mücadelenin ana hatları olarak kabul etmiş ve mücadelenin başarıyla sonuçlanması için şart görmüştür:

- Örgütün militan kazanmasının önüne geçilmeli,
- Teröristlerin silah, mühimmat elde etmeleri engellenmeli,
- Terör örgütlerine dış güçlerin (diğer devletlerin) sağladığı destek kesilmeli,
- Devletin mücadeledeki ve halka sunduğu yeterlilikler artırılmalı,
- Ülke içerisinde insan hakları ihlallerinin önüne geçilmelidir.<sup>192</sup>

PKK gibi derin ve büyük bağlantıları olan bir terör örgütünün tasfiye edilmesi, küçük ama önemli, üzerinde ayrıntılı düşünülmüş adımların atılmasıyla gerçekleşebilir. Ancak sorun çözmekten çok İngiliz hükümetinin zamanında yapmış olduğu gibi bastırmak<sup>193</sup> ve ertelemek yolu seçilirse, örgütün büyüyerek şiddetini arttırabileceği<sup>194</sup> ve ülke istikrarını tehdit edebilecek konuma gelebileceği de iddia edilmektedir.

Türkiye’deki PKK terörizmi ile ilgili sorunda stratejinin belirlenebilmesi için öncelikle sorunun teşhisi doğru bir şekilde yapılmalıdır. Daha sonra ise ülke

<sup>191</sup> Ercan Çitlioğlu, “Terörizmin Yeni Konsepti”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 89, Eylül 2007, s. 29.

<sup>192</sup> Ömer Akdo, “The Role of United Nations (UN), North Atlantic Treaty Organization (NATO) and European Union (EU) in Countering Terrorism”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. II, Issue 11, July 2009, s. 15.

<sup>193</sup> Jessie Blackbourn, “Uluslararası Terörizm ve Terörizm Karşısı Hukuki Düzenleme: 11 Eylül Sonrası Kuzey İrlanda Örneği”, Çev. Güldeniz Katırcı, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı 99, Güz 2009, s. 215.

<sup>194</sup> Doğu Ergil, **Kürt Raporu: Güvenlik Politikalarından Kimlik Siyasetine**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2009, s. 91.

içerisindeki sosyal ve kültürel yönden eksikliklerin teröristlerin eylemlerini meşrulaştırmalarında en iyi malzeme olması nedeniyle toplum yapısı, eğitim, dil, ekonomik ve sosyal refah dahilinde sorunların çözümlenmesi gerekmektedir. Ancak sosyal ve kültürel sorunların çözülmesi terör sorunun ortadan kalkması için yeterli olmayacağı görüşü doğrultusunda, örgütü silahlı eylem boyutundan siyaset arenasına çekebilmek, örgüte sağlanan siyasi ve ekonomik desteğin önüne geçebilmek, kitlelere ulaşma ve etkilemede en hızlı ve etkili yol olan kitle iletişim araçlarına yönelik tavır gibi hukuki ve güvenlik önlemlerinin de alınması şarttır.<sup>195</sup> Bu bölümde mevzubahis olunan önlemler incelenmiştir.

#### 4.1 TÜRKİYE’DE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE ‘KÜRT SORUNU’NUN KARIŞTIRILMASI

Bir ülkede ortaya çıkan terör faaliyetlerinin sona erdirilebilmesi için öncelikle bu olaylara zemin hazırlayan altyapı doğrultusunda soruna bir isim konulmalıdır. İsim konulmadan yürütülen bir faaliyet ancak cereyan etmekte olan olayların bir süreliğine durmasına ve sorunun altında yatan asıl meselenin çözülmemesi nedeniyle, daha sonra tekrar ortaya çıkmasına neden olur. Türkiye Cumhuriyeti’ndeki sorun, bir “Terör Sorunu” mu, ya da bir “Kürt Sorunu” mu, veya “Doğu Sorunu” mudur? Öncelikle bu sorunun cevap bulması ve tek bir kavramın kullanılıp, karmaşıklığa neden olması engellenmelidir.

Soruna ‘Kürt Sorunu’ adını koyabilmek için Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan Kürtlerin, Birinci Bölüm’de bahsedilen mesleki, sivil, aleni, yerel yerleşim ve sosyal ayrımcılıklarından en az birine maruz kalmaları gerekmektedir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 10’uncu maddede, herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşitliği<sup>196</sup> vurgulanmış ve ayrımcılık kesin bir şekilde reddedilmiştir. Anayasamıza göre, her Türk vatandaşı eşit haklara sahiptir ve devletin her

<sup>195</sup> Şener Eruygur, “Bölücü Tehdide Karşı Savunma, Mücadele Stratejisi”, **Maya Haber Yorum Dergisi**, Temmuz – Eylül 2005, s. 30.

<sup>196</sup> T.C. Anayasası – İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi–AİHS, Ankara, Adalet Yayınları, 2008, s. 6.

makamında görev alabilirler. Yapılan araştırmalar, 1923 yılından bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne giren milletvekillerinden en az %25'inin Kürt kökenli olduğu ileri sürülmektedir.<sup>197</sup>

Sırf etnik kökeninden dolayı Kürtlerin ayrımcılığa uğramadıklarının bir diğer kanıtı ise, doğu bölgelerinde köylerini boşaltıp ülkenin batısına göç eden Kürtlerin gerek iş alanında, gerekse eğitim, yerleşim alanında ayrımcılığa tabi tutulmamaları ve dışlanmamış olmalarıdır. Bu dışlanmışlığa örnek olmak üzere etnik sorunun yaşandığı Yugoslavya ele alınabilir. Yugoslavya dağılırken her etnik grup kendi etnik kökenlilerin yanına kaçarken, PKK terör örgütü nedeni Güneydoğu Bölgesi'nden ayrılmak zorunda kalanlar Irak'a değil, Anadolu'nun batısına göç etmişlerdir.<sup>198</sup>

PKK terör örgütünün ortaya çıkışında, ülkenin doğu bölgesinin yarı-feodal yapısı nedeni geri kalmışlığın istismar edilmesi etkili olmuştur. Türkiye'nin, Anadolu'da üniter bir devlet ve tek millet olarak yaşamasını; politik, ekonomik ve askeri açıdan önemli bir güç olması ihtimalinden rahatsız olan kimi dış güçler, terörü Türkiye'yi istikrarsızlaştırma politikası olarak kullanmış olduğu birçok kez dile getirilmiştir.<sup>199</sup>

Türkiye'nin bölgesinde bölgesel bir güç haline gelmesinin engellenmesi için başına terör belası sarıldığı iddiasıyla, şöyle bir değerlendirme yapılmaktadır:

“Türkiye, coğrafî konumu dikkate alındığında, Ortadoğu, Basra Körfezi, Doğu Akdeniz ve Kafkasya'yı kontrol eder. Bu bölgelerin, dünyanın enerji yönünden en zengin bölgeleri olduğu bilinmektedir. Anadolu yarımadasının zengin yer altı ve yerüstü kaynaklarına sahip olması, Türkiye'nin jeopolitik olarak, güçlü bir devlet olduğuna işaret etmektedir. Anadolu yarımadası üzerinde, ulusal birlik ve beraberliği konusunda zaafiyet yaşamayan bir devletin, önce bölgesel, sonra uluslararası bir güç olması ise kaçınılmazdır.”<sup>200</sup>

Türkiye'nin bu güce erişmesine engel olmak için ülkenin doğusundaki yapı ve o bölgelerde yaşanan sorunlar “Kürt Sorunu” varmış gibi propaganda yapılmaktadır.

<sup>197</sup> Ümit Özdağ, **PKK Terörü: Neden Bitmedi, Nasıl Biter?**, Ankara, Kripto Yayıncılık, 2009, s. 135.

<sup>198</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 132 - 133.

<sup>199</sup> Polat Kızıldağ, “Demokratik Açılım Süreci *Kürt Sorunu*'nun ve *PKK Terörü*'nün Çözümü Olur mu?”, **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 57.

<sup>200</sup> Kızıldağ, **a.g.m.**, s. 57.



Ancak, mevzubahis edilen sorunları sadece Kürt kökenli vatandaşlar değil, aynı zamanda Türk, Arap, Zaza kökenliler de yaşamaktadır. Tüm bu anlatılanlar ışığında sorunun, “Kürt Sorunu” değil, “Doğu Sorunu” ya da Türkiye’nin sosyolojik bir sorunu olduğunu söylemenin daha doğru bir tespit olduğu düşünülmektedir.

Doğu Sorunu, PKK silahlı örgütüne yönelik güvenlik güçlerinin sürdürdüğü silahlı mücadele devam ederken, bir yandan da sosyal ve kültürel alanda reformlar yapılarak -uluslararası işbirliği içerisinde, ancak sorunun bir iç sorun olduğunun kavranılıp dış güçlerin müdahalesine engel olunarak- çözümlenmelidir.

## 4.2 SOSYAL VE KÜLTÜREL ÖNLEMLER

Sosyal ve kültürel yönde alınabilecek önlemler hem AB’ye Türkiye’nin katılması gerektiğini düşünenlerin, hem de bu birliğe katılmanın karşısında olanların hemfikir olduğu önlemlerdir. Şayet Türkiye’nin AB üyeliği gerçekleşirse, durumun nasıl bir seyir alabileceğine de bakmak gerekmektedir. AB, kurucu antlaşmaları olan Maastricht ve Amsterdam Antlaşmalarından sonra üç sütunda incelenmeye başlanmıştır. Birinci sütun Avrupa Toplulukları’ndan oluşmaktadır ve bu sütun dahilindeki toplulukların amaçlarından birisi birlik içerisindeki ülkelerde sosyal refahın sağlanması olmuştur.<sup>201</sup> Ülke içerisinde sosyal refahın sağlanması aynı zamanda Birliğe üyelik için şart koşulmaktadır. İkinci sütun ortak güvenlik politikaları üretmeyi ve uygulamayı öngörürken, üçüncü sütun ise Birlik içerisinde güvenlik sorunlarına yer vermemek ve oluştuğu takdirde çözüm bulmak ile ilgilidir.<sup>202</sup>

Bu bağlamda hem terörizme neden olan asıl sorunların üzerine gidilmediği takdirde terörün kökünden sökülüp atılamayacağı<sup>203</sup> inancı, hem de öncelikli amacı AB’ye girmek kabul edip, üçüncü sütun dahilinde, PKK ile mücadele meselesini AB’ye yükleyerek çözmek doğrultusunda bölgenin sosyal - toplum yapısı ile dil, eğitim ve

<sup>201</sup> Şeref Ünal, *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007, s. 52.

<sup>202</sup> Ünal, *a.g.e.*, s. 52.

<sup>203</sup> Shireen M. Mazari, “Analysis on Future of Terrorism”, *Defence Against Terrorism Review*, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 95.

kültürel bağlamında yürütülen çalışmalar incelenmeli<sup>204</sup> ve bu doğrultuda yapılması gerekenler belirlenmelidir. Ancak ETA örneğinde de görüldüğü gibi AB üyesi olmak terör sorunundan soyutlanabilmek anlamına gelmemektedir.

Türkiye’de sosyal ve kültürel açıdan sorunu açıklayan ayrıntılar alt başlıklar altında incelenmiştir.

#### 4.2.1 Toplum Yapısı

Ülkenin doğu bölgesinde dil, din, soy, kültür yönünden farklı gruplar yaşamaktadır. Ancak bölgenin etnik yapısı üzerine pek fazla ciddi araştırma yapılmamıştır.<sup>205</sup> Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, 19 ilde uygulanan bir ankette anadile göre etnik köken dağılımı aşağıdaki tabloda verildiği şekilde belirlenmiştir.

Tablo 1: Ankete Katılanların Anadiline Göre Etnik Köken Dağılımı ( % )<sup>206</sup>

	Etnik Köken					Toplam	Sayı
	Türk	Kürt	Zaza	Arap	Diğer		
<b>Anadil</b>							
Türkçe	84.7	11.9	0.6	0.6	2.1	100.0	633
Kürtçe	14.1	81.5	0.4	0.3	3.7	100.0	918
Zazaca	12.9	1.7	73.7	-	11.9	100.0	118
Arapça	23.4	0.9	-	74.8	0.9	100.0	107
<b>Toplam</b>	84.7	11.9	0.6	0.6	2.1	100.0	1778

Yapılan başka bir araştırma ise daha farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Türkiye’nin güneydoğusundaki yedi büyük ilde yaşayan 8.556 kişiye 2005 yılında uygulanan anket sonucunda %43’ü etnik kökenini Kırmanç olarak bildirirken, %22’si Zaza, %21’i Türk, %7’si Arap, %6’sı diğer olarak belirtmiştir; %1’i ise cevap vermemeyi tercih etmiştir.<sup>207</sup>

<sup>204</sup> Dominica Švarc, “Military Response to Terrorism and the Jus and Bellum”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No. 1, Spring 2008, s. 44.

<sup>205</sup> Orhan Türkdoğan, “Doğu ve Güneydoğu Sorunlar ve Çözüm Yolları”, **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 45.

<sup>206</sup> Ercan Çitlioğlu, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması: Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 2009, s. 101, (Erişim) www.bahcesehir.edu.tr, 12.11.2009.

<sup>207</sup> Ergil, a.g.e., s. 247.

Bu iki araştırma dikkate alındığında bölge halkının etnik yapısı üzerine kesin yargılarda bulunmanın neredeyse imkansız olduğu ortaya çıkmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sosyal bir teşkilatlanma<sup>208</sup> olan aşiret yapısı ile karşılaşmaktayız. Aşiret, dil ve kültür yönünden büyük bir türdeşlik gösteren, kan bağları ile birbirlerine bağlı, hayvancılık yaparak yaşayan, göçebe, yarı-göçebe ya da yerleşik insan topluluklarıdır.<sup>209</sup>

Milliyetleşme sürecini büyük ölçüde etkileyen husus aşiret gelenekselliğinin kurumsallaşmasıdır. Bu aşiret yapısı kan bağı, güçlü dayanışma duygusuyla kişileri birbirine kenetler ve bu kenetlenmenin PKK terör örgütünün ortaya çıkışında ve gelişmesinde de etkin rol oynadığı söylenmektedir.<sup>210</sup> Çünkü aşiret yapısında aşiret liderine kesin bir bağlılık ve aşirete mensup kişilerin kollanması mevcuttur. Bir aşirete mensup kişinin büyük kente gelip yerleşmesi dahi aşiretten kopmasını sağlayamamaktadır. Bağlılığı sağlayabilmek amacıyla aşiret tarafından kentlerdeki gençlerin korunmaları, eğitilmeleri sağlanmakta, onlara burs verilmektedir.<sup>211</sup> Bu şekilde millet-altı<sup>212</sup> denilebilecek aşiretler, Türk toplumunun ulus-devlet olma süreci doğrultusunda kültürel bütünleşmeyi engellemektedir. O halde aşiret yapısının zamanla yok edilip millet olma şuuru kişilere bir şekilde aşılmalıdır. Aşiret düzeninin tasfiye edilebilmesi için ise toprak reformunun yapılma mecburiyeti bulunmaktadır.<sup>213</sup>

<sup>208</sup> “Aşiret Nedir? Aşiretçiliğe Genel Bakış”, (Erişim) [http://www.turkmensitesi.com/asiret\\_nedir.html](http://www.turkmensitesi.com/asiret_nedir.html), 17.02.2009.

<sup>209</sup> İsmail Doğan, **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2008, s. 481.

<sup>210</sup> Türkdöğün, **a.g.m.**, s. 45.

<sup>211</sup> Orhan Türkdöğün, **Etnik Sosyoloji**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 562.

<sup>212</sup> Türkdöğün, **a.g.e.**, s. 551.

<sup>213</sup> Vedat Bilgin, “Etnisiteler Milletin Simetriği ya da Alternatifi Değildir”, **2023 Dergisi**, Sayı 98, 15 Haziran 2009, s. 7.

#### 4.2.2 Eğitim

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün PKK terör örgüt suçlularının dosyaları üzerinde yaptığı araştırmaya göre suçlular arasında yüksekokul mezunlarının oranı %11, lise mezunu %16, ortaokul %13, ilkokul %39, okuryazar %12, ve cahil %9'dur.<sup>214</sup>

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ulaştığı oranlar bağlamında her ne kadar ilkokul mezunlarının terör örgütüne katılma oranı yüksek ise de, yüksekokul mezunları da önemsenmeyecek oranda değildir. Bu durum terör örgütüne katılma nedeninin eğitimsizlik olduğu kadar eğitim sistemindeki eksikliklerden de kaynaklandığını akla getirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, 35 yıldır terör örgütleri ile sürekli uğraşmak zorunda kaldığı iddiasıyla, jeopolitik konumu itibariyle yeni terör örgütlerinin Anadolu coğrafyası üzerinde ortaya çıkmasının bundan sonra da muhtemel olacağı ileri sürülmektedir.<sup>215</sup> Bu durum ise kişinin eğitim sürecinin çok başlarında milli eğitim politikası doğrultusunda, terör örgütlerinin amacı ve örgütlenme biçimleri yönünde bilinçlendirilmeleri için, okul ders müfredatına terör dersinin dahil edilmesini mecbur bırakmaktadır.<sup>216</sup>

Bölgedeki bir saha araştırması sırasında öğretmenlere “görev yaptıkları köyün hangi aşirete mensup olduğu” sorusu sorulduğunda, öğretmenlerin soruya cevap verememeleri, bölgeye ne kadar ilgisiz oldukları gerçeğini ortaya koymuştur. Bir eğitimcinin öncelikle bulunduğu bölge hakkında kültürel ve toplumsal gerçekleri öğrenmesi ilk ve önemli koşullardandır. Aksi halde görevinde pek başarılı olması beklenemez. Bu bağlamda öğretmen adaylarının, eğitim fakültelerinde sosyoloji,

<sup>214</sup>İşeri, **a.g.e.**, s. 239.

<sup>215</sup>Yonah Alexander, “From National to Regional and Global Threats”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol.1, No 2, Fall 2008, s. 41.

<sup>216</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 240. Ayrıca bkz. Celalettin Yavuz, “Terörle Mücadelede Sorumlu Devlet Adamı ve Sorumlu Devlet Adamının Etkileri”, **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1883>, 27.12.2009.

özellikle aşiret sosyolojisi, antropoloji gibi dallarda eğitim almaları,<sup>217</sup> terörle mücadelede bilinçli eğitimciler olarak yetişmeleri için bir mecburiyettir.

PKK terör örgütünün, özellikle örgütlenmesi için, dinamik gençlerin toplu bir şekilde bulunduğu yatılı okulları hedef seçtiği ve okullardaki denetimlerin yetersizliğinden dolayı, kimi örgüt yanlısı eğitimcilerin de bu örgütlenme içerisinde yer aldığı birçok kez ortaya çıkarılmıştır. Bu durum ülke geleceği için büyük tehlike arz etmektedir. Titiz çalışmalar doğrultusunda örgüt yanlısı olan eğitimciler derhal tespit edilip görevlerinden uzaklaştırılmalıdırlar.<sup>218</sup> Onların yerine terörle mücadeleyi bir vatan borcu olarak kabul eden ve gerekli mücadele eğitimi almış öğretmenlerin bölge okullarına atanması ile birlikte gençlere gelecek umudu verilmesi gerekmektedir. Gençlerin kendilerine güven duymaları sağlanıp, toplumda gerekli unsurlar oldukları hissi verildiği takdirde PKK terör örgütünün örgütlenmesi çok daha dar bir zemine hapsedilmiş olacaktır.<sup>219</sup>

ABD ve Sovyet Birliği, ülkelerinde yaşanan ayrılıkçı sorunların çözümünde bölge üniversiteleri ile yoğun işbirliği yapmışlardır.<sup>220</sup> Üniversiteler, sahip oldukları araştırma merkezleri ile dünyanın birçok bölgesinde yerleşkelerinin bulunduğu bölgelerin meselelerinin çözümüne katkı sağlamaktadırlar. Türkiye’de de bölge üniversiteleri, buldukları bölgelerde yöre halkını yönlendirme görevini üstlendikleri gibi, çözüm önerileri ile karar vericilere destek olmalıdırlar.

Doğu Anadolu Bölgesinde böyle bir görevi Atatürk Üniversitesi üstlenmiş ve bölge karakterine uygun bir şekilde toprak kullanımı ile hayvancılık üzerine çalışmalar yapıp uygulanmasını teşvik etmiştir. Bölgelerin sosyal meseleleri, coğrafi yapısı, tarihi geçmişi gibi konuları ciddi bir şekilde incelemiştir.<sup>221</sup> Halk ile bütünleşmeyi başaramamış üniversitelerin bulunduğu bölgeler, kısmen hiçbir şekilde üniversitelerin sorunlarına çözüm üretmediğinden şikayetçi olan Güneydoğu Anadolu Bölgesine oranla daha refah içerisinde yaşamaktadır.

<sup>217</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 45. Ayrıca bknz: İşeri, **a.g.e.**, s. 241.

<sup>218</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 288.

<sup>219</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 288 - 289.

<sup>220</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 42.

<sup>221</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 48.

Üniversitelerde açılan bölüm ve anabilim dalları, bölge ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmelidir. Türkiye’de terör uzmanlarının yetişebileceği terör enstitüleri kurulmalıdır ve mücadelede bu uzmanlardan da yararlanılmalıdır.<sup>222</sup> Çünkü, terörle mücadele dikkatli ve doğru adımların atılması gereken önemdedir; hata kabul edilemez, küçük bir hata mücadeleyi başlangıç noktasına geri götürebilir.

Terör uzmanlarının yanı sıra, Türkiye Cumhuriyeti’nde birçok etnik grubu bünyesinde barındırması nedeniyle etnik sosyoloji üzerine çalışmalar yapan metodik araştırma yapma yeteneğine sahip sosyal bilimcilerine ihtiyaç duyulmaktadır.<sup>223</sup> Üniversiteler bünyesinde yürütülecek olan etnik sosyoloji üzerine çalışmalar devlet tarafından desteklenmeli ve araştırma sonuçları dikkate alınmalıdır.

#### 4.2.3 Dil Meselesi

Dil, insanların birbirleri ile anlaşmasını sağlayan, milletin en önemli dayanak unsurlarından birisidir. Ortak dil ile kişiler duygularını paylaşabildikleri için birbirlerine yakınlık duyarlar.<sup>224</sup> O halde, ülkede ortak bir dil yaratılmadığı takdirde, ülkeyi oluşturan milletin bölünmesi kaçınılmaz olacaktır. Ancak, AB 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesi’nin öncelikler bölümünde ülke içerisindeki, kökenlerine bakılmaksızın, tüm vatandaşların haklarının teminat altına alınması şart gösterilmiştir. Teminat altına alınması gereken haklardan biri de azınlık dilleridir.<sup>225</sup> Bu doğrultuda devletler, ülke bütünlüklerine zarar vermeyecek şekilde kimi tavizler vermek zorunda kalır,<sup>226</sup> ancak bu tavizler verilirken dikkatli adımlar atılması gerekmektedir.

Bu bağlamda Türkiye’nin doğu – güneydoğusundaki bölgelerde tek bir dilin hakim olmadığı görülmektedir. Bu bölgelerde yaygın Türkçe yanında Kırmança, Zazaca,

<sup>222</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 240.

<sup>223</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 46.

<sup>224</sup> Semih Yalçın, “Atatürk’ün Millî Kimlik Arayışları: Türk Kimliği”, **2023 Dergisi**, Sayı 100, 15 Ağustos 2009, s. 67.

<sup>225</sup> Selda Polat, “Demokratik Açılım ve Eğitim”, **Eleştirel Pedagoji Politik Eğitim Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 6, Kasım 2009, s. 39.

<sup>226</sup> Emin Gürses: **Uluslararası Sistemin Kısılcında Etnik Terör**, İstanbul, Profil Yayınları, 2007, s. 97.

Arapça, Süryanice, Keldanice, Ermenice ve Yezidice gibi diller de konuşulmaktadır.<sup>227</sup> Hangi dilin ne yoğunlukta konuşulduğu ancak evde konuşulan dilin tespiti ile ortaya çıkabilir. Bu doğrultuda 2009 yılında 2401 kişi ile yapılan bir ankete göre, ankete katılanların %55,7'si evde ailesi ile birlikte Türkçe, %49'u Kırmança, %5,8'i Zazaca ve %5,2'si Arapça konuşmaktadır.<sup>228</sup> Bu oranlara göre 'Kürtçe', AB Katılım Ortaklığı Belgesi doğrultusunda teminat altına alınması gereken bir dildir.

Londra, Berlin ve Paris'teki hukuk bürolarına Türkiye'den yapılan mülteci başvurularında, "Neden ülkenizi terk ettiniz?" sorusuna verilen cevaplar hemen hemen aynı olup, "ana dillerini konuşamama"yı temel sebep olarak göstermektedirler.<sup>229</sup> Bu durum Türkiye'de dil meselesini gündeme taşımıştır. Türkiye'de 'Kırmança' kullanımına yönelik yasak 1983 yılında getirilmiş olup, bu yasak ancak Şubat 1991'de kaldırılmıştır. Bu dönem zarfında ise, Kırmança PKK'nın önemli bir propaganda aracı olmuş ve yasağın kalkmış olmasına rağmen tartışmalar güncelliğini korumuştur.

Bu konuda Kırmançaya uygulanan yasağın yanlışlığı, Bulgaristan'da Türkçeye ve Türk isimlerine yönelik tavrı örnek gösterilerek, "Biz, Bulgaristan'da Türklerin dilleri yasaklanıyor, isimleri değiştiriliyor diye kıyameti kopardık, öyle değil mi? Bulgaristan'da Türklere yasak uygulanınca sorun oluyor da, Kürtlere uygulanınca olmuyor mu?"<sup>230</sup> şeklinde yorumlandığına da rastlanmaktadır.

Lakin Türkiye'de, Kürtçenin kullanımının 'Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı' ile birçok açıdan paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu Şart'ın 7. maddesi, akit devletlerin bölgesel ve azınlık dilleri alanındaki politikalarının, yasa ve uygulamalarının belirli ilkelere dayandırılmasını sağlamayı hedeflemektedir.<sup>231</sup>

<sup>227</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 51.

<sup>228</sup> Ercan Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 173.

\* Kürtçeden kasıt Kırmançadır.

<sup>229</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 73.

<sup>230</sup> Mustafa Akyol: **Çözümün Şafağında Kürt Sorunu**, İstanbul, Özgür Yayıncılık, 2009, s. 32.

<sup>231</sup> Şeref Ünal, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: İnsan Haklarının Uluslararası İlkeleri**, Ankara, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No:89, t.y., s. 78.

Şart'ın 9. maddesinde, azınlık dillerinin konuşulduğu bölgelerdeki ceza, hukuk ve idari davalarında yargılamanın selametine zarar vermeyecek şekilde, azınlık dillerinin kullanılması tavsiye edilmektedir ve Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma ilkelerinde ücretsiz tercüman hakkından bahsedilmektedir. Bu hükme göre, mahkemede kullanılan dili anlamadığı ve konuşamadığı takdirde, sanığa ücretsiz tercüman hakkı tanınacaktır. Ancak bu şart ile sözleşmedeki hükümler kimi zaman çarpıtılarak yargılamanın bölgesel ya da azınlık dilinde de yapılabileceği yorumu yapılmaktadır. Lakin yargılama, ancak devletin resmi dilinde yapılabilmektedir.

Şart'ın 11. maddesi ise, radyo ve televizyon yayınları konusunu düzenlemektedir. Bu konuda da akit devletlerin, azınlık dilinde yayın yapmak üzere en az bir radyo ve televizyon istasyonu kurulmasına izin vermesi tavsiye edilmektedir.<sup>232</sup> Ancak, Kırmıana dilinde kurulmuş olan birok medya kuruluşu, PKK terör örgütü lehine yayın yapmış ve ülkenin bölünmesi yönünde bir amaç edinmiştir. Denetimin daha iyi sağlanabilmesi amaçlı hükümet, Kırmıana yayın yapan bir televizyon kanalı kurma yoluna gitmiş ve 2009 yılında TRT 6'nın yayın hayatına geçmesi ile bu Şart'ın 11. maddesine uyumluluk sağlanmıştır.

Kişi anadilini geliştirmek ve öğrenmek istiyorsa, bunun için açılmış kurslara gitmelidir. Bu noktada Kırmıana eğitim gündeme gelmektedir. Bu bağlamda ortaya atılan planlara göre;

- Kırmıana dersi olmalı;
- Kırmıana, seçmeli ders olmalı;
- Kırmıananın eğitim dili olması önerileri dikkat çekmektedir.

Sırasıyla incelendiğinde birincisini savunan kişilerin, ülkede Kırmıananın de resmi dil yapılarak, iki resmi dilin olmasını isteyenlerin olduğunu söyleyebiliriz. Kırmıananın ders olarak okutulması temelinde, Türkiye Cumhuriyeti'nde herkesin bu dersi alması ve Kırmıanayı öğrenmesi amaçlanmaktadır. İkincisinin ise, Türkiye'de bir Kürt gereğinin farkına varan ve onların ana dillerini öğrenme ve

---

<sup>232</sup> Ünal, a.g.e., s. 78.



geliştirme haklarının ellerinden alınmamasının bir gereklilik olduğunu düşünenlerin savunduğu söylenebilir. Çünkü seçmeli ders olduğu takdirde, Kırmança dersi, herkesin alması zorunlu olmayan, sadece dileyenlere sunulan bir ders statüsünde olacaktır. Üçüncü öneri ise, oldukça tehlikeli olan, sadece Kırmançaya odaklanan ve ülkenin doğusu ile batısının anlaşma aracı olan ortak dilin yok edilmesine neden olacak bir öneridir. Bu son öneri Türkçenin o bölgelerde etkinliğinin azalmasına ve zamanla kullanılmamasına yol açacaktır, bu durum ise, federalleşmeye, bölünmeye giden yolda hız verici bir etken olarak düşünülmektedir.

Türkiye, AB üyeliği konusunda ısrarcılığını sürdüreceksen en kısa zamanda, hiç değilse Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelerde Kırmançayı seçmeli ders olarak eğitim-öğretim müfredatına koymalı ve tehlikeli sonuçlar doğurabilecek diğer alternatiflerin önünü kapamalıdır. Kürt vatandaşlara dillerini kullanma ve öğrenme hakkı verilirken, entegrasyonun sağlanmasında sorun yaşanmasının önüne geçebilmek için İngiltere'nin Galler Bölgesi'nde de olduğu gibi tek bir ortak dilin kullanımı ve öğretilmesi titizlikle sürdürülmelidir.<sup>233</sup> Aksi halde entegrasyon sorununun yaşanması yeni bir sorunun doğmasına neden olacaktır.

Bu konuda, toplam 14243 anket formunun doldurulduğu bir çalışmada, Demokratik Toplum Partisi (DTP)'nin çok fazla oy aldığı Doğu ve Güneydoğu il ve ilçelerinde ankete katılanların %58.9'u Kırmançanın eğitim dili olmasını isterken, DTP'nin nispeten daha az oy aldığı Doğu ve Güneydoğu il ve ilçelerinde bu oran %16'ya düşmüştür. Batı illerinde ise %10.6'lık bir oran Kırmançanın eğitim dili olmasını istemektedir.<sup>234</sup> Bu oranlardan anlaşılan ise, DTP'nin yoğun bir şekilde desteklendiği il ve ilçelerde dahi halkın neredeyse yarısının Türkçeyi bir kenara atıp, ülke bütünleşmesinden uzaklaşmak istemediğidir.

Kırmançanın anlaşma için yeteri kadar zengin bir dil olmadığı ya da kullanılmadığı için kısır kaldığı bir kaynaktan şu şekilde ifade edilmektedir:

“1971'de sıkıyönetim tutukevinde eğer iki Kürt, Türkçe biliyorlarsa her türlü konuşmalarını Türkçe sürdürüyorlardı. Bunlar aslında Kürtçe de biliyorlardı,

<sup>233</sup> Orijinal kaynaktan aslında “Kırmança” yerine “Kürtçe” kullanılmaktadır. Bknz. Akyol, **a.g.e.**, s. 35.

<sup>234</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 285-287.

fakat konuşmalarını Kürtçe sürdürmelerinin gereği üzerinde hiç durmuyorlardı. Neden Kürtçe konuşmadıkları sorulduğunda ‘alışkanlık, Kürtçeyle her düşüncemizi ifade edemiyoruz’, vs diyorlardı .... bazen de ‘Türk arkadaşlara ayıp olmasın, onlar Kürtçe bilmiyorlar’ deniyordu.”<sup>235</sup>

Bu ifadeler dikkate alındığında Kırmança üzerinde çalışılıp geliştirilmesine izin verilmediği için, bu dilin düşünceleri ifade etmede yetersiz kaldığı sonucu çıkabilir. Oysa Kırmança okullarda seçmeli ders olarak müfredata konulsa, Kürt kökenli vatandaşlar hem dillerini geliştirme fırsatı yakalamış olacaklar\*, hem de bu dilin PKK propaganda malzemesi olmasının önüne geçilebilecektir.

Ancak madalyonun bir de öteki yüzü vardır ki, Kırmançanın bir dil değil de Farisi dil etkisinde kalmış, büyük oranda Türkçe sözcüklerden oluşmuş bir lehçe olduğunun kimi araştırmalar sonucu ortaya konulmuş olmasıdır.<sup>236</sup>

Bir başka kaynakta ise, bu sonucu birçok yerli ve yabancı araştırmanın da desteklediği yönünde bir görüş bildirilmektedir. Bu araştırmalara göre Kürtçe (Kırmança) bir dil değil lehçedir ve her bir farklı bölgede birbirinden tamamen farklılaşmaktadır. Öyle ki, iki komşu köyde konuşulan dil dahi birbiri tarafından anlaşılammaktadır. Ancak 20. yy.’da Kürtçe diye bir dilin oluşturulma çalışmaları başlatılmıştır. Bu bağlamda ilk alfabe denemesi Arapça üzerinde yapıldıktan sonra 1922 yılında Ermenice kullanılarak hazırlanmış ve son olarak 1927 yılında ise Sovyet Kürt tarzı alfabe Latin harfleriyle hazırlanmıştır.<sup>237</sup> Sonuç itibariyle, bir yandan bilim adamları tarafından Kırmançanın tamamen farklı bir dil mi yoksa bir lehçe mi olduğu tartışmaları ve çalışmaları devam ederken, diğer yandan siyasi otoritelerin, ülke içerisindeki çatışmaların dil ile ilgili ayağına demokratik yollarla çözüm üretmesi gerekmektedir.

<sup>235</sup> İsmail Beşikçi, **PKK Üzerine Düşünceler: Özgürlüğün Bedeli**, İstanbul, Melsa Yayınları, 1992, s. 86.

\* Birleşmiş Milletler Azınlık Hakları Deklarasyonuna göre (her ne kadar bağlayıcı bir yanı olmasa da) azınlıkların anadillerini öğrenme hakları sağlanmalı ve herhangi bir ayrımcılığa uğramadan dillerini ve kültürlerini kendi aralarında kullanabilmeleri ve uygulamaları mümkün kılınmalıdır. Bknz. Kerim Yıldız, Mark Muller, **The European Union and Turkish Accession: Human Rights and the Kurds**, London, Pluto Press, 2008, s. 80.

<sup>236</sup> Orhan Türkdoğan, **Etnik Sosyoloji**, 5. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 112.

<sup>237</sup> Abdulhaluk M. Çay, “Türk Milli Bütünlüğü İçinde Doğu Anadolu Aşiretlerinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapıları ve Bölücülük Meselesi”, **Doğu ve Güneydoğu Üzerine Araştırmalar III**, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi: 10, Ankara, Boğaziçi Yayınları, 1992, s. 12 – 14.

#### 4.2.4 Ekonomik ve Sosyal Refahın Sağlanması

Gelişmekte olan ülkelerde kabul edilmesi gereken bir gerçek, ülke içerisindeki bölgeler arasındaki ekonomik eşitsizliklerin var olduğudur. Tablo 2’de görüldüğü üzere, 2001 yılında Türkiye’nin en gelişmiş bölgesi Marmara ile en geri kalmış bölgesi Güneydoğu Anadolu arasında GSMH oranında 8 kata yakın bir fark vardır.

Tablo 2: Yıllar itibari ile bölgelerin GSMH payları (%)<sup>238</sup>

	1987	1993	2001
Marmara	35	36	38
Ege	17	17	17
İç Anadolu	17	16	16
Akdeniz	12	12	12
Karadeniz	10	9	9
Doğu Anadolu	4	6	3
Güneydoğu Anadolu	5	4	5

Güneydoğu Anadolu bölgesinde iki bin kişiye bir doktor, yirmi bin kişiye bir diş doktoru ve altı bin kişiye bir eczane düştüğü düşünüldüğünde, milli gelirden bu bölgenin almış olduğu payın daha da azaldığı ve böylelikle yaşam koşullarının elverişsiz hale geldiği ileri sürülmektedir.<sup>239</sup>

Bölgedeki ekonomik güçlükler, gençlerin kendilerini terör örgütünün ağının içine düşürülmesine sebebiyet vermiştir. Bu sonuca terör örgütü mensuplarının mahkemelerde verdikleri beyanatlardan ulaşılmaktadır. Yaşadıkları bölgenin ekonomik yetersizlikleri PKK terör örgütü için propaganda malzemesine dönüştürülmüştür. PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan da, gençlerin bu yetersizlikler dolayısıyla yaşadığı huzursuzluktan faydalanma telkinini sürekli dile getirmiş, gençlik bunalımı örgüt için önemli bir eleman kazanma yöntemi olmuştur.<sup>240</sup>

<sup>238</sup> Mehmet Özel, “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Bölgelerarası Dengesizlik ve Yeni Yönetimsel Birim Arayışları”, **AÜSBF Dergisi**, Cilt 64, Sayı 1, 2009, s. 188.

<sup>239</sup> Özel, **a.g.m.**, s. 189.

<sup>240</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 244.

Bölge gençlerinin terör örgütlerine neden katıldıklarına ilişkin bir araştırmanın sonuçlarına göre, ankete katılan kişilerin %31,6'sı bölgedeki terör nedeni olarak, işsizliği öne sürmüştür. Ayrımcılık ise %19,7 oranıyla ikinci sıradadır. Bölgede yaşayan kişiler olarak daha yakından gözlemlene imkanı bulan %12 si ise terör nedenini yabancı güçlere bağlamışlardır.<sup>241</sup> Ekonomik sorunların PKK'ya katılımı arttırdığını ispat eden bu oranlar, bölgede acilen bir ekonomik kalkınma projesinin hayata geçirilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Terör örgütü yaklaşık 25 yıldır faaliyetlerini sürdürmesine rağmen, bölgede ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için ciddi bir adım atılmamıştır. Bölgelerarası kalkınma stratejisinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya gereken önem verilmemiştir.<sup>242</sup> Ancak bölgesel eşitsizliğin, sorunla iç içe yaşayan yetkililerce tasarlanmış bölgesel politikalarla en az düzeye düşürülebileceği konunun uzmanları tarafından dile getirilmektedir.<sup>243</sup>

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bölgesinde 1992 yılında kişi başına düşen milli gelir 8.087.000 lira iken, Türkiye genelinde 19.848.000'dir. OECD'nin 1985 rakamlarına göre Diyarbakır bölgesi gelirin en düşük olduğu ildir.<sup>244</sup> İşsizlik oranını düşürerek kişi başına düşen gelirin artırılmasının gerektiği anlaşılabilmektedir. Ancak, bölgede terör faaliyetlerinin olması nedeniyle özel sektör, bu bölgeye yatırım yapmakta isteksiz davranmaktadır. Eğer devlet özel sektörü bölgeye getiremiyorsa, Anayasa'nın Birinci Kısım 2. maddenin\* de belirttiği gibi sosyal devlet olma özelliği ile bölgeye devlet, yatırımını getirmek yükümlülüğündedir.<sup>245</sup> Bölgede devlet destekli üretim haneleri kurularak halk tüketici olmaktan ziyade, hem üretici olma hazzını yaşayacak hem de düzenli, iyi bir gelire sahip olacaktır.

<sup>241</sup> Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 163.

<sup>242</sup> Orhan Türkdogan, "Doğu ve Güneydoğu Sorunlar ve Çözüm Yolları", **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 45.

<sup>243</sup> Özel, **a.g.m.**, s. 172.

<sup>244</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 72.

\* T.C. Anayasası/ Birinci Kısım/ Madde 2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumu huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve "sosyal" bir hukuk Devletidir.

<sup>245</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 245.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni ekonomik yönden kalkındıracak olan GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi), 1990 yılında başlatılmıştır. Bu proje tamamlandığında Türkiye, 1.82 milyon hektarlık tarım alanının sulanmasını sağlayacak ve yılda 27 milyar kilovat-saatlik elektrik enerjisi üretimini mümkün kılacak olan, toplam su potansiyelinin %28'ini kontrol altına almış olacaktır.<sup>246</sup> Bu proje ayrıca, kentsel ve kırsal altyapı, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık, turizm gibi bir bölgenin kalkınması için gerekli tüm sektörleri içine alan geniş çaplı sosyo-ekonomik gelişmeyi hedefleyen bir nitelik taşımaktadır.

Ancak, tarımsal üretimi arttırarak tarıma dayalı sanayiye geliştirmeyi ve bölge halkına ekonomiyi canlandırıp yeni istihdam alanı açmayı hedefleyen proje, 16 yıllık bir sürede tamamlanması öngörülmesine<sup>247</sup> rağmen, 2010 yılı itibariyle %50'ye yakın bir bölümü tamamlanabilmiştir. Dolayısıyla anket sonuçlarına göre, devletin ülkenin doğu – güneydoğu bölgelerinde yaşayan halkın beklentilerini karşılamadığı anlaşılmaktadır.<sup>248</sup>

Bu bölgelerin halkı, diğer bölgelere göre düşük gelir düzeyine sahip olmasına rağmen, hem çok eşliliklere, hem de ebeveynlerin sorumluluklarını üstlenemeyeceği kadar çok sayıda çocuk sahibi olmalarına rastlanmaktadır. Bu durum zaten az olan gelirin daha fazla kişi arasında paylaşılmasına ve ekonomik refahın daha da düşmesine neden olmaktadır. İşsizlik ve temel ihtiyaçların karşılanamayışı, gençlerin, kendilerini bir tür eziklik duygusu hissetmesine neden olmakta ve bu his PKK terör örgütünün eleman kazanmada kaybedemeyeceği bir fırsat olmaktadır. Bölgede uzun vadede etkisi görünebilecek bir nüfus planlaması projesinin hayata geçirilmesi ihtiyaçtır.<sup>249</sup>

Türkiye'nin doğu – güneydoğu bölgelerinde hayvancılığın çok daha bilinçli bir şekilde yürütülebilmesi için modern teknik ve bakım yöntemlerinin kullanılmasının teşvik edilmesi ekonomik refahın sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu katkı,

<sup>246</sup> Sedat Benek, "Ortaya Çıkışı, Gelişme Seyri ve Bölgeye Etkileri Bakımından Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)", **AÜSBF Dergisi**, Cilt 64, Sayı 3, 2009, s. 52.

<sup>247</sup> Benek, **a.g.m.**, s. 53 - 57.

<sup>248</sup> Çitlioğlu, **a.g.e.**, s. 162.

<sup>249</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 245 - 246.

özellikle bölge üniversitelerinin araştırmaları ve halk ile bütünleşmesi sonucu olabilir. Üniversitelerin ekonomik refaha katkısı sadece hayvancılık yönünde değil, yer altı ve yerüstü zenginliklerin kullanılmasına yönelik projeler üretmesi ile de olmalıdır.<sup>250</sup>

Kişilerin, üretici konumuna ulaştıktan sonra kazandıkları parayı harcama zevkine varmaları sağlanmalıdır. Bu zevke varabilmeleri için modern tüketim kültürünün bölge imkanına sunulması gerekmektedir. Modern alışveriş merkezleri kurulmalı; tiyatrolar, sinema salonları sağlanmalı; ancak hayatın, her açıdan ülkenin batısındaki ile eş zamanlı olması sağlanmalıdır. Bu sayede bölgenin kültürel yaşamı canlı kılınacak ve örgüte katılım sayısı zamanla azalacaktır.<sup>251</sup>

Bu noktada, Abraham Maslow'un kişileri davranışta bulunmaya iten ve 'İhtiyaçlar Hiyerarşisi' adı verilen beş basamaklı sınıflandırmaya yer vermekte yarar vardır.<sup>252</sup> Bu beş basamaktan ilki fizyolojik ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar listesi, temiz hava, yiyecek-içecek, barınma, cinsellik, sıcaklık gibi, organizma olarak varlığımızı devam ettirebilmek için ihtiyacımız olan temel unsurlardan oluşmaktadır. Bu ihtiyaçlar karşılandıktan sonra ikinci basamakta birey, güvenlik ihtiyacı duymayı ister. Çünkü birinci basamakta sahip olduklarının elinden alınmasını istemez, sahip olunanların, gerek güvenlik birimleri gerek hukuk tarafından korunması gerekmektedir. Üçüncü basamakta ise bir gruba ait olma ihtiyacı duyulmaktadır. Dördüncü basamakta kişi, saygınlık kazanma arayışı içine girer; bir önceki basamaklarda öngörülen ihtiyaçları sağladıktan sonra başarılı olmayı ve bu başarısından dolayı saygınlık sahibi olmayı arzular. Son basamak da ise kişi artık kendini tanımakta ve her şeyin en iyisini başarmak için uğraş göstermektedir.<sup>253</sup>

<sup>250</sup> Türkdoğan, **a.g.m.**, s. 47.

<sup>251</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 282.

<sup>252</sup> Necati Alkan, **Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri**, (USAK), Ankara, Asil Yayıncılık, 2009, s. 18.

<sup>253</sup> Francis Heylighen, "A Cognitive-Systemic Reconstruction of Maslow's Theory of Self-Actualization", **Behavioral Science**, Vol. 37, 1997, s. 39 - 57.

İhtiyaçlar Hiyerarşisi bağlamında fizyolojik ihtiyaçlarını giderememiş bir kişi diğer ihtiyaçlara yönelemez.<sup>254</sup> Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde birçok kişi hem işsizlik hem de ailelerin çok çocuklu olması nedeniyle bu ilk basamaktaki ihtiyaçlarını giderememektedir. Bu ihtiyaçların giderilememesi PKK terör örgütünün eleman kazanma propagandası olarak kullanılmaktadır. Yapılan bilimsel çalışmalar, özellikle kadın teröristlerin, acımasız bir baba ve zayıf karakterli bir anne ile mutsuz bir yaşam sürenlerden oluştuğunu doğrulamaktadır. Daha ilk basamak ihtiyaçlarını dahi karşılayamamış olan bu kişiler, güçsüz anneleri gibi olmayı istemediklerinde<sup>255</sup> bunu bilen terör örgütlerinin ağına düşmektedirler.

İlk basamağı karşılayıp ikinci basamak ihtiyaçlarını gidermek isteyen kişiler ise sahip oldukları ailelerini, işlerini koruma altına almak isterler. PKK, bu basamakta olanları ise kendilerine destek vermeyenlerin elinden maddi varlıklarını ve canlarını alarak engellemeye çalışmakta ve bir üst basamağa geçmelerini istememektedir.

Üçüncü basamağa geçmeyi başaranlar ise bir gruba ait olma çabası içine düşeceklerdir. Bu aşamada, ait olacakları alternatif bir grup bulamazlar ise PKK terör örgütüne katılmaları kaçınılmaz olacaktır. Dolayısıyla, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde sivil toplum örgütleri, devlet ile işbirliği içerisinde sosyal yaşamı kuvvetlendirmek adına, yöre halkına hitap eden sosyal kulüplerin inşasına ön ayak olmalıdırlar. Çünkü bir sonraki basamak, “saygınlık görme”<sup>256</sup> amaçlı olup, hedef ön plana çıkmaya çalışmaktır. Eğer sosyal içerikli birliktelikler oluşturulmazsa kişi kendini, terör örgütü içerisinde saygınlık arayan bir duruma sokmaktadır. Kimi terörist gruplarına katılanlar, özsaygıları bir şekilde zarar görmüş ve bir gruba ait olma ile onaylanma arayışı içerisinde olanlardan oluşmaktadır.<sup>257</sup>

Eğer devlet ya da sosyal yapı, kişiyi kendini gerçekleştirme evresine kadar koruyabilmiş ve yol gösterebilmiş ise, PKK'nın bundan böyle o kişiyi kazanma şansı

<sup>254</sup> Alkan, **a.g.e.**, s. 19.

<sup>255</sup> Martha Crenshaw: “The Psychology of Terrorism: An Agenda for the 21<sup>st</sup> Century”, **Political Psychology**, Vol. 21, No. 2, 2000, s. 408.

<sup>256</sup> Alkan, **a.g.e.**, s. 19.

<sup>257</sup> Crenshaw, **a.g.m.**, s. 408.

yok denilecek kadar azdır. Çünkü kişi kendisini gerçekleştirmiş, tanımıştır.<sup>258</sup> Kendini tanımayı becerebilen bir kimseyi ise kandırmak oldukça güçtür.

Ancak, ‘Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi’ ışığında, kendini tanıma evresine ulaşmak terör örgütüne katılmamak için yeterli değildir; çünkü son seviye sonrasında kişi, başka bir ihtiyaç güdememekte veya bunalıma girip intihara kadar kendini sürükleyebilmekte, ya da bir görev yüklenip onu gerçekleştirmeye çalışmaktadır.<sup>259</sup> Bu görev, terör örgütünden önce örgüte katılmayı engelleyebilecek öznelere tarafından verilmelidir. Bu şekilde PKK terör örgütünün beyin olarak kullanılabilir kişileri ele geçirmesinin önüne geçilebilir.

#### 4.2.5 Ortak Değerler

Türkiye’de herhangi bir sosyal ayrımcılık yaşanmamakta ve Türk-Kürt evliliğine sıkça rastlanmaktadır. Hem bu evlilikler hem de aynı coğrafyanın paylaşıyor olması gelenek, göreneklerde benzerliklerin oluşmasına neden olmuştur. Örneğin Türklerin yoğun olarak yaşadığı birçok ev ve işyerinin duvarlarında Kürt bilginlerinin, dini önderlerinin resimlerine rastlanmaktadır,<sup>260</sup> kız kaçırma, kız tarafı, erkek tarafı ayrışması Kürt kültürü unsurları olarak bilinmesine rağmen, aynı zamanda Türk kültürü unsurları içerisinde de mevcuttur.<sup>261</sup> Hatta Anadolu Türklerinin Orta Asya Türklerinden daha çok Güneydoğu’lu Kürtlere benzediği, aynı şekilde Güneydoğu’lu Kürtlerin de, Irak’taki Kürtlerden çok Anadolu Türkleriyle kaynaşmış ve onlara benzediği ileri sürülebilmektedir.<sup>262</sup>

PKK’lı ayrılıkçılar “Türk-Kürt ayrıdır” felsefesini gütmektedirler. Oysa araştırmalar, kimi aşiretlerin Kırmança konuşmasına rağmen, kültür değerleri, inanç ve töreleriyle Türklerle benzerlik göstermekte olduğunu ortaya koymaktadır.<sup>263</sup> Türklerin

<sup>258</sup> Alkan, **a.g.e.**, s. 19.

<sup>259</sup> Heylighen, **a.g.m.**, s. 41.

<sup>260</sup> Yıldız Ramazanoğlu, “Kürtleri Kim Temsil Edebilir?” Zaman Gazetesi, 22.11.2009, s. 26.

<sup>261</sup> Orhan Türkdoğan, **Etnik Sosyoloji**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 96.

<sup>262</sup> Doğan Heper, “Gerileme Devri II”, Milliyet Gazetesi, 19.11.2009.

<sup>263</sup> Orhan Türkdoğan, “Doğu ve Güneydoğu Sorunlar ve Çözüm Yolları”, **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 51.



kendilerine özgü gelenekleri olduğu gibi, Kürtlerin de farklı geleneklerinin olduğu bazı bilim adamları tarafından görmezden gelinmiştir. Bu sebeple bazı uzmanlar her şeyin benzer olduğunu dile getirip, farklılıkların reddedilmesinin, Kürtlere asimilasyon politikasını hatırlattığını ve onların bu değerlerini koruma mücadelesine girmelerine neden olduğunu ileri sürmektedirler.<sup>264</sup> Ancak, ayrılıkçıların bazı unutulmaya yüz tutmuş Türk geleneklerini sahiplenmeye çalışmaları ve bu gelenekleri Kürt kültürüne özgü gibi göstermeye çalışmaları dikkat çekmektedir. Örneğin, kışların oldukça sert geçtiği bölgelerde yaşamış olan Türkler, tarih boyunca baharın gelişini görkemli bir şekilde kutlamışlardır. Baharın gelişinin kutlandığı Nevruz geleneksel bir Türk bayramı olup, tüm Türk ülkelerinde kutlanmakta ve günümüzde nevrüz, mevrıs, novruz, nooruz, navrız, mart dokuzu, sultan nevrüz, nevrüz sultani, seyil eğlenceleri, Ergenekon bayramı, noyruz gibi isimleriyle de anılmaktadır. Türk Cumhuriyetlerinde mili bayram olarak kutlanan Nevruz, sadece Kürtlere ait bir kültür unsuru olmayıp, bu kültürün unsuru gibi gösterilmeye çalışılan Türk milli değerlerinden sadece bir tanesi olduğu söylenmektedir.<sup>265</sup>

Ayrılıkçı PKK'lıların farklılık propagandasının önüne geçebilmek için televizyon programlarının, tiyatroların, bilimsel çalışmaların ortak değerleri ortaya çıkaracak ve geliştirtecek düzeyde olması<sup>266</sup> ve kimi farklılıkların da devlet tarafından bu çalışmalar aracılığıyla dile getirilmesi yararlı olabilir.

### 4.3 SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜNE YÖNELİK ÖNLEMLER

Sosyal ve kültürel önlemlerle eş zamanlı yürütülmesi gereken, silahlı örgütün siyasal temsiliyeti, siyasi ve ekonomik desteklerin kesilmesi, kitle iletişim araçlarına yönelik tedbirler, güvenlik ve hukuki tedbirler ile zamanın şartlarının sağladığı fırsatların kaçırılmaması gerekliliği önem arz etmektedir.

<sup>264</sup> Anna Grabolle Çeliker, "Construction of the Kurdish Self in Turkey Through Humorous Popular Culture", *Journal of Intercultural Studies*, Vol. 30, No 1, February 2009, s. 94.

<sup>265</sup> Zeyneabidin Makas, "Türk Bahar Bayramı ve Nevruz", *Türk Milli Bütünlüğü İçinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Sempozyumu Bildirileri*, Erciyes Üniversitesi Yayın No: 6, Kayseri, Mart 1990, s. 223 – 228.

<sup>266</sup> Özdağ, a.g.e., s. 282.

### 4.3.1 Örgütün Siyasi Yönden Temsil Edilme Meselesi

PKK terör örgütü, 5-22 Ağustos 2001 tarihleri arasındaki 6. Kongre'sinde askeri bir örgüt olmaktan ziyade siyasi arenada da bulunma kararı almış, ancak çözüm üretilmesinden çok terör örgütünün savunuculuğunun üstlenilmesi<sup>267</sup> sonucu bu siyasi partilerin kapatılma sürecine girmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. PKK terör örgütünün siyasal koluna karşı alınabilecek önlemlerin başında, bu siyasi partilerin kapatılmaması olduğu konunun bir uzmanı tarafından şöyle ileri sürülmektedir:

“Parti kapanmalarından, Türkiye daha fazla zarar görürken, PKK terör örgütünü siyasi yönden temsil eden parti mağduru oynayarak, kurumsallaşması gerçekleşmediği için seçmenin gözünde sorumluluktan kurtularak birçok kez karlı çıkmıştır.”<sup>268</sup>

Bu ifade doğrultusunda PKK terör örgütünü temsil eden siyasi partilerin kapatılması yerine, bu partilerin demokrasiyi dikkate almadığının ve birçok durumda demokrasiyi asıl ihlal edenler olduğunun, yaptığı eylemlerin ülke bütünlüğüne zarar verdiğinin, bölücülüğü desteklediğinin ve bölücü PKK terör örgütü ile ilişkisinin stratejik bir şekilde halka duyurulmasının gerekliliği söylenmektedir. Bu şekilde, bu siyasi partilerin desteklemiş olduğu terör örgütüne katılım oranının da zamanla azalacağı beklenmektedir.

2009 yılı ikinci yarısında kapatılan son siyasi parti DTP'nin, hükümetin demokratik açılımına rağmen uzlaşma yerine çatışma halinde olmayı tercih ettiği<sup>269</sup>, kısıktıcı eylem ve söylemlerde bulunduğu basın aracılığıyla sürekli gündeme gelmiştir. PKK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın çağrısı üzerine Ekim 2009 tarihinde dağdaki eylemlerinden vazgeçip Türkiye'ye gelen Kandil ve Mahmur terör gruplarının karşılanmasında DTP'nin hazırlamış olduğu, PKK terör örgütü bayraklarının da kullanıldığı, şaşaalı bir karşılama töreni yapılmıştır. Bu karşılama

<sup>267</sup> Kwagnsoo Choi, “The Original Turkish Concerns About Developments in Northern Iraq” **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University**, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Masters of Arts, Ankara, May 2008, s. 64.

<sup>268</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 245.

<sup>269</sup> Kürt siyasetinde tüm iyi yaklaşımlara rağmen çatışmayı tercih eden siyasetçilerinin hakim olduğu izlenimi 6 Ekim 2005 tarihli ‘Washington Post’ gazetesinde Karl Vick'in yazısında dile getirilmiştir. Bknz. Mustafa Akyol, **Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek: Yanlış Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye?**, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2006, s. 163.

töreni ile DTP'nin, PKK terör örgütünün bir uzantısı olduğunun gözler önüne serildiği ifade edilmektedir. DTP'nin bu tutumu sonucunda, Demokratik Açılım sürecine ara verilmiş olup, mevcut durum DTP'nin, taraftarları arasında popülerliğini bir miktar da olsun yitirmesine neden olup kendi kızgınlığında yıpratılması yerine, açılan kapatma davası sonucunda Anayasa Mahkemesi tarafından oybirliği ile 11 Aralık 2009 tarihinde parti, 'terör' neden gösterilerek kapatıldı. Hukukçu uzmanlara göre kapatılan partilerin sonradan başka isimlerle siyasi hayata devam etmesi nedeniyle kapatmaların da manasının kalmadığı dile getirilmektedir.<sup>270</sup>

DTP'nin kapatılması sonrasında yargı reformunun gerekliliği sürekli dile getirilmiş, oluşabilecek tehlike siyasi partilerin engellenmesi durumunda yasal olmayan, siyaset dışı örgütlenmelerin önünün açılması ile belirtilmiştir.<sup>271</sup>

Atlantik Konseyi'nin hazırlamış olduğu bir çalışmada, PKK terör örgütünün tasfiye edilebilmesi için yapılmış olan önerilerden birisi olarak, Türkiye'nin Öcalan ile yani terör örgütü ile görüşmemesinin doğal olduğunun, fakat demokratik yollarla seçilmiş olan PKK terör örgütünün siyasal kolunun muhatap alınması gerekliliğinin altı çizilmektedir.<sup>272</sup>

Terör faaliyetlerinin yaşandığı sorunlu bölgelerde, PKK terör örgütünü destekleyen partiler yerine, diğer siyasi partiler daha fazla ön plana çıkmalı ve bölge halkı sorunlarına çözüm üretebilmelidir.<sup>273</sup> Bu şekilde terörü destekleyen ve sadece terörün karnının doymasını, varlığının devam etmesini sağlayan DTP gibi siyasi partiler zamanla halk tarafından söndürülerek, arkasında destekçisi bırakılmadan halk inisiyatifinde kapatılacaktır.

<sup>270</sup> Zaman Gazetesi, 11.12.2009.

<sup>271</sup> Başsavcı Reşat Petek, Zaman Gazetesi, 12.12.2009. Ayrıca bkz. Emma Sinclair-Webb, HRW-News, 11.12.2009.

<sup>272</sup> David L. Phillips, "Confidence Building Between Turks and Iraq Kurds", **The Atlantic Council of the United States**, Washington DC, 2009, s. 21.

<sup>273</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 246.

### 4.3.2 Siyasi ve Ekonomik Desteğin Kesilmesine Yönelik Tedbirler

Küresel ya da, yarı küresel denecek kadar gelişen terör örgütlerinin diğer devletlerden destek almadan varlığını sürdürmeleri neredeyse mümkün değildir. Küresel dünyada egemenlik alanını genişletmek isteyen devletler için de, terör örgütlerine destek olmak kaçırılmayacak bir fırsat olarak görülmektedir. Devletler ile terör örgütleri arasındaki karşılıklı çıkar ilişkisi ise, hedef ülkeye ‘örtülü bir savaş’ olarak yansımaktadır.<sup>274</sup> Çünkü, terör örgütüne destek veren devlet, taşeron olarak kullandığı terör örgütü sayesinde hedef ülkeye karşı, “Asimetrik Savaş” adı da verilen bir zayıflatma savaşı açmaktadır. Terör örgütleri ise hedeflerine ulaşmak amacıyla bu taşeronluğu kabul etmektedirler.

Teröristlere diğer devletler tarafından silah, para, eğitim sağlanması, terör eylemlerini oldukça yıkıcı bir hale sokmaktadır. Çünkü terör örgütlerinin her bir olanağa sahip olması eylemlerinin sembolik olmasının ötesinde yıkıcı olmasına neden olmaktadır.<sup>275</sup>

“Örgütler mücadelelerini yerel bölgelerden uluslararası platforma taşıdıklarında daha büyük bir bütçeye ihtiyaç duyarlar.”<sup>276</sup> Dolayısıyla günlük ihtiyaçlarını karşılamak, bilgi, teçhizat edinmek, iletişim kurmak ve bir yerden başka bir yere gidebilmek, onların organize suçlara yönelmelerini kaçınılmaz kılmaktadır ve bu suçlar, gasp, adam kaçırmaya, kumar, korsan ürün ticareti, para sızdırma, sahte evrak düzenleme (pasaport, kimlik kartı, vb.), banka soygunculuğu, kredi kartı dolandırıcılığı gibi suçlardan oluşabilmektedir.<sup>277</sup>

Konu bağlamında PKK terör örgütünün giderlerinin kaynağının, gönüllü bağış ya da zorla toplanan haraçlardan oluşmadığı söylenmektedir. Örgüt, sadece Avrupa’da 2008 yılı itibarıyla yaklaşık olarak 450 civarında birlik, şirket, sendika, yardım

<sup>274</sup> Ercan Çitlioğlu, “PKK’nın Siyasi ve Ekonomik Desteklerinin Kesilmesine Yönelik Saptama ve Çözümler”, **Akademik Ortadoğu Araştırmaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2008, s. 4.

<sup>275</sup> Sertaç H. Başeren, “Terrorism with Its Differentiating Aspects”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 1, No 1, Spring 2008, s. 8.

<sup>276</sup> Çitlioğlu, **a.g.m.**, s. 4.

<sup>277</sup> Kimberley Thachuk, “Counter Terrorist Support Structure”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 1, No 1, Spring 2008, s. 15 - 16.

vakıfları, sivil toplum örgütleri (STÖ), kültür merkezleri, gazete, dergi, televizyon radyo istasyonları kurmuş olup,<sup>278</sup> bu kuruluşların finanse edilmesi büyük miktarda para ile yapılabilmektedir. Örgütün bir yıllık faaliyetleri için toplam yüz milyon dolar harcadığı tahmin edilmektedir.<sup>279</sup> Bu miktarın ise yasa dışı yollarla bir araya getirildiğini PKK terör örgütü üst düzey yetkililerden biri, Kürtlerin devleti ve kanunun olmadığı, olmadığı için de uyulacak yasalarından bahsedilemeyeceği gerekçesi ile amaçlarına ulaşmak için her türlü yöntemi kullandıklarını dile getirerek itiraf etmektedir.<sup>280</sup> Öyle ki, Abdullah Öcalan, planlanan Kürdistan devrimci potansiyeli ile İngiliz çıkarlarının hiçbir zaman uyuşmadığını<sup>281</sup> söylemesine rağmen, İngiltere'ye yanaşmış ve her ne kadar İngiltere, PKK'yı terör örgütü olarak ilan etmiş olsa da, ülke bünyesinde 'Kürt Dernekleri Federasyonu' adı altında sekiz dernek, üç birlik ve bir komite kurulmasına müsaade etmiştir.<sup>282</sup> Bu dernek ve birlik gibi kuruluşlar İngiltere ile sınırlı kalmamış Japonya'dan Avustralya'ya, Güney Afrika'dan Kanada'ya neredeyse her ülkede temsilcilikler açılarak tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupa, Kafkas, Balkan, Ortadoğu ülkelerindeki faaliyetler, PKK terör örgütünün ERNK kolu ile sürdürülmeye çalışılmıştır.<sup>283</sup> ERNK'nin en temel amacı, eylemlerindeki haklılıklarını Avrupa ülkelerinde dile getirerek yandaş kamuoyu yaratıp, hem Türkiye'ye yönelik psikolojik ve siyasi baskı yapılmasını sağlamak hem de gelir elde etmek olmuştur.

Uyuşturucu piyasasında 2008 yılı itibariyle bir kilo kokainin Fransa'da 100.000 Euro, Türkiye'de ise 50.000 Euro olduğu düşünülünce, terör örgütlerinin gelir elde etmek için öncelikle uyuşturucu ticaretine girmeleri kaçınılmaz olmuştur. Gelir kaynakları içerisinde uyuşturucunun öncelik kazanmasının nedenleri, ulaşımının, depolanmasının ve saklanması kolay olması, hızlı bir şekilde nakit paraya

<sup>278</sup> Seyit Ahmet Eren, "Turkey and Countering Terrorism", **COE-DAT Newsletter**, Vol. 2, Issue 10, April 2009, s. 20 - 21.

<sup>279</sup> Çitlioğlu, **a.g.m.**, s. 5.

<sup>280</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 74.

<sup>281</sup> Abdullah Öcalan, **Manifesto: Kürdistan Devriminin Yolu**, s. 29.

<sup>282</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 192.

<sup>283</sup> Öcalan Davası, "Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi", Belgenet Web (Erişim) <http://www.belgenet.com/dava/dava05.html>, 12.11.2009.

çevrilebiliyor oluşu ve üretiminin kolay olmasına rağmen elde edilen kârın oldukça yüksek oluşudur.<sup>284</sup>

İngiliz Polisi ve NCIS (National Criminal Intelligence Service – Ulusal Suç İstihbarat Birimi)’a ve Yunanistan’da yayınlanan bir gazete haberine göre, AB sınırları içerisinde satılan uyuşturucunun yarısını PKK terör örgütü sağlamaktadır.<sup>285</sup> PKK’nın, Londra’daki uyuşturucu ticaretinde Kıbrıslı Rumlarla işbirliği içerisinde olduğu ve İngiltere, Almanya, Belçika, Hollanda gibi AB ülkelerinde bu sektörden yılda seksen altı milyon dolar elde etmiş olduğu ifade edilmektedir.<sup>286</sup>

Bir İsviçre dergisinde PKK terör örgütünün uyuşturucu ile bağlantısının şöyle ifade edildiği ileri sürülmektedir:

“PKK, eroin piyasasının önemli bir bölümünü ele geçirmeyi başarmıştır. Artık birçok laboratuvar ve yolu kontrol etmektedir. PKK’lı Kürtler, uyuşturucu kaçakçılığıyla kendilerine fon temin eden diğer eylemci hareketler gibi zahmetsizce köşeyi dönmenin yolunu bulmuşlardır.”<sup>287</sup>

PKK terör örgütünün, kaçakçılık faaliyetlerini ise özellikle Suriye ve Irak sınır bölgeleri ile Karadeniz’in doğusunda yürüttüğü ileri sürülmektedir.<sup>288</sup>

PKK terör örgütünün kaçakçılık, uyuşturucu gibi yasa dışı yollarla elde ettiği ve dernekler, vakıflar yolu ile topladığı parayı Avrupa ülkelerindeki çeşitli bankalarda tuttuğu ileri sürülmektedir. Ancak 2008 yılı içerisinde İskoç Royal Bank of Scotland’ın ABN Amro’nun Türkiye şubelerini almak istemesi sonrasında Türkiye, İngiliz Barclays Bank’te olduğu belirlenen PKK terör örgütüne ait hesapların temizlenmesini talep etmiş ve bu şubelerin alınması için bu hesapların kapatılmasını

<sup>284</sup> M.Nesib Ögün, “Financing of Terrorism”, COE-DAT Newsletter, Vol. 2, Issue 6, May 2008, s. 16.

<sup>285</sup> Ögün, a.g.m., s.17. Ayrıca **Terörizm ve Organize Suçlar: Demokrasi ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri**, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı, 1999, s. 57.

<sup>286</sup> Gürses, a.g.e., s. 75.

<sup>287</sup> **Terörizm ve Organize Suçlar: Demokrasi ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri**, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı, 1999, s. 57.

<sup>288</sup> Ögün, a.g.m., s. 18.

şart koşmuştur. PKK terör örgütüne ait bu hesapların temizlenmesi Türkiye'nin terörle mücadele alanında bir başarısı olarak değerlendirilebilmektedir.<sup>289</sup>

Teröristlerin suç faaliyetlerini yok etmek amacıyla uluslararası işbirliği arttırılmalı ve böylece, henüz teröristler plan aşamasındayken gizli planları açığa çıkarılmalı, suç işleyen kişilerin isimleri, halk desteğini kaybetmeleri amaçlı deşifre edilmelidir.<sup>290</sup> O halde PKK terör örgütü ile mücadelede uluslararası işbirliği üzerinde de durmak gerekmektedir.

Dünya kamuoyu, 11 Eylül saldırısı ve Madrid ile Londra'daki bombalamalar sonrasında terör gerçeğinden haberdar olmuş ve Ekim 2004'te AB terörle mücadele amaçlı bir eylem planı hazırlamıştır. Bu eylem planına göre, uluslararası işbirliğin sağlanması, BM suç ve uyuşturucu kaçakçılığı bürosuna destek amaçlı terör örgütlerinin finans kaynaklarının önüne geçilmesi, teröristlerin yargılanması için AB organlarının maksimum düzeye çıkarılması, sınır kontrollerinin arttırılması gibi kararlar alınmıştır.<sup>291</sup> İlginçtir ki, Avrupa ülkeleri PKK'yı terör örgütü ilan etmelerine rağmen desteklerini sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Komşu olmasalar dahi AB ülkelerinin, bölgede Kürt devleti kurulması ihtimalinin gerçekleşmesi üzerine, Kürt devleti hakkında söz sahibi olma şansını kaçırmak istemeyişleri desteklerinin devam etmesinde etkin rol oynamıştır.<sup>292</sup>

Türkiye'nin üç komşusu Irak, İran ve Suriye'deki her türlü istikrarsızlık Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir.<sup>293</sup> Komşu ülkelere Suriye'nin PKK terör örgütüne desteğine bakıldığında, örgüt içerisinde binlerce Suriyeli Kürt kökenli dikkat

<sup>289</sup>“Türkiye Şubesi Devredildi”, **Finans Gündem**, (Erişim) [http://www.finansgundem.com/haber/oku/bankacilik/4997/turkiye\\_subesi\\_devredildi/print](http://www.finansgundem.com/haber/oku/bankacilik/4997/turkiye_subesi_devredildi/print), 01.06.2010.

<sup>290</sup>Thachuk, **a.g.m.**, s. 18 - 22.

<sup>291</sup>Davide Casale, “EU Institutional and Legal Counter-Terrorism Framework”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 1, No. 1, Spring 2008, s. 51.

<sup>292</sup> İtir Toksöz, “The Turkish Military's Perception of Instability as an External Threat and Terrorism”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. 2, No. 1, Spring 2009, s. 88.

<sup>293</sup> Toksöz, **a.g.m.**, s. 88.

çekmektedir ve PKK terör örgütünün yaklaşık olarak %20'sini (4.000 civarı) Suriye kökenlilerin oluşturduğu söylenmektedir.<sup>294</sup>

Türkiye'deki terör örgütüne Suriye'den bu denli büyük bir katılımın olmasının nedeni, Suriye hükümetinin, Kürtlerin, Türkiye'den yasadışı yollarla Suriye'ye girdikleri bahanesi ile ülkenin kuzey bölgesinde 1962 yılında nüfus sayımı yapmış olması ve en az 1945'den beri Suriye'de yaşadığını ispat edemeyen 120.000 civarında Kürt'ün vatandaşlığını elinden almış olmasıdır. Günümüzde, Suriye'de yaşayıp da, herhangi bir ülkeye vatandaşlık bağı ile bağlı olmayan 300.000 Kürt'ün olduğu tahmin edilmektedir.<sup>295</sup> Çünkü Suriye'ye vatandaşlık bağı ile bağlı olmayan anne-babadan dünyaya gelmiş çocuklara da vatandaşlık hakkı verilmediği için bu sayı her geçen gün artmaktadır.

Suriye'de vatandaşlık bağı ile hiçbir ülkeye bağlı olmayan bu Kürtler, kimlik kartları olmadığı için oy kullanamamakta, mal-mülk sahibi olamamakta ve herhangi bir devlet kurumundan yararlanamamaktadır. Hatta evlendiklerinde kendilerine evlilik cüzdanları dahi verilmemektedir. Pasaportları olmadığı için yurt dışına çıkamamakta ve PKK terör örgütüne katılmayı tek kurtuluş yolu olarak görmektedirler.<sup>296</sup> Suriye ile diplomatik ilişkilerin, Suriye'deki Kürtlerin PKK'ya katılmasını engelleyecek şekilde sürdürülmesinin, bu doğrultuda Suriye'nin Kürtlere vatandaşlık hakkını vermesinin sağlanması gerekliliği ileri sürülmektedir.

Komşu ülke Irak'ta ise ülkenin kuzeyindeki otorite boşluğundan faydalanan PKK terör örgütü, barınma ve eğitim maksadıyla çeşitli kamplar kurmuştur. Türkiye ve Irak arasında Şubat 1983'de imzalanan 'Sınır Güvenliği ve İşbirliği Antlaşması'na dayanarak 1983 – 2008 yılları arasında TSK 25 kez sınır ötesi operasyon düzenlemiştir.<sup>297</sup> Bu antlaşmaya rağmen 2003 ABD işgaline kadar Irak yönetimi

<sup>294</sup> James Brandon, "The PKK and Syria's Kurds", **Terrorism Monitor**, Vol. 5, Issue 3, February 2007.

<sup>295</sup> "Group Denial: Repression of Kurdish Political and Cultural Rights in Syria" **Human Right Watch**, November 2009, s. 10, (Erişim) [http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria1109web\\_0.pdf](http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria1109web_0.pdf), 11.12.2009.

<sup>296</sup> Cumhuriyet Gazetesi, 21.09.2009.

<sup>297</sup> Choi, **a.g.e.**, s. 70.



PKK terör örgütüne askeri ve lojistik destek sağlamaya devam etmiş, ABD işgali sonrasında ise PKK Irak'ın kuzeyindeki otorite boşluğundan istifadeyle bölgedeki varlığını güçlendirmiştir.

İran da, bir zamanlar Irak ve Suriye gibi PKK'yı destekleyen ülkelerden birisiydi. İran'da PKK terör örgütünün bir hastanesi bulunmakta ve bu hastaneden İran hükümetinin haberdar olduğunu Abdullah Öcalan ifadelerinde dile getirmektedir. İran'la defalarca güvenlik bağlamında anlaşmalar yapılmasına rağmen İran, PKK terör örgütünü desteklemeye devam etmiştir. Ancak PKK terör örgütünün desteği sonucu İran'da faaliyet gösteren PJAK güçlenmiş ve kendi eliyle beslediği bir terör örgütünün kurbanı olmamak için 2007 yılı itibariyle PKK'ya yaptığı desteği kesmiştir.<sup>298</sup>

PKK terör örgütünün kurulduğu yıllarda Türkiye'de faaliyetlerini sürdüren Ermeni destekli ASALA terör örgütünün PKK terör örgütüne desteği ise kişi başı 5000 dolar ödeme yapılarak olmuştur. Ermenistan bağımsızlığını ilan ettikten sonra PKK terör örgütüne Ermenistan devletinden de destek gelmeye başlamıştır. Azerbaycan Savunma Bakanı'nın 2009 yılı içerisinde yapmış olduğu açıklamaya göre, 200 PKK militanı Laçın bölgesinde, 450 militan ise Ermenistan'da eğitim almaktadır.<sup>299</sup>

Bir diğer komşu ülke Yunanistan'da ise, PASOK lideri Andreas Papandreu, Türk düşmanlığını 1981 yılındaki seçim kampanyası sürecinde kullanmış ve iktidara geldikten sonra Türkiye aleyhine olan her girişimi desteklemiştir<sup>300</sup>; daha sonra ise örgüte birçok Yunan milletvekili desteği verilmiştir.<sup>301</sup> Dolayısıyla PKK'nın Avrupa yolunu açan dış güç Yunanistan olmuştur.<sup>302</sup>

<sup>298</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 150 - 156.

<sup>299</sup> Burak Kozanoğlu, "Etnik Terör Kapsamında Ermenistan-PKK İlişkileri ve Türkiye", **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1853.html>, 17.11.2009.

<sup>300</sup> Fahir Armaoğlu, **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi**, 16.Baskı, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2007.

<sup>301</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 76.

<sup>302</sup> Nihat Ali Özcan: "Terör ve Ekonomi", Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 304.

Batı ülkelerinde ise PKK terör örgütü haklılığını ispatlamak amacıyla sürekli, konferans, sempozyum, panel gibi toplantılara katılarak lobiler oluşturmakta<sup>303</sup>; faaliyetlerini AB hukukunun sunmuş olduğu geniş özgürlükler bağlamında yürütmeye çalışmaktadır. Ancak, birçok Avrupa ülkesi, hatta AB dahi, PKK'nın terör örgütü olduğunu kabul etmiş olmasına rağmen desteğini çekmemiştir.

Sonuç itibarıyla Türkiye, diplomatik ilişkilerini yoğunlaştırmalı ve Avrupa'da faaliyet gösteriyor olan PKK terör örgütü yanlısı gazete, dergi, televizyon kanalı ve radyo istasyonların yasaklanmasını sağlamalıdır. Bu konuda kimi başarılar elde edilmiş olup ERNK'nin faaliyetlerinde zorlanması sağlanmış olmasına<sup>304</sup> rağmen başarı yeterli düzeye ulaşamamıştır.

#### 4.3.3 Kitle İletişim Araçlarına Yönelik Tedbirler

Eylemlerin hedef aldığı halk korkmayı öğrendikten sonra, şiddet kullanılmadan sadece tehdidin de yeterli olacağı düşüncesiyle terör eylemlerinin sembolikliği, birçok uzman tarafından söylenmektedir. Halka korkmayı öğretmek için de, sadece ölümlerin olmasının gerekli olmadığı, ancak eylemlerinden haberdar olacak binlerce izleyicinin olmasını sağlamak teröristlerin en temel hedeflerine ulaşmada birincil amaçlarındandır.<sup>305</sup>

PKK terörizmi ile mücadelede en önemli görevlerden biri yazılı ve görsel basına düşmektedir. Çünkü terörist için en uygun propaganda aracı yazılı ve görsel basındır. Medyanın rolü, modern dünyada demokrasinin korunması için çok büyük roller üstlenmek ve üstlendiği işlevleri, kamuoyunu bilgilendirme, kamuoyunun serbestçe oluşmasını sağlama, toplumsal bütünleşme ile siyasal sürece katılma olduğu dile getirilmektedir.<sup>306</sup> Bu nedenle terörle mücadelede, teröristlerin terör eylemlerinin

<sup>303</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 250.

<sup>304</sup> Öcalan Davası, "Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi", Belgenet Web, (Erişim) <http://www.belgenet.com/dava/dava06.html>, 12.11.2009.

<sup>305</sup> David J. Whittaker, **Terrorists and Terrorism in the Contemporary World**, Routledge, London, 2004, s. 92.

<sup>306</sup> Necati Alkan, **a.g.e.**, s. 101.

kitle iletişim araçlarının malzemesi olmasından duyacağı beklenti ve kitle iletişim araçlarının bu konuda üstlenmesi gereken rolün bilinmesi önem arz etmektedir.

Basının terör eylemini konu malzemesi yapış şekli, bilerek ya da bilmeyerek terör örgütünün birincil amacına destek olabilmektedir. Düzenlenen eylemin kanlı ve yıkıcı olması ile basının ilgisini çekmek hedeflenmektedir ve bu sayede terör örgütleri de kamuoyuna adlarını duyurabilecekler<sup>307</sup>, kitlelere bu vahşi eylemlerin bir gün onlara da uygulanabileceği ihtimalini anımsatarak, bu korkmuş kitlelerin devlete karşı baskı uygulamasını sağlayabileceklerdir.<sup>308</sup> Kitle iletişim araçlarının etkili bir şekilde kullanılmasının teröristlerin varlıklarının devamlılığı için bir şart olduğunu bir uzman ormandaki devrilen bir ağaç ile terörist arasında şöyle bir bağ kurarak belirtmektedir: “Televizyon olmadan terörizm, felsefi olarak ormanda bir ağacın devrilmesi, bunu kimsenin duymaması, bundan ötürü de ağacın varolması için bir sebep bulunmaması gibi bir varsayımdır.”<sup>309</sup> Brezilyalı bir teröristin medyanın kendileri için ne denli önemli olduğunu dile getirdiği şu cümleleri ise dikkat çekicidir:

“Psikolojik savaş ya da sınır savaşı, saldırgan bir teknik içermektedir. Kitle iletişim araçlarından doğrudan ya da dolaylı yaralanarak, halkın ağızdan ağza dolaşan haberlerine dayanarak, hükümeti demoralize etmeyi amaçlar. Psikolojik savaşta medyaya sansür ve baskı uygulandığı ve kendisine yönelik fikirleri yasaklayarak kendisini savunma konumuna kapadığı için hükümet her zaman dezavantajdadır. İşte tam bu noktada hükümet çılgın ve ümitsiz hale gelir, tezatlara düşer, kendini ve her şeyi kontrol altında tutma gayreti içinde çöküşe başlar.”<sup>310</sup>

Brezilyalı bu teröristin ifade ettiği nihai sona ulaşmak maksadıyla, televizyonların en çok izlendiği vakitlere yakın zamanların teröristlerin eylemlerini gerçekleştirmek için kullandığını ise konunun uzmanı olduğu iddia edilen bir kişi tarafından şöyle ifade edilmektedir:

“Bir teröristin yalnızca niçin ve nasıl öldürdüğü değil, aynı zamanda nerede ve ne zaman öldürdüğü de birçok açıdan önemlidir. Terörist, televizyon prime

<sup>307</sup> T.T. Kumkale, **Beynimizi Kimler ve Nasıl Yönetiyorlar?**, İstanbul, Pegasus Yayınları, 2006, s. 125.

<sup>308</sup> Whittaker, **a.g.e.**, s. 92 - 95.

<sup>309</sup> Erhan Yazar, “Medya – Terör”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 194.

<sup>310</sup> Gürol Korkmaz, **Terör ve Medya İlişkileri**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Daire Başkanlığı Yayın no. 1999-1, 1999, s. 166.

time'ın yaptığı şeyin şiddetini arttırma, medyayı güdüp yönlendirme ve geniş kitlelere ulaşma ihtiyacının farkındadır.”<sup>311</sup>

Basın-yayın kuruluşlarının ekonomik sıkıntılar içerisinde oluşu terör örgütlerinin kanlı ve yıkıcı eylemlerde bulunmasını tetiklemektedir. Çünkü medyayı oluşturan kurumlar ekonomik bir kazanç elde etmeyi hedeflemektedir ve ilgi çekici haberleri rakiplerinden önce gündeme taşıma çabası içerisine girmektedir. Bu bağlamda terör örgütlerinin en önemli amaçlarından biri kitle iletişim araçlarında yer alarak seslerini duyurmaktır.<sup>312</sup> Kitle iletişim araçlarını çok iyi bir şekilde kullanan Baader Heinhof, Japon Kızıl Ordusu, Kızıl Tugaylar gibi örgütlerinin çok küçük bir kadroya sahip olmalarına rağmen, yaptıkları propaganda sayesinde büyük gruplar olduklarının düşünülmüş ve yankı uyandırmış olmaları terörle mücadelede kitle iletişim araçlarının üzerine düşen görevi net bir şekilde ortaya koymaktadır.<sup>313</sup> Ekonomik kazancı geri planda tutmuş olan CBS News, terör olaylarını kamuoyu ile paylaşılmasında terör örgütlerinin kullandığı ifadeleri kullanmamak, terör ile ilgili aldıkları istihbaratı derhal güvenlik birimleriyle paylaşmak, terör haberlerini canlı yayında vermemek ve terör haberlerini gün içerisinde gelişen diğer olaylarla dengeli bir şekilde abartmayarak vermek gibi bazı kararlar almıştır.<sup>314</sup> Bu kararlar içerisinde terör olaylarının kamuoyuna iletilmesi esnasında, terör örgütü mensuplarının ifadelerinin İngiltere’de IRA mensuplarına da uygulandığı gibi, aynen teröristin sesinden verilmeyerek, basın mensuplarının kendi ifadeleri ile verilecek oluşu en fazla dikkat çekenlerdendir. Çünkü teröristlerin kullanmış olduğu sözcüklerin terör örgütlerinin propagandası niteliğini taşıma ihtimali yüksektir.

Türkiye’de de PKK terör örgütü silahlı propagandayı, kitle iletişim araçlarını da işin içine dahil ederek halk kitlelerini topyekun bir ayaklanmaya sokmak amacıyla kullanmaktadır.<sup>315</sup> PKK terör örgütü kitle iletişim araçları yönünde özellikle Türkiye sınırları dışında örgütlenmiştir. Bu kitle iletişim araçlarına, Almanya’daki KURD –

<sup>311</sup> Korkmaz, a.g.e., s. 161.

<sup>312</sup> Alkan, a.g.e., s. 100.

<sup>313</sup> Taner Tavas, “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayımları, 2000, s. 22.

<sup>314</sup> Celalettin Yavuz, “Terörle Mücadelede Sorumlu Devlet Adamı ve Sorumlu Medyanın Etkileri”, **Turksam**, <http://www.turksam.org/tr/a1883>, erişim: 27.12.2009.

<sup>315</sup> Alkan, a.g.e., s. 100.

HA (Kürdistan Haber Ajansı), önceleri İngiltere’de kurulup bir süre sonra yasaklanması ile Belçika’dan yayın yapan ve burada da yasaklanması sonrasında bir ABD şirketine ait İntelsat uydusu üzerinden yayın yapan MED – TV örnek gösterilebilmektedir.

Yasal yayınların yanı sıra Almanya, Fransa, Avusturya, Danimarka, Hollanda, İngiltere, Yunanistan, Libya, İran, Suriye, Lübnan ve Türkiye’de, PKK terör örgütünün propagandasını yapan birçok yasadışı yayın bulunmakta olup, bunların bazıları şöyledir: Serxuevun, Berxwaden, Feyka Kurdistan, Revşen, Dossier Du Kurdistan, Kürdistan Resiste, Kürdiches İnfomation Blatt, Koerdistan, Voice of Kurdistan, Riya Korken, Tel Örgü, Kadın ve Sanat, Peşmerge.<sup>316</sup> PKK terör örgütünün propagandasını yapan bu ve benzer kitle iletişim araçlarının PKK terör örgütü lehine başarılı olduğunu ise Avrupa ülkelerinin, bu yayınlar nedeniyle, yoktan bir ‘Kürt Sorunu’ varlığının kabulünde ikna olmuş olmaları göstermektedir. İddia edilen ‘Kürt Sorunu’nun çözümü için Avrupa ülkelerinin sunmuş olduğu çözüm önerileri ise bu yayınların tercümesi niteliğini taşımaktadır.<sup>317</sup>

Basının kısa vadede yasama, yürütme, yargı güçlerine ilaveten dördüncü,<sup>318</sup> uzun vadede ise toplumların oluşup gelişmesinde ve yönlendirilmesinde en etkili kuvvet olduğu söylenmektedir. Ancak, televizyon ve yazılı basının bu gücüne rağmen onların sıkı bir şekilde denetlenip kimi haber ve görüntülerine sansür konulması, teröristleri daha rahat hareket edebilecekleri, başka yollar bulmaya itmiştir. Kitaplar, dergiler ya da broşürler küçük kitlelere ulaşabileceği için pek fazla etkili olamamıştır, fakat teknolojinin gelişmesi ile birlikte çok küçük grupların dahi eylemlerini ya da seslerini büyük kitlelere ulaştırabilecek olan internet kaçırılmaz bir fırsat olmuştur.<sup>319</sup> İnternetin sunduğu hizmetler, basın ve yayının sunduğu hizmeti geçmiş ve internet, maddi kaynağın sağlandığı, örgüte katılımın teşvik edildiği,

<sup>316</sup> Şehirli, **a.g.e.**, s. 358 – 359.

<sup>317</sup> Deniz Altınbaş, “Avrupa’nın PKK’ya Yaklaşımı”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 92, Aralık 2007, s. 34.

<sup>318</sup> Cengiz Özdiker: “Türkiye’de Terörizm Haber ve Yorumları”, Der. Özdağ, Ümit, Öztürk, Osman Metin, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayınları, 2000, s. 186.

<sup>319</sup> Julian Charvat, “Cyber Terrorism-a NEW Dimension in Battlespace”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. 2, Issue 10, April 2009, s. 25.

örgüte katılanların eğitim alabildiği, denetlenme mekanizmasının zorluğundan dolayı gizli iletişim kurulmanın kolaylıkla sağlandığı, terör örgütü lehine istihbaratın toplandığı ve belki de en önemlisi psikolojik savaşın yürütüldüğü bir platform haline gelmiştir.<sup>320</sup> İşlev ve etki bakımından önemli olan bu toplumsal kurumun verimli ve etkili bir şekilde çalışabilmesi için ‘kamu yararı’ ilkesini önemle koruması ve geliştirmesi gerekmektedir.

Medya ile terör arasındaki sıkı bağ dolayısıyla, medya kuruluşlarının denetimi önem arz etmektedir. Bu konu bağlamında, üç türlü denetim mekanizmasından bahsedilmektedir. Bunlar şöyledir:

- Yasal denetim, bu denetim türü Türkiye’de Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yerine getirilmektedir.
- Medyanın kendi kendini denetlemesi önemlidir.
- Vatandaş denetimi olmalıdır. Vatandaş denetiminin sağlanabilmesi için vatandaşların hakkını soran ve sorgulayan bireyler olarak yetiştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır.<sup>321</sup>

Terör olaylarının kamuoyu üzerindeki etkisi son derece önemlidir. İngiltere’de BBC, teröristin daha çekici hale getirilmesinden ya da haklıymış imajı verilmesinden kaçınmak ya da halkı panik havası içine sokmamak için terör haberlerine mümkün olduğunca yer vermemektedir. Türkiye’de de terör haberi yaparken dikkatli olunmalı ve teröristin basını propaganda aracı olarak kullanmasına izin verilmemelidir. Unutmamak gerekir ki, halk ne kadar korku ve dehşet içerisine düşürülürse, terörist de amacına o kadar ulaşmış demektir. Bu durumun önüne geçebilmek için yazılı ve görsel basına büyük sorumluluk düşmektedir.

Çağdaş ve demokratik ülkelerde haber ajansları, terör ile ilgili haber yaparken bir tür ikileme düşmektedir. Özgür, demokratik bir ülke olması dolayısıyla halkın haberdar edilme hakkı vardır, ancak terör örgüt eylemlerinin başarısı ya da başarısızlığının haber yapılması, örgütün dikkat çekmesine ve gündemde kalmasına neden olacak ve

<sup>320</sup> Gilbert Ramsay, “Relocating the Virtual War”, *Defence Against Terrorism Review*, Vol. 2, No 1, Spring 2009, s. 31 - 50.

<sup>321</sup> Alkan, *a.g.e.*, s. 108.

örgüt, basını dolaylı olarak terörizmin hizmetine sokmuş olacaktır.<sup>322</sup> Basının ikilemde kalmasının önüne geçmek isteyen devlet de, tam bu noktada zor bir durumla karşılaşmaktadır. Eğer basının terör olaylarını haber ediş şekline yönelik yasal bir düzenleme getirilirse, bu durum özgürlüğe atılan bir darbe olarak algılanmakta ve eleştirilmektedir.<sup>323</sup> Nitekim 1998 yılında IRA yetkililerinin seslerinin televizyonda yayınlanması İngiliz hükümeti tarafından önce yasaklanmışsa da, yoğun eleştiri sonrasında kaldırmak zorunda kalmıştır.<sup>324</sup>

Kimi devlet adamlarının söyledikleri ve atasözleri, kitle iletişim araçlarının terör eylemleri ile bağlantısını net bir şekilde ortaya koymaktadır. İngiltere eski başbakanlarından Margareth Thatcher'ın, 'medya, terörün oksijenidir' sözü ile 'bir kişiyi öldür, on bin kişiyi korkut' şeklindeki Çin atasözü durumu özetlemektedir.<sup>325</sup>

Tüm bu etkenler düşünüldüğünde kitle iletişim araç çalışanları ile terörle mücadele birlikleri sıkı işbirliği içerisinde olmalı ve basın terörle mücadeleye engel teşkil edecek hareketlerden uzaklaştırılmalıdır.

#### 4.3.4 Güvenlik ve Hukuki Tedbirler

Terörle mücadele bireysel, ulusal, uluslararası ve küresel boyutta olmak üzere dört boyutta sürdürülmelidir.<sup>326</sup> Bireysel boyutta kişilerin hak ve ödevlerini çok iyi bilmeleri ve hayata geçirmeleri beklenir. İkinci aşama olan ulusal boyutta güvenlik önlemlerinin alınması ve hukukun düzenlenmesi ile mücadele sürdürülür. Daha sonra ise, alınan güvenlik önlemleri ile düzenlenmiş hukukun bölgesel birliktelikler çerçevesinde ortak strateji olarak kabul görmesi sağlanıp, son olarak bu bölgesel birlikteliklerin bir araya gelmesi etkili bir mücadelenin sürdürülmesi için şarttır.

<sup>322</sup> Alexandru A.Teodorescu; Julian Charvat, "Terrorism and the Media", **COE-DAT Newsletter**, Vol. 1, Issue 4, November 2007, s. 25.

<sup>323</sup> Teodorescu; Charvat, **a.g.m.**, s. 25.

<sup>324</sup> Sedat Laçiner, **İngiltere: Terör, Kuzey İrlanda Sorunu ve İnsan Hakları**, Ankara, Avrasya-Bir Vakfı Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2001, s. 26 - 29.

<sup>325</sup> Alkan, **a.g.e.**, s. 97 - 101.

<sup>326</sup> Mehmet Murat Güler, "Küreselleşen Dünya ve Terörizm", **Kadir Has Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2008, s. 62.

Güvenlik önlemleri bağlamında bazı bilim adamları güvenlik tedbirlerini iki ana başlık altında incelemektedir. Bunlardan birincisi “sert” güvenlik önlemleri iken, diğeri “yumuşak” güvenlik önlemleridir. Türkiye’de uygulanan güvenlik önlemlerinin genellikle sert güvenlik tedbirlerinden oluşmakta olduğu ileri sürülmektedir. Toprak bütünlüğünün, rejimin korunması ile ülkenin maddi ve manevi değerleri üzerinde devlet egemenliği devamlılığının, sağlanması hedeflenmektedir. Ancak güvenlik tedbirlerinin ikinci kategorisinde “yumuşak” önlemler vardır ki bu önlemler, demokrasinin sağlanması ve geliştirilmesi, yoksullukla mücadele, gelir farklarındaki uçurumun kapatılması ve yaşam standardının yükseltilmesi gibi toplum refahını artırıcı önlemler olarak belirtilmektedir.<sup>327</sup>

Teröre karşı sadece sert önlemler alındığı takdirde, şiddete şiddetle cevap vermek gibi bir çıkmaza girilmiş olur, fakat sert önlemlerin yanı sıra yumuşak önlemlerin de alınması toplum içerisinde bir uzlaşya varılmasını ve şiddete yöneliminin en düşük seviyeye inmesini sağlayacağı öngörülmektedir.

Türkiye’nin güneydoğusunda cereyan eden terör eylemleri ile mücadele esnasında sert önlemler alınırken, bazı uluslararası örgütlerin ve hükümetlerin Türkiye’nin iç işlerine karışmasına zemin hazırlayan bazı insan hakları ihlalleri de yaşanmıştır.<sup>328</sup> Bu durum dünya kamuoyunda Türkiye’nin saygınlığını sarsmış ve PKK terör örgütünün haklılık propagandasını ateşlemiştir. Bu tür olayların yaşanmamasında güvenlik güçlerine oldukça önemli görevler düşmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde terörle silahlı mücadelede mevcut asayiş birimleri olan polis ve jandarma yanında, TSK ve korucular hizmet vermektedir. Ancak, bu güvenlik birimlerini oluşturan elemanların büyük bölümü terör uzmanlarından oluşmadığından, terörle silahlı mücadelede düşmektedirler. Terörizmle silahlı mücadelenin uzmanlığı gerektiren bir savaş yöntemi olduğu anlayışından hareketle, bu mücadeleyi ihtisas sahibi birimlerle sürdürmek esas alınmalıdır. Bu bağlamda öncelikle, her ne kadar TSK’nın başarısı uluslararası platformda tartışmasız kabul

<sup>327</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 89 - 91.

<sup>328</sup> Gürses, **a.g.e.**, s. 79.



edilmiş olsa da,<sup>329</sup> silahlı mücadelede kullanılan elemanların, askerlik yükümlülüğünü yapan tecrübesiz erler yerine, konusunda ihtisaslaşmış, terörizmle mücadele birimlerinin kullanılması gerekmektedir. Çünkü terörle mücadele hata kabul etmemektedir, hatta yapılan hatalar kaydedilen aşamaları da yok etmektedir.

Şehirlerdeki terör faaliyetleri ile mücadeleyi ise, Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı birimler üstlenmektedir. 1990'lı yıllarda özellikle terörle mücadele yönünde eğitim almış 'Özel Harekat Birimi' görev yapıyor iken, terörle mücadelenin strateji ve tecrübe gerektirdiği ilkesi göz ardı edilerek, bu birim kapatılmıştır. 'Özel Harekat Biriminin' tekrar faal konuma geçirilmesi gerekmektedir.<sup>330</sup> Bu birim hem PKK terör örgütü odaklı kara para kaynaklarını ve kaçakçılığı yok etmekle görevli olup, hem de kent merkezlerinde gelişen toplumsal olaylar ile terör eylemlerine müdahale etme hakkına sahip olmalıdır.<sup>331</sup>

Güneydoğuda terör sorununun yaşandığı riskli köylere savunma eğitimi almış olan kimi köylüler, 'köy korucusu' olarak görevlendirilmiştir. Ancak, bu köy korucularının bazıları zamanla PKK terör örgütüne mermi satışı yaptığı, bilgi ve lojistik destek sağladığı edinilen bilgilerdendir.<sup>332</sup> Bazıları ise, görevli oldukları köyde kendilerini tek otorite olarak görüp, bazı anlaşmazlıkları kendi kazançlarını dikkate alarak çözmüş ve haraç ile kaçakçılık işine girişmişlerdir.<sup>333</sup> Bu durum halkın, devletin adamı olan köy korucularını da kendileri için bir tehlike olarak görmesine neden olmuş ve devlete olan güvenini sarsmıştır. Bunun önüne geçebilmek için köy koruculuğu sisteminin gözden geçirilmesi, kullanılmasına karar verilmesi halinde rehabilite edilmesi sağlanmalıdır.

Sınır güvenliğinde ise Türkiye, güneydoğu sınırlarını son teknolojiyi kullanarak emniyete almaya çalışmasına rağmen, bölgenin coğrafi yapısı nedeniyle sınırda

---

<sup>329</sup> Güler, **a.g.e.**, s. 63.

<sup>330</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 228 - 229.

<sup>331</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 318.

<sup>332</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 93.

<sup>333</sup> Ergil, **a.g.e.**, s. 362.

sızmaların görülmesi<sup>334</sup>, sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılmasını ve teröristlerin sınır dışına çıkararak toparlanmasının engellenmesini mecbur kılmaktadır. Bu sayede teröristler, Türkiye sınırları içerisinde sıkışacak ve terörle mücadelede çok daha verimli sonuçlar alınacaktır. Türkiye'nin sınırlarındaki güvenliğin sağlanabilmesi için Türkiye'nin Çin Seddi'ne benzer bir duvar örerek, çözüm yolu bulması gerektiği dahi ileri sürülmektedir.<sup>335</sup> Sınır güvenliği tam olarak sağlanırsa hem Irak, İran ve Suriye'nin silah ve lojistik desteğinin önüne geçilmiş olunacak hem de lojistik desteksiz kalan terör örgütünün tasfiye süreci hız kazanacaktır.

Dünyadaki diğer etnik terör örgütlerinden Tamil Kaplanları dikkate alındığında, mevzubahis edilen güvenlik önlemlerinin ne derecede önemli olduğu göze çarpmaktadır. Tamil Kaplanları istikrarlı bir askeri mücadele sonucu söndürülmeye yüz tutan bir terör örgütü olarak örnek gösterilebilir.<sup>336</sup> Terörle mücadelede Tamil Kaplanları ile mücadele, askeri ve güvenlik önlemlerinin önemliliği yönünden örnek teşkil etmektedir.

Türkiye yasal düzeyde ise 1991 yılında Terörle Mücadele Kanunu'nu, daha sonra kara para ile ilgili bir yasayı ve ardından 1983 ile 2007 yılları arasında topluma kazandırma yasalarını faaliyete geçirmiştir. Bu yasaların dışında terör ve terörle mücadele esnasında taşınabilir ve taşınmaz mallara verilen zararların karşılanması amacıyla terörizm ve terörizmle mücadeleden kaynaklanan zararların karşılanması ile ilgili 5233 sayılı yasa 2004 yılında yürürlüğe girmiştir.<sup>337</sup>

2003 yılında el-Kaide örgütünün Londra saldırısı sonrasında İngiltere'nin terörle mücadelesinde ya da İspanya'nın ETA'yla mücadelesinde sert önlemler alındığı<sup>338</sup> gibi, Türkiye'nin de söz konusu terör olduğunda AB kriterlerini bir kenara bırakıp sert önlemlere başvurabilmesi gerektiği de ileri sürülmektedir. AB'ye uyum

<sup>334</sup> Celalettin Yavuz, "Terörle Mücadelede Sorumlu Devlet Adamı ve Sorumlu Devlet Adamının Etkileri", **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1883>, 27.12.2009.

<sup>335</sup> Özdağ, **a.g.e.**, s. 306.

<sup>336</sup> Özdağ, Oğuz, "Tamil Kaplanları ve Terörle Mücadele", **TURKSAM**, (erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1929.html>, 09.03.2010.

<sup>337</sup> Eren, **a.g.m.**, s. 23.

<sup>338</sup> Yavuz, **a.g.m.**

sürecinde yapılan değişiklikler uygulanan cezaların caydırıcı gücünü yok etmiş ve Terörle Mücadele Yasasını yetersiz kılmıştır. Bu bağlamda öncelikle bu yasanın gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yasalar bağlamında, terör suçundan yargılanmış bir kişinin asla affedilmemesi gerekmektedir. Kişilerin aften yararlanarak dışarı çıkabilecekleri düşüncesi, onları suça daha çok itmektir. Bu durum, terör suçundan hüküm giymiş suçluların af kapsamı dışında tutulmasını zorunlu bırakmaktadır.<sup>339</sup>

PKK terör örgütü suçlularının af kapsamı dışında tutulma zorunluluklarını, Bülent Ecevit'in başbakan olduğu 57. hükümet döneminde çıkarılmış olan 'Şartla Salıverme Yasası' ile serbest kalan birçok suçlunun iş bulamaması üzerine, tekrar suç işlemeye<sup>340</sup> yönelmelerinin gözlemlendiği ileri sürülmektedir. Ancak 2000'li yıllara gelindiğinde PKK terör örgütünü çökertmek ve terör kaynaklarını kurutmak için 'Topluma Kazandırma Yasası yürürlüğe girmiş\*', ilgilinin isteği üzerine topluma kazandırılması için her türlü önlemin, gizlilik içerisinde uygulanması öngörülmüştür. Bu tür yasalarla birlikte cezasını çektikten sonra Türkiye'de bir yaşam kurmaya elverişli olanlar bu ülkede, olmayanların ise tespit edilip yurt dışında yaşamaları<sup>341</sup> hukuk bağlamında garanti edilmelidir. Bu durum ise diplomatik ilişkilerin arttırılması anlamına gelmektedir.

2005 yılı ortalarında 'Etkin Pişmanlık Yasası' yürürlüğe girmiş, 2006 yılında 99 ve 2007 yılının Nisan-Aralık ayları arasında 81 PKK terör örgütü elemanının teslim olması sağlanmıştır.<sup>342</sup> Ancak örgüte her yıl teslim olanlardan çok daha fazla sayıda kişinin katıldığı düşünüldüğünde, bu yasanın tek başına pek de etkili olduğu söylenememektedir. Bu eksikliğin farkına varılmasıyla, 'sivil hareket' isimli bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışma bağlamında kişilere örgütten önce ulaşıp örgütün iç yüzünün gösterilmesiyle örgüte katılımın engellenmesi<sup>343</sup> ya da PKK terör örgütü militanlarının aileleri aracılığıyla çocuklarının örgütten koparılmasının

<sup>339</sup> İşeri, **a.g.e.**, s. 235 - 236.

<sup>340</sup> Mehmet Faraç, **PKK'nın Şifreleri: Siyasallaşan Terör**, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları, 2008, s. 52.

\* Yasanın yürürlüğe girmesini takip eden 6 (altı) gün içerisinde 850 tutuklu PKK militanı, savcılığa başvurarak bu yasadaki faydalanmayı talep etmiştir. Bknz. Faraç, **a.g.e.**, s. 55.

<sup>341</sup> Akyol, **a.g.e.**, s. 53.

<sup>342</sup> Faraç, **a.g.e.**, s. 377.

<sup>343</sup> Eren, **a.g.m.**, s. 23.

sağlanması<sup>344</sup> amaçlanmıştır. Yasal önlemleri destekleyici yeni, benzer sosyal alanda projeler üretilmelidir.

Uluslararası bağlamda ise terörle mücadele çalışmaları her ne kadar sadece bir ülke onayı aldığı için yürürlüğe girememiş olsa da, 1937 yılında terörizmin önlenmesine ve cezalandırılmasına yönelik bir anlaşma Milletler Cemiyeti döneminde hazırlanmıştır.<sup>345</sup> Terör tanımı üzerine uzlaşya varılamamış oluşu genel bir terörizmle mücadele anlaşması yapılmasının önünü kapatmış, ancak her bir özel durum için ayrı sözleşme ve protokol hazırlanmıştır. BM tarafından hazırlanmış ve devletlerin taraf olmasına sunulmuş bu sözleşme ve protokoller şunlardır:

- Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemlerle İlgili Sözleşme (1963),
- Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (1970),
- Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi (1971),
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanunsuz Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi ile İlgili Protokol (1988),
- Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1973),
- Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası Sözleşme (1979),
- Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme (1980),
- Denizcilik Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (1988),
- Kıta Sahaneliği Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (1988),
- Plastik Patlayıcıların Tespit Edilmesi Amacıyla İşaretlenmesi Hakkında Sözleşme (1991),
- Terörist Bombalamalarının Önlenmesi Uluslararası Sözleşme (1998),
- Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1999).<sup>346</sup>

<sup>344</sup> Faraç, **a.g.e.**, s. 386.

<sup>345</sup> İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, Ankara, USAK, 2005, s. 27.

<sup>346</sup> Kaya, **a.g.e.**, s. 28 - 40.

Avrupa’da ise 11 Eylül saldırıları, Madrid ve Londra’daki olaylar sonrasında terörizm gerçeği daha ciddiye alınmış<sup>347</sup> ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) terörle mücadelede koordinasyonu sağlamak üzere eylem planları hazırlamaya koyulmuştur. Bu bağlamda 4 Aralık 2001’de AGİT Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilen ‘Bükreş Terörle Mücadele Eylem Planı’, Terörle Mücadele Eylem Birimi’nin kurulmasını gerektirmektedir. 2002 yılında Bakanlar Konseyinde, ‘AGİT Terörü Önleme ve Onunla Mücadele Şartı’ ile kitle imha silahlarının teröristlerin eline geçmesinin taşıdığı tehlike dikkate alınarak, polisiye faaliyetler, sınır güvenliği, teröristlerin hareketliliği ve finansmanların engellenmesi yönünde bir çerçeve çizilmiştir. 2003 yılında ise terörle mücadele ağı kurulması kararlaştırılmıştır.<sup>348</sup>

AB, 1977 yılında imzalanıp, 4 Ağustos 1978’de yürürlüğe giren ‘Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesini’, 11 Eylül saldırıları sonrasında daha kapsamlı bir sözleşmeye ihtiyaç duyulması nedeniyle değiştirmek istemiştir. Bu bağlamda, 2005 yılı ‘Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi Taslağı’nda terörizme karşı mücadelenin sıklaştırılmasının gereği vurgulanmış, ancak terörizmi önleme ve bastırmaya yönelik her tür harekette hukukun üstünlüğü ve demokratik değerlere, insan hakları ve temel özgürlüklere saygılı olunması gerekliliğinin altı çizilmiştir.<sup>349</sup> Bu durum ise teröristlere insan hakları ihlallerinin yapıldığı yönünde propaganda malzemesi kazandırmış; devleti askeri değil de, sivil çözüm yolları bulmaya sevk etmiştir. Türkiye’nin AB’ye yönelik hazırlanan 1998 yılı raporunda da, Güneydoğu’daki soruna sivil, ancak askeri olmayan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarını dikkate alarak bölgeler arası eşitsizliği yok etmesi yönünde bir çözüm yolu bulunması gerekliliği vurgulanmıştır.<sup>350</sup>

NATO çalışmaları doğrultusunda ise 2004 yılında Ulusal Silahlanma Direktörleri Konferansı’nda başlatılan ‘Teröre Karşı Savunma Programı’, terörist tehlikelere karşı

<sup>347</sup> Leonard Weinberg, William L.Eubank, “**The Roots of Terrorism: What is Terrorism**”, New York, Chelsea House Publishers, 2006, s. 14.

<sup>348</sup> Kaya, **a.g.e.**, s. 68 - 69.

<sup>349</sup> Kaya, **a.g.e.**, s. 74.

<sup>350</sup> Kerim Yıldız, Mark Muller, **The European Union and Turkish Accession: Human Rights and the Kurds**, London, Pluto Press, 2008, s. 173.

en ileri düzeyde teknolojinin geliştirilmesini amaçlamıştır. Ayrıca kitle imha silahlarının yayılmasını önlemeyi öngören ‘Kapsamlı Siyasi Yönerge’ kabul edilmiştir.<sup>351</sup>

Uluslararası birliklerin daha etkili çalışabilmesi için özellikle BM, AB, AGİT, NATO’nun terörle mücadele bağlamında ortak toplantılar düzenlemesi sağlanmalıdır. Bu sayede tüm birlikler tarafından ortak kabul görecektir bir tanıma ulaşma şansı da artacaktır; bu şansın artması ise ortak hareket etmeyi sağlayacaktır.

Türkiye terörle mücadelede iki ya da daha çok taraflı 66 ülkeyle anlaşma imzalamış ve imza atabileceği her sözleşmeye ve protokole katılmıştır.<sup>352</sup>

#### 4.3.5 Tarihi Fırsatlar

2003 yılında ABD, Irak’ı işgal ederken, bölgede bir Kürt bölgesinin hatta bir Kürt Devleti’nin kurulması ihtimali akıllara gelmekteydi. Ancak ABD bu ülkeden çıkarken, bölge huzurunun sağlanabilmesi için istikrarlı bir Türkiye’ye ihtiyaç duyulmuştur.<sup>353</sup>

ABD, bir tür çıkmaza girdiği Irak’tan çıkarken, sorunsuz bir Irak bırakmak ümidiyle, “Baker-Hamilton Planı” olarak bilinen, Irak’ın komşu ülkelerle iyi ilişkiler kurabileceği bir zemini oluşturacak planını devreye sokmak istemiştir. Çünkü, ABD bölgeden çekildikten sonra, bilhassa Türkiye’nin Araplarla işbirliği içerisine girmesi, Irak Kuzey Bölgesi’nin yok olması anlamına gelebilecektir. Bu tehlikenin farkına varan Irak Kuzey Yönetimi, daha önceleri PKK terör örgütüne sağladığı desteği kesmesine yönelik Türkiye’nin yapmış olduğu tüm uyarılara sert yanıt verirken, daha

<sup>351</sup> Mehmet Murat Güler, “Küreselleşen Dünya ve Terörizm”, **Kadir Has Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2008, s. 66.

<sup>352</sup> Eren, **a.g.m.**, s. 22.

<sup>353</sup> Ümit Özdağ, “Kürt Açılımının Geleceği”, **21.Yüzyıl Dergisi**, Sayı 10, Ekim 2009, s. 1.

sonralarda söylemlerinde yumuşamaya gitmiş ve Celal Talabani, PKK terör örgütünün ya silah bırakmasını ya da Irak'ı terk etmesini istemiştir.<sup>354</sup>

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın ise 30 Ocak 2004'de Harvard Üniversitesinde yaptığı konuşmasında Irak'ta toprak bütünlüğünün ve ulusal kimliğin korunmuş olduğu, toplumsal uzlaşya dayanan bir demokrasinin inşasının gerekli olduğunu dile getirmesi<sup>355</sup> bölgede bir Kürt Devleti'nin kurulmasına izin vermeyeceğini, ancak bölgede söz sahibi olmak istediğini ima etmektedir.

Irak Kuzeyi'nde ise, bu bölgenin lideri Mesut Barzani'nin özel kalem müdürü Fuat Hüseyin'in Irak'lı Şiilerin İran'la, Sünnilerin ise Araplarla ittifaka girmesi durumunda Kürtlerin de Türkiye ile ittifaka girebileceğinden bahsetmesi<sup>356</sup>, Kuzey Irak'ın Türkiye'nin koruması altına girmek istediği anlamına gelmektedir. Bu gelişmeyi ABD'nin, Irak'tan çekilirken Kuzey Irak'ı Türkiye'nin himayesine vermek istediği şeklinde değerlendirilenler de mevcuttur.<sup>357</sup>

Ayrıca, Erbil'de inşaat işlerini yürüten Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinden çekilmesi, devletleşmek isteyen bölge yönetiminin ekonomik gücün önemliliğinin farkına varmasına ve ülke huzurlarının Türkiye ile iyi ilişkilerden geçtiğini anlamasına neden olmuştur. Sonuç itibarıyla, Kuzey Irak'ın PKK terör örgütüne karşı tepki alması sağlanmıştır.<sup>358</sup>

#### 4.4 SÖZDE KİMLİK MESELESİ VE ANAYASAL TANINMA

Türkiye Cumhuriyeti'nde yürürlükte olan anayasa 1982 Anayasası olmakla beraber, AB'ye uyum süreci içerisinde özgürlükleri kısıtlayan birçok maddenin olduğu iddia

<sup>354</sup>Celalettin Yavuz, "PKK'nın Barış Hamlesi -Ya da Son Kartları", **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1835.html>, 07.11.2009.

<sup>355</sup>Erdal Şimşek, **Türkiye'nin Ortadoğu Politikası**, İstanbul, Kum Saati Yayıncılık, 2005, s. 221.

<sup>356</sup>Özcan Yeniçeri, "Büyük Oyunun Küçük Parçası Olarak Kürt Açılımı", **2023 Dergisi**, Sayı 103, 15 Kasım 2009, s. 16.

<sup>357</sup>Sinan Oğan, "PKK Terör Örgütünün Dağdan İnmesi ve Karşılanmasındaki Sorunlu Süreç", **Turksam**, (Erişim) <http://www.turksam.org/tr/a1834.html>, 10.11.2009.

<sup>358</sup>Faraç, **a.g.e.**, s. 357.

edilmiş ve 1987 yılı itibariyle çok sayıda anayasal düzenleme yapılarak birçok maddesi değiştirilmiştir.<sup>359</sup> Ancak, günümüzde Anayasanın büyük bölümünün değiştirilerek yeni bir anayasanın yürürlüğe konulması planlanmaktadır. Her ne kadar programda olmasa da, “Kürt kimliği”nin de anayasal düzeyde tanınması mevzubahis olununca, 66. madde\* akıllara gelmektedir.

Bu maddenin PKK terör örgütü tarafından, “Türkiye, Türklerden ve Kürtlerden oluşur” tarzında bir ifade ile değiştirilerek, üst kimliğin yok edilerek etnisitenin ön plana çıkarılmasının amaçlandığı iddia edilmektedir. Ancak Fransa’da yaşayan herkese ister İngiliz asıllı ister Arap asıllı, ister Fransız asıllı olsun nasıl Fransız denilerek Fransız üst kimliği kabul edilmekte ise, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkese ‘Türk’ üst kimlik ile hitap etmek kadar doğal bir durum olmadığı uzmanlar tarafından ifade edilmektedir.<sup>360</sup>

Etnisiteler ön plana çıkarılarak üst kimlik olarak ‘Türkiyelilik’ kavramı öne sürülmektedir. Ancak ‘Türkiyelilik’ bilinçaltında etnisiti kimliğini sürdürmek anlamına gelecek ve birliktelik değil ayrılık ve izolasyonu hızlandırarak, ileri sürüldüğü üzere, Tevrat’ta da dile getirilen Nil’den Fırat’a kadar tüm ülkeleri parçalamayı hedefleyen mesaja destek verilmiş olacaktır. Yahudi inancına göre Nil’den Fırat’a kadar tüm topraklar Yahudilere aittir ve bu toprakları elde etmek için bu bölgelerde kurulmuş ülkelerde birlikteliği bozmak en temel amaçtır. Bu telkin, ABD’de kurulmuş olan bir Yahudi Talmud okulunda hahamlara sürekli verilmekte ve bu bölgelerdeki her türlü ittifakın Mesihî dönemi geciktireceği ifade edilmektedir.<sup>361</sup> Yahudilerin Tevrat’tan aldığı kutsal görevleri dikkate alındığında, ‘Türkiyelilik’ kimliği büyük tehlike arz etmektedir.

<sup>359</sup> A.Ülkü Azrak, “Hazırlanmakta Olan Anayasa Tasarısına İlişkin Bazı Düşünceler”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 258, Nisan 2008, s. 59.

\* MADDE 66: Türk Devleti’ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür. Türk ananın veya Türk babanın çocuğu Türk’tür. (İkinci cümle 3.10.2001 gün ve 4709/23 s.K.ile metinden çıkarılmıştır.) Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarda kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir. Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz. Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz. Bknz. **T.C. Anayasası – İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi–AİHS**, Ankara, Adalet Yayınları, 2008.

<sup>360</sup> Cemalettin Taşkiran, “Son Zamanlardaki Kimlik Tartışmaları”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, 15 Ocak 2006, s. 29.

<sup>361</sup> Orhan Türkdoğan, **Etnik Sosyoloji**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006, s. 563.



‘Türkiyelilik’ kimliğinin de ayrılıkçıları sakinleştiremeyeceği bir Kürt yayınında “...Türkiye sözcüğü de etnik adı yansıtmıyor mu? Öte yandan burası neden Türkiye? Ne zamandan beri? Bizim ülkemiz Kürdistan’a ne oldu? Haritadan silindi mi?...”<sup>362</sup> şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifade Türkiyelilik sözcüğünün birlikteliği sağlayamayacağı hatta yeni tartışmalara zemin hazırlayabileceğini akıllara getirmektedir.

Batı ise Türkiye’deki kimlik tartışmalarına destek vererek kapitalist emperyalizm karşısında en iradeli bir şekilde duracak olan ulus devletleri alt kimlik örgütlenmeleri ile zayıflatmaya çalışmaktadır.<sup>363</sup>

Kürtlerin, sürekli olarak Türkiye’de azınlık oldukları bilinçsiz bir şekilde dile getirilmektedir. Ancak 1998 Avrupa Birliği Komisyon Raporu’nda Türkiye’de Lozan Antlaşması ile azınlık çerçevesinin çizilmiş olduğu ve azınlık olarak kabul edilenlerin uygulamada farklılıklara maruz kaldıkları dile getirilmiş ve Kürtlerin azınlık değil, Kürt asıllı Türk olduğu eklenmiştir.<sup>364</sup> Bu durum Türkler ile Kürtler arasında eşitsizliği tamamen reddetmektedir.

Sosyal bilimcilerin üzerinde uzlaştığı noktalardan homojenlik kavramı<sup>365</sup> da, Türkiye Cumhuriyeti’nin üst kimliğinin ‘Türk’ olarak kalması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bir üst kimliğin belirlenmesinin ülke bütünlüğü için ne denli önem arz ettiğini bir yazar şöyle ifade etmektedir:

“Bir ülke içindeki çoğul kimliklerin kaynaştırıcı yönü kadar, o ülkenin bütün vatandaşlarını belirleyen tek bir ortak kimliğin mevcut olması, diğer bir deyişle üst kimlik meselesi de çok önemlidir. Böyle bir tek üst kimliği kabul etmemek, ayrılıkçı ve federasyoncu kutuplaşmalara, çatışmalara, en azından ‘etnik

<sup>362</sup> Taşkıran, **a.g.m.**, s. 29.

<sup>363</sup> Anıl Çeçen, “Kimlik Tartışması Devlet Tartışmasıdır”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, 15 Ocak 2006, s. 32.

<sup>364</sup> Kerim Yıldız, Mark Muller, **The European Union and Turkish Accession: Human Rights and the Kurds**, London, Pluto Press, 2008, s. 176.

<sup>365</sup> Amerikalı sosyal bilimci Arend Lijphart’a göre nüfusun %80’inden fazlası aynı dili konuşuyor ya da aynı dini paylaşıyor ise o ülke türdeştir, homojendir. Türkiye Cumhuriyeti 1965 nüfus sayımına göre Türkçeden başka tüm dilleri konuşanların oranı %9’dur. 1990 verilerine göre ise anadili Kürtçe olanların sayısı 7.050.000 civarındadır. Bknz. Türkdöğan, **a.g.e.**, s. 564 - 565.

kurumsallaşmanın yaratacağı risklere' yol açar. Eğer beraber yaşanacaksa çoğul kimliklerin bir tek üst kimliğin çatısı altında birleşmesi şarttır.”<sup>366</sup>

Dönemin Başbakanı R. Tayyip Erdoğan'ın 30 Ocak 2004 yılında, ABD'deki Harvard Üniversitesi'nde Irak'ın toprak bütünlüğü ve ulusal kimliğinin korunması yönünde yaptığı konuşmada Irak'taki ulusal kimliğe gösterdiği hassasiyetin<sup>367</sup> Türk kimliğine de gösterilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün de dile getirdiği gibi, “Türkiye Cumhuriyeti kuran Türk halkına Türk Milleti denir.”<sup>368</sup> Bu Türk halkı içerisinde, Türk, Kürt, Zaza, Laz gibi birçok etnisite bulunmakta ve Türk kimliğinin ırkçılık üzerine kurulmadığı vurgulanmıştır. Bir ulus-devlette, resmi kimliğin bir kez parçalanması devamının geleceği ve o ülkenin hayli ufak birçok kimliğe bölünmesini kaçınılmaz hale getireceği<sup>369</sup> hem birçok uzmanın ifadesinde hem de tarih sahnesinde yer almıştır.

Türk milli kimliğinin etnisitelerin temel alındığı bir kimliğe dönüştürülmesinin ülkeyi parçalamaya yönelik bir adım olabileceği nedeniyle, Osmanlı Devleti'nin en ihtişamlı dönemlerinde dahi, Avrupa'nın Osmanlı topraklarında yaşayanlar için kullandığı<sup>370</sup> Türk kimliğinin anayasal düzeyde muhafaza edilmesinin sağlanması gerekliliği, konusunda uzman birçok kişi tarafından paylaşılan bir fikirdir.

#### 4.5 TEK BİR MERKEZDEN MÜCADELE

Terörle mücadele, çoğu kez farklı otoritelerin birbirinden farklı söylemleri nedeniyle sekteye uğramaktadır. Ancak “terörizmle mücadelenin siyasi, toplumsal, askeri ve hukuki boyutlarının bir bütünlük içerisinde değerlendirilebileceği genel bir strateji ve eylem planı çerçevesinde yürütülmesi gerekliliği”<sup>371</sup> uzman kişiler tarafından stratejilerin belirlendiği ve uygulandığı tek bir merkez kurulmasını mecbur

<sup>366</sup> Mustafa Akyol, **Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek: Yanlış Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye?**, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2006, s. 303.

<sup>367</sup> Erdal Şimşek, **Türkiye'nin Ortadoğu Politikası**, İstanbul, Kum Saati Yayıncılık, 2005, s. 221.

<sup>368</sup> Taşkiran, **a.g.m.**, s. 27.

<sup>369</sup> Hasan B. Paksoy, **Etnik ve Toplumsal Kimlikler Nasıl Oluşur?**, Çev. Osman Karatay, Çorum, KaraM Yayınları, 2005, s. 64.

<sup>370</sup> Celalettin Yavuz, “İrak'tan Şemdinli'ye Uzanan Kirli Ellerin Kimlik Mesajı”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, Ocak 2006, s. 52.

<sup>371</sup> Çaycı, **a.g.m.**, s. 35.

kılmaktadır. Çünkü çoğu zaman terör örgütleri, yapıları gereği hızlı karar alıp eylemlerini uygularken, devlet bürokrasiye takılıp yavaş hareket etmek zorunda kalmaktadır.<sup>372</sup>

Güvenlik birimleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, İstihbarat Birimleri ile ortaklaşa çalışmalıdır. Bu merkeze geniş yetkiler verilmeli ve terörle mücadele yönünde kamuoyuna yapılacak her tür açıklama bu merkez tarafından yapılmalıdır. Basın ve yayın kuruluşlarının terörle ilgili yapmış oldukları haberlerde bu merkezin yaptırım gücü olmalıdır, aksi halde ne kadar önlem alınırsa alınsın, basın kuruluşlarının söylenenleri farklı yorumlayarak kamuoyuna sunması halk arasında karmaşaya ve gereksiz ya da yanlış bilgilenmelerine neden olabilecektir.

Terörle Mücadeleyi tek bir merkezden yönetmeye yönelik çalışmalar ülkemizde yapılmış olup, tasarlanan merkezin görevlerinin şu şekilde olması planlanmaktadır:

“Politika ve stratejiler belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütmek ve bu politika ve stratejilerin uygulamasını izlemek; güvenlik kuruluşları ve istihbarat birimlerinden gelen stratejik istihbaratı değerlendirmek ve ilgili birimlerle paylaşmak; gerekli araştırma, analiz ve değerlendirme, çalışmaları yapmak veya yaptırmak; güvenlik kuruluşlarına ve ilgili kurumlara stratejik bilgi desteği sağlamak ve bunlar arasında koordinasyonu temin etmek; kamuoyunu bilgilendirmek ve halkla iletişimi sağlamak; uluslararası gelişmeleri Dışişleri Bakanlığı ve ilgili kurumlarla işbirliği içinde izlemek ve değerlendirmek; inceleme ve denetleme yapmak ve yaptırmaktır.”<sup>373</sup>

Daha az bir bürokratik yapılanmanın, terörle mücadelede hızlı karar almanın stratejik önemliliği kavranılmış,<sup>374</sup> “Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı” isminde, ülkenin iç sorunlarından sorumlu İçişleri Bakanlığı’na bağlı<sup>375</sup> bir merkezin kurulma çalışmaları 2009 sonu 2010 yılı başında hızlandırılmış ve 5952 kanun no ile 17.02.2010 tarihinde kurulmuştur. Her türlü istihbaratın bu Müsteşarlığa sağlanması

<sup>372</sup> Ümit Özdağ, **PKK Terörü: Neden Bitmedi, Nasıl Biter?**, Ankara, Kripto Yayıncılık, 2009, s. 242.

<sup>373</sup> “Terör Müsteşarı Süper Yetkilerle Donatıldı. Peki O Süper Müsteşar Kim Olacak?”, (Erişim) <http://www.turktime.com/haber/TEROR-MUSTESARI-SUPER-YETKILERLE-DONATILDI-PEKI-O-SUPER-MUSTESAR-KIM-OLACAK-/54805>, 10.10.2009.

<sup>374</sup> “Terörle Mücadele Müsteşarlığı Tarsısı Meclis’te”, (Erişim) <http://www.haber.fmrtr.com/ext.php?ref=http://haber.mynet.com/detay/politika/Terorle-Mucadele-Mustesarligi-tasarisi-Meclis-te/11Mayıs2009/N223444>, 10.10.2010.

<sup>375</sup> Fatma Sibel Yüksel, “Terörle Mücadele Müsteşarlığı Şu İşleri Yapacak”, (Erişim) <http://www.kentgazetesi.com/habergoster.aspx?id=4378>, 10.10.2010.

amaçlanmış, bu şekilde terörle mücadelenin stratejik doğası gereği vakit kaybetmeden, alınan kararları uygulamaya konulabilmesi planlanmıştır. Ancak, bu kurum kurulmuş olmasına rağmen henüz belirgin bir sonuca ulaşamamıştır.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

### Sonuç

1978 yılında kurulup, o günden bu yana eylemlerine devam eden ve binlerce kişinin ölümüne neden olan PKK terör örgütünün amacının, yazılı belgeler ışığında, halk kitlelerinin harekete geçirilmesi yöntemiyle ülke bütünlüğüne zarar vermek ve “Büyük Kürdistan”ın kurulmasını sağlamak olduğu, bu amacına ulaşmak için de toplumsal sorunları lehine kullandığı gözlemlenmiştir.

Terör örgütü ara ara düzenlenen sınır ötesi operasyonlarla büyük darbe almış olsa da, amacı doğrultusunda eylemlerine hız kazandırarak yükselişe geçmiş, iki defa tasfiye sürecine girmiştir. Örgütün ilk tasfiye süreci, örgüt elebaşısı Abdullah Öcalan’ın 1999 yılında yakalanması ile başlamış ve güvenli bir ortam oluşturulmuştur, ancak 2003 yılında ABD’nin Irak işgali ile terör örgütü yeniden canlanmış, siyasallaşmaya çalışmıştır. İkinci kez tasfiye sürecine girişi, ABD’nin Irak’tan çekilme planları yapması ve Türkiye Başbakanı R. Tayyip Erdoğan’ın “Demokratik Açılım” paket önerisiyle olmuştur. “Demokratik Açılım”ın bazı kesimlerce “genel af” gibi yorumlanmasının büyük tartışmalara neden olduğu gözlemlenmiştir.

PKK terör örgütü gelirini yasadışı yollarla elde etmiştir ve Avrupa uyuşturucu trafiğinin %50 sini elinde tutmaktadır. Uyuşturucunun yanı sıra, kaçakçılık ve mülteci kaçakçılığı işlerinden de gelir elde etmektedir. Ayrıca, Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde basın-yayın kuruluşları, dernek gibi propagandasını yapabileceği kurumlara sahiptir. Yasal ve yasadışı olan bu kurumlar aracılığıyla Türkiye aleyhine propagandasını yaparak destek toplamayı amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda halen bu kuruluşların büyük bir bölümünün faaliyette olduğu gözlemlenmiştir.

Terör örgütünün sürekli askeri darbe alması, örgütün hedefinde daralmaya gitmesine neden olmuş ve 2000’li yıllara gelindiğinde özerklik kazanmak amaçlanmıştır.

Ancak, ülkenin üniter devlet yapısını bozmaya yönelik olan özerklik de, asla kabul edilemeyecek bir taleptir. Günümüzde ise PKK terör örgütü, gerek silahlı eylemlerine halen devam etmekte, gerekse siyasal arenada yer almaya çalışmaktadır.

## **Öneriler**

Türkiye'nin, PKK terör örgütünün önünü tıkayıp tasfiyesini gerçekleştirebilmek maksadıyla silahlı mücadeleye devam ederken bir yandan da yapması gerekenler şöyle özetlenebilir:

1. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin sosyal ve ekonomik yapısı ülkenin batısı ile eşdeğere yükseltilmelidir. Bu amaca ulaşabilmek için öncelikle ülkenin batısı ile entegrasyonun engellenmesine neden olan aşiret yapılanmasının sona erdirilmesi gerekmektedir.
2. Doğu ve güneydoğudaki eğitim çok daha titizlikle sürdürülmeli ve bu bölgelerde bölge araştırmaları yapabilecek araştırma merkezlerinin kurulması teşvik edilmeli, bu merkezlerin ürettiği görüşler, ilgili birimler tarafından dikkate alınmalıdır. Kriz bölgelerinde görev yapıyor olan eğitimcilerin toplum yapısı konusunda gerekli bilgiye sahip olmaları sağlanmalı ve bu bölgelerde ortaya çıkan ya da çıkabilecek sorunlarla başa çıkabilecek kişilerin bu bölgelerde görevlendirilmeleri sağlanmalıdır.
3. Bazı gruplar tarafından sürekli Türkler ile Kürtlerin farklılığının vurgulandığı ve sanki bu iki etnik grubun bir arada yaşayamayacağı dile getirildiği bilinmektedir. Ancak ülkenin batısında birçok Kürt ve Türk birlikte bulunmakta ve herhangi bir sorun yaşanmamakta, yüzyıllardır bu iki grup arasında evlilikler gerçekleşmektedir. Bu nedenle, ayrılıkçı Kürt gruplarının farklılık tezlerini çürütecek "kültür araştırmaları enstitüleri" kurularak gerekli çalışmalarla ortak değerler ortaya konulup, çıkarılmak istenen etnik çatışmanın önünü kesmeye çalışmalıdır.

4. Tüm bu çalışmalara ilaveten terör örgütü ile mücadelede uluslararası ilişkiler kullanılarak teröre yurt dışından verilen desteklerin kesilmesi sağlanmalıdır. Ülke bütünlüğünden ve değerlerden taviz verilmemek kaydıyla, terör örgütü aleyhine diğer ülkelerce verilecek desteklere açık olunmalıdır. Bu bağlamda istihbarat ve terör örgütünün kara paradan kazandığı gelirin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Çünkü teröristlerin hayatta kalabilmeleri için gerekli olan finans kaynaklarının kurutulması halinde, nefes almaları zorlaşacak ve tasfiye süreci hız kazanacaktır.
5. Diğer ülkelerden destek yanında, ülke hukukunun da terörle mücadele etmeye elverişli hale getirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de topluma kazandırma, terör ve terörle mücadeleden kaynaklanan zararların karşılanmasına yönelik kanun gibi birçok yasa çıkarılmıştır. Bu kanunların bazıları işe yaramış bazılarından ise beklenen sonuç alınamamıştır. Olumlu sonuç alınanlar dikkate alınarak daha da geliştirilmiş yasaların çıkarılması sağlanmalıdır.
6. Köy korucuları üzerindeki denetim yeterli düzeyde sağlanmadığından bu koruculardan bir kısmı görevlerini kötüye kullanmışlardır. Köy koruculuğunun, bu kişilerin gelecek güvenceleri de dikkate alınmak suretiyle, ıslahı yoluna gidilmelidir.
7. Terörle mücadelede yapılan her bir hatanın birden çok artıyı götürdüğü göz önünde tutularak, mücadele bu alanda özel eğitim görmüş uzmanlardan oluşan bir birim tarafından sağlanmalıdır. TSK’nin terörle silahlı mücadelede kullanımı sadece “Sınır ötesi hareket” ile nadiren belli stratejik noktaların belli bir süre için kontrolü maksadıyla kullanılmalıdır. Bunun dışında terörle mücadele özel birimi ile polis ve jandarma gibi asayiş gücü, ıslahı halinde de belli bir süre için köy korucuları düşünülmelidir.
8. Teröristlerin eylemlerindeki sembolik amaç dikkate alındığında kitle iletişim araçlarını zekice kullandıkları dikkat çekmektedir. İnternet üzerinden denetim

zor olmasına rağmen en azından, televizyon, radyo, gazete, kitap, mecmua gibi kitle iletişim araçlarının denetim altına alınması ve bu araçların ülke menfaatleri söz konusu olduğunda kar yapmamayı gütmeleri gerekmektedir. İngiltere'nin de vaktiyle IRA mensuplarına yönelik uygulamış olduğu yayın yasağı gibi, ülke menfaatleri söz konusu olduğunda kimi özgürlüklerin askıya alınması gerekmektedir. Halkın terör paniğine kapılmaması için benzer uygulamalar Türkiye'de de hayata geçirilmelidir. Çünkü teröristlerin en temel amaçlarından birisi, gündemde kalmaktır ve terör olaylarının kitle iletişim araçlarında yeterinden fazla yer verilmesi terör örgütüne hizmet etmek anlamına gelecektir.

9. Tüm bu önlemler ayrı birimler tarafından değil tek bir merkezden koordine edilmelidir, çünkü bu önlemlerin her biri aynı anda devrede olmalıdır ve dikkatle incelendiğinde birbiri ile bağlantılıdır. Birinde meydana gelen aksaklığın diğerlerini etkilememesi olanaksızdır. 2010 yılına gelindiğinde PKK terörü ile mücadele edilen süre 40 yıl civarındadır ve bu süre zarfında kayda değer başarılar sadece TSK'nin yaptığı operasyonlarda alınmış olup, hükümetlerin bu tezde bahsedilmiş olan sosyal ve ekonomik refahı artırıcı eylemlere girişmemesi, askeri yönden atılan olumlu adımların da buharlaşmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda terörle mücadelenin tek bir merkezden yürütülmesi ve mücadele adına yapılanların birbiri ile bağlantılı olması sağlanmalıdır.
10. Türkiye Cumhuriyeti, ne Kürt kimliği ne de diğer etnik kimlikleri reddetmemektedir. Ancak birçok demokratik Avrupa ülkesinde de olduğu gibi Türkiye de ulus-devlet anlayışı içerisinde yoluna devam etmekte ve üst kimlik olarak Türk kimliğini kabul etmektedir. Alt kimliklerin de anayasal düzeyde tanınması, ülkeyi parçalamak için atılacak adımlardan birisi olabileceği için uzak durulması gereken bir eylemdir. Kürt kimliğinin tanınması eşitsizlik olduğu iddialarından kaynaklanmasına rağmen, ülkede herhangi bir eşitsizlik yapılmadığı ve her bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının kanun önünde eşit olduğu anayasada dile getirilmiştir.



11. Terör örgütünün talepleri arasında Kürtçenin ikinci resmi dil yapılması ve anadille eğitimidir. Dilin insanlar arasında anlaşma ve uzlaşmayı sağlayan en önemli unsur olduğu düşünüldüğünde, bunun için radyo ve televizyonlarda yayın yapılmakta, isteyen dil kursu da açmaktadır. Ancak, tüm demokratik ülkelerde genelde kullanılan “devlet dili” bir tanedir.
12. Keza, sadece Kırmança'nın “Kürtçe” gibi kullanılması yanlışlığı yapılmamalıdır. Bölgede Zazaca, Süryanice gibi diller de vardır. Böyle bir durum ülkenin federal bölgelere ayrılmasına ya da bölünmesine zemin hazırlayacağı için Kürtçenin resmi dil olarak kabul edilmesi olanaksızdır. Ancak, herkes anadilini öğrenme ve geliştirme hakkına sahip olmalıdır. Bu doğrultuda isteyenler için “Kırmança” ya da “Zaza”ca belli bir dönem ve seçilmiş bazı okullarda, deneme maksadıyla ‘seçmeli ikinci dil’ olarak müfredata konulabilir.
13. Düşünce, inanç ve ifade özgürlüğü temelinde serbest siyaset ve örgütlenme hakkının tanınması üçüncü bir talep olarak Türkiye'nin önüne konulmaktadır. Bu hakka her bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı zaten sahiptir. Ancak, ülke bütünlük ve birliğini bozmaya yönelik kuruluşlara yönelik önlemler ve yasaklamalar demokratik ülkeler dahil her ülkede bulunmaktadır.
14. Ağustos 2009'da AKP hükümeti tarafından ilan edilen “Demokratik Açılım”ın ardından, bu açılım PKK yandaşları tarafından “genel af” gibi algılanmış, ya da böyle bir hava kamuoyunda alıştırmaya çalışılmıştır. Genel af kapsamında Abdullah Öcalan'ın da serbest bırakılması istenmektedir. Terör örgütü elebaşlarının ve fiilen silahlı cürüm işleyenlerin affedilmesi hali, şehit aileleri ve gazilerle, ülkesi için “seve seve ölüme gidebilecek” yurtsever insanların yüreklerinde isyan duygularını kamçılatabilir. Bu durum iç istikrarı olumsuz etkileyeceği gibi, müteakip dönemlerde terörle silahlı mücadelede “cesur insanlar” bulmak mümkün olmayabilir. Bu yüzden terör suçundan hüküm giymiş olanlar her zaman af kapsamı dışında tutulmalıdır.

**15.** Siyasal ve toplumsal yaşama katılımının engellenmesi örgütün bir diğer talebi olarak ortaya konmaktadır. Bu çalışmada daha önce de bahsedildiği gibi, birçok Kürt vatandaşı PKK terör örgütünün yarattığı tedhiş ve huzursuzluk sebebiyle yerini yurdunu terk ederek, kendileri için “güvenli liman” olarak bildikleri, Türkiye’nin batı ve güneyindeki Türk vatandaşlarına komşu olacakları yerlere taşınmışlardır. Bu durum, hiçbir Kürt vatandaşın toplumsal yaşama katılımının engellenmediğinin en açık ispatı özelliğini taşımaktadır. Siyasal yaşama katılım da hiçbir şekilde engellenmemektedir; dikkatle incelendiğinde, Cumhuriyetin kurulduğu günden bu yana TBMM’ye seçilen, bakan, başbakan, Meclis Başkanı ve Cumhurbaşkanı seçilen pek çok bölge insanına rastlanılmaktadır.

Son olarak, terörle mücadelede, terörün devletlerin birbirine yönelik uygulamış olduğu örtülü bir savaş yöntemi olması nedeniyle uluslararası bir birlik sağlanamamakta, sağlandığında ise samimiyet gözlenememektedir. Tamil Kaplanlarının tasfiye edilmesinde askeri gücün önemliliği bir kez daha gün yüzüne çıkmıştır. Türkiye’nin de katılmak istediği AB’nin birlik içerisinde terörle mücadelede başarılı olamadığı, İspanya’da faaliyet gösteren terör örgütü ETA ile gözlemlenmektedir. Türkiye’nin bu doğrultuda kendi bölge ve faaliyette bulunan terör örgütü PKK’nın yapısına uygun bir terörle mücadele stratejisi belirlemesi ve belirlediği stratejiyi uygulamaya sokması gerekmektedir.

## KAYNAKÇA

### Basılmış Eser ve Dergilerdeki Makaleler

Akdo, Ömer: “The Role of United Nations (UN), North Atlantic Treaty Organization (NATO) and European Union (EU) in Countering Terrorism”, **COE-DAT Newsletter**, Vol.2, Issue 11, July 2009, s. 14 - 23.

Akyol, Mustafa: **Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek: Yanlış Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye?**, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2006.

\_\_\_\_\_ : **Çözümün Şafağında Kürt Sorunu**, İstanbul, Özgür Yayıncılık, 2009.

Alexander, Yonah: “Contemporary Terrorism: From National to Regional and Global Threats”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Fall 2008, s. 41 - 46.

Alkan, Necati: **Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri**, 3. Baskı, Ankara, (USAK), Asil Yayıncılık, 2009.

Altınbaş, Deniz: “Avrupa’nın PKK’ya Yaklaşımı”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 92, Aralık 2007, s. 33 – 44.

Arango, E. Ramon: **Spain: Democracy Regained**, Second Edition, USA, Westview Press, 1995.

Armaoğlu, Fahir: **20.Yüzyıl Siyasi Tarihi**, 16. Baskı, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2007.

Armborst, Andreas: “A Profile of Religious Fundamentalism and Terrorist Activism”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. II, No 1, Spring 2009, s. 51 - 71.

Aydın, Mustafa; Özcan, Nihat Ali; Kaptanoğlu, Neslihan: **Riskler ve Fırsatlar Kavşağında Irak’ın Geleceği ve Türkiye**, TEPAV Ortadoğu Çalışmaları II, Temmuz, 2007.

Azrak, A.Ülkü: “Hazırlanmakta Olan Anayasa Tasarısına İlişkin Bazı Düşünceler”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 258, Nisan 2008, s. 57 - 70.

Barkey, Henry J.: **Preventing Conflict Over Kurdistan**, Washington D.C., Carnegie Endowment for International Peace, 2009.

- Başeren, Sertaç: “Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 1 - 15.
- Başeren, Sertaç H.: “Terrorism with Its Differentiating Aspects”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 1 - 11.
- Benek, Sedat: “Ortaya Çıkışı, Gelişme Seyri ve Bölgeye Etkileri Bakımından Güneydoğu Anadolu Projesi”, **AÜSBF Dergisi**, Cilt 64, Sayı 3, 2009, s. 45 - 71.
- Beşikçi, İsmail: **PKK Üzerine Düşünceler: Özgürlüğün Bedeli**, İstanbul, Melsa Yayınları, 1992.
- Bilgin, Vedat: “Açılımı Kimler İçin Tartışıyoruz?”, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı 99, Güz 2009, s. 67 - 80.
- \_\_\_\_\_ : “Etnisiteler Milletin Simetriği Ya da Alternatifi Değildir”, **2023 Dergisi**, Sayı 98, 15 Haziran 2009, s. 4 - 7.
- Blackbourn, Jessie: “Uluslararası Terörizm ve Terörizm Karşıtı Hukuki Düzenleme: 11 Eylül Sonrası Kuzey İrlanda Örneği”, Çev. Güldeniz Katırcı, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı 99, Güz 2009, s. 212 - 233.
- Brandon, James: “The PKK and Syria’s Kurds” **Terrorism Monitor**, Vol. V, Issue 3, February 2007.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “terörizm”, Cilt 22, İstanbul, Milliyet Gazetesi Yayınları, 1986.
- Byman, Daniel: “The Logic of Ethnic Terrorism”, **Studies in Conflict & Terrorism**, Vol. XXI, 1998, s. 149 - 169.
- Casale, Davide: “EU Institutional and Legal Counter-Terrorism Framework”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 49 - 78.
- Charvat, Julian: “Cyber Terrorism - A New Dimension in Battlespace”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. II, Issue 10, s. 25 - 32.
- Ciment, James: **Algeria: The Fundamentalist Challenge**, NY, Facts on File Inc., 1997.
- Clark, Robert P.: **Negotiating With ETA: Obstacles to Peace into the Basque Country 1975 – 1988**, Reno, University of Nevada Press, 1990.

- Combs, Cindy C.: **Terrorism in the Twenty – First Century**, New Jersey, Prentice Hall, 1997.
- Coogan, Tim Pat: **The IRA: A History**, USA, Roberts Rinehart Publishers, 1993.
- Cömertoğlu, Yeşim: “Terörün Psikolojik Temelleri”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 133 – 145.
- Crenshaw, Martha: “The Psychology of Terrorism: An Agenda for the 21<sup>st</sup> Century”, **Political Psychology**, Vol. XXI, No 2, 2000, s. 405 - 420.
- Çay, Abdulhaluk M.: “Türk Milli Bütünlüğü İçinde Doğu Anadolu Aşiretlerinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapıları ve Bölücülük Meselesi”, **Doğu ve Güneydoğu Üzerine Araştırmalar III**, Boğaziçi İlimi Araştırmalar Serisi: 10, Ankara, Boğaziçi Yayınları, 1992.
- Çaycı, Sadi: “PKK Terörüyle Mücadelede Uygulanacak Hukuk”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 89, Eylül 2007, s. 34 - 40.
- Çeçen, Anıl: “Kimlik Tartışması Devlet Tartışmasıdır”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, 15 Ocak 2006, s. 32 - 36.
- Çeliker, Anna Graballe: “Construction of the Kurdish Self in Turkey Through Humorous Popular Culture”, **Journal of Intercultural Studies**, Vol. XXX, No 1, February 2009, s. 89 - 105.
- Çitlioğlu, Ercan: **Gri Tehdit: Terörizm**, Ankara, Destek Yayınları, 2008.
- \_\_\_\_\_ : “PKK’nın Siyasi ve Ekonomik Desteklerinin Kesilmesine Yönelik Saptama ve Çözümler”, **Akademik Ortadoğu Araştırmaları Dergisi**, Cilt II, Sayı 2, 2008, s. 1 - 6.
- \_\_\_\_\_ : “Terörizmin Yeni Konsepti”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 89, Eylül 2007
- \_\_\_\_\_ : “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması: Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri”, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 2009.
- Çökmez, Fatma Gül: “Bask Bölgesi: Etnik Milliyetçiliğin Tarihsel Gelişimi ve İspanya’daki Devlet Politikalarının Etkisi”, **Ege Akademik Bakış**, Cilt VIII, 2008, s. 355 - 371.
- Doğan, İsmail: **Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar**, 8. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2008.

- Deniz, Can: **Devrimciliğimin Anatomisi ve Tanrımız Apo!**, Ankara, Aksu Matbaa, 1996.
- Eren, Seyit Ahmet: “Turkey and Countering Terrorism”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. II, Issue 10, April 2009, s. 19 - 24.
- Ergil, Doğu: **Kürt Raporu: Güvenlik Politikalarından Kimlik Siyasetine**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2009.
- Eriş, Hamit Emrah: “IRA(İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu)”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 325 - 371.
- Eroğlu, Cevat: **İsrail’in Beka Stratejisi ve Kürtler**, İstanbul, Sayfa Yayınları, 2003.
- Eruygur, Şener: “Bölücü Tehdide Karşı Savunma, Mücadele Stratejisi”, **Maya Haber Yorum Dergisi**, Temmuz – Eylül 2005, s. 30 - 34.
- Eser, Tarık; Sever, Murat: “Attacks and Tactics of the PKK”, Ed. Samih Teymur, Cindy J. Smith, **The PKK: A Decades – old Brutal Marxist – Leninist Separatist Terrorist Organization**, USA, The Turkish Institute for Security and Democracy, 2008.
- Faraç, Mehmet: **PKK’nın Şifreleri: Siyasallaşan Terör**, 2. Baskı, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları, 2008.
- Fraser, T.G.: **Ireland in Conflict: 1922 – 1998**, London, Routledge, 2000.
- Gallagher, Michael: “Do Ulster Unionists Have Right to Self-Determination?”, **Irish Political Studies**, Vol. V, 1990, s. 11 - 30.
- Gilligan, Chiris: “Anlaşmanın On Yıl Sonrasında Kuzey İrlanda”, Çev. İlyas Noyan Özatık, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı 99, Güz 2009, s. 194 - 211.
- Gunter, Michael M.: **The Kurds in Turkey: A Political Dilemma**, USA, Westview Press, 1990, s. 57.
- Günay, Tuncer: **Şemdin Sakık’tan Mektuplar**, Marduk, 2005.
- Gürses, Emin: **Uluslararası Sistemin Kıskaçında Etnik Terör**, İstanbul, Profil Yayınları, 2007.
- Hart, Peter: **The I.R.A. At War: 1916 – 1923**, USA, Oxford University Press, 2003.
- Heylighen, Francis: “A Cognitive-Systemic Reconstruction of Maslow’s Theory of Self-Actualization”, **Behavioral Science**, Vol. XXXVII, 1997, s. 39 - 57.

- Höke, Mustafa: “Milliyetçilik Akımından Partileşmeye Partileşmeden Teröre”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayınları, 2000, s. 372 - 408.
- İşeri, Reyhan: **Türkiye’de Etnik Terör: Asala ve PKK Örneği**, Ankara, BİN Ofset, 2008.
- Kaya, İbrahim: “**Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, Ankara, USAK, 2005.
- Keskin, Arif: “PJAK: PKK’nın Bölgedeki Yeni Misyona Arayışı”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 92, Aralık 2007, s. 45 - 51.
- Kışlalı, Mehmet Ali: **Güneydoğu: Düşük Yoğunluklu Çatışma**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996.
- Kızıldağ, Polat: “Demokratik Açılım Süreci *Kürt Sorunu*’nun ve *PKK Terörü*’nün Çözümü Olur mu?”, **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 56 - 63.
- Korkmaz, Gürol: **Terör ve Medya İlişkileri**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Daire Başkanlığı Yayın no. 1999-1, 1999.
- Kumkale, T.T.: **Beynimizi Kimler ve Nasıl Yönetiyorlar?**, İstanbul, Pegasus Yayınları, 2006.
- Laçiner, Sedat: **İngiltere: Terör, Kuzey İrlanda Sorunu ve İnsan Hakları**, Ankara, Avrasya-Bir Vakfı Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2001.
- Langhor, Vickie: “An Exit From Arab Autocracy”, **Journal of Democracy**, Vol. XIII, Number 3, July 2002, s. 116 - 122.
- Laqueur, Walter: **The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mass Destruction**, United States of America, Oxford University Press, 1999.
- Latter, Richard: “Demokrasilerde Terörle Mücadele”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 173 – 181.
- Lecours, André: **Basque Nationalism and the Spanish State**, USA, University of Nevada Press, 2007.
- Macit, Nadim: “Açılım Söylemi, Kürt Açılımı ve Jeopolitik Düzenleme”, **2023 Dergisi**, Sayı 103, 15 Kasım 2009, s. 4 - 13.
- Mac Ginty, Roger; Darby, John: **Guns and Government: The Management of the Northern Ireland Peace Process**, Great Britain, Palgrave Publishers, 2002.

- Makas, Zeynelabidin: “Türk Bahar Bayramı ve Nevruz”, **Türk Milli Bütünlüğü İçinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Sempozyumu Bildirileri**, Erciyes Üniversitesi Yayın No: 6, Kayseri, Mart 1990.
- Marden, Charles F. (1952): “Minorities in American Society” Çev. Atiker, Erhan, Der. Türkdoğan, Orhan, **Etnik Sosyoloji**, 5. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006.
- Martinez, Luis: **The Algerian Civil War 1990 – 1998**, London, C. Hurst & Company, 2000.
- Mazari, Shireen M.: “Analysis on Future of Terrorism”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 79 - 100.
- McGarry, John; O’Leary, Brendan: **The Politics of Ethnic Conflict Regulation**, NY, Routledge, 1993.
- Merari, Ariel: “Terrorism as a Strategy of Insurgency”, **Terrorism and Political Violence**, Vol. V, No IV, Winter 1993, s. 213 - 251.
- Migaux, Philippe: “The Roots of Islamic Radicalism”, Trans. Edward Schneider, Kathryn Pulver, Jesse Browner, Ed. Gérard Chaliand, Arnaud Blin, **The History of Terrorism From Antiquity to Al Qaeda**, California, University of California Press, 2007.
- Moxon – Browne, Edward: **Political Change in Spain**, London, Routledge, 1989.
- Muro, Diego; Quiroga, Alejandro: “İspanyol Milliyetçiliği: Etnik mi Medeni (civic) mi?”, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı 99, Güz 2009, s. 234 - 249.
- Nikbay, Özgür; Sahliyah, Emile: “Suicide Attacks of the PKK”, Ed. Samih Teymur, Cindy J. Smith, **The PKK: A Decades – old Brutal Marxist – Leninist Separatist Terrorist Organization**, USA, The Turkish Institute for Security and Democracy, 2008.
- Öğün, M. Nesib: “Financing of Terrorism”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. II, Issue 6, May 2008, s. 16 - 22.
- Özcan, Nihat Ali: “Terör ve Ekonomi”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 304.
- \_\_\_\_\_ : **PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara, ASAM Yayınları, 1999.
- Özçağatay, Levent: **Kuzey İrlanda ve IRA**, İstanbul, Papirüs Yayınevi, 1998.



- Özdağ, Ümit: “Kürt Açılımın Geleceği”, **21.Yüzyıl Dergisi**, Sayı 10, Ekim 2009, s. 1-14.
- \_\_\_\_\_ : **PKK Terörü: Neden Bitmedi, Nasıl Biter?**, 4. Baskı, Ankara, Kripto Yayıncılık, 2009.
- Özdiker, Cengiz: “Türkiye’de Terörizm Haber ve Yorumları”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM Yayınları, 2000, s. 176 - 199.
- Özel, Mehmet: “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Bölgearası Dengesizlik ve Yeni Yönetmelik Birim Arayışları”, **AÜSBF Dergisi**, Cilt 64, Sayı 1, 2009, s. 165 - 199.
- Öztürk, Osman Metin: “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayınları, 2000, s. 134 - 175.
- Paksoy, Hasan B.: **Etnik ve Toplumsal Kimlikler Nasıl Oluşur?**, Çev. Osman Karatay, Çorum, KaraM Yayınları, 2005.
- Payne, Stanley G.: **Basque Nationalism**, Reno, University of Nevada Press, 1975.
- Pérez, Alfonso-Agote: **The Social Roots of Basque Nationalism**, Trans. Cameron Watson, William A. Douglass, USA, University of Nevada Press, 2006.
- Phillips, David L.: “Confidence Building Between Turks and Iraq Kurds”, **The Atlantic Council of the United States**, Washington D.C., 2009.
- Polat, Selda: “Demokratik Açılım ve Eğitim”, **Eleştirel Pedagoji Politik Eğitim Dergisi**, Yıl 1, Sayı 6, Kasım 2009, s. 38 - 40.
- Ramsay, Gilbert: “Relocating the Virtual War”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. II, No 1, Spring 2009, s. 31 - 50.
- Roberts, Hugh: **Savaş Meydanı Cezayir 1988-2002: Çökmüş Bir Rejime Dair İncelemeler**, Çev. Zehra Savan, “The Battlefield Algeria 1988-2002: Studies in a Broken Policy”, İstanbul, Kapı Yayınları, 2006.
- Romano, David: **The Kurdish Nationalist Movement: Opportunity, Mobilization and Identity**, New York, Cambridge University Press, 2006.
- Similansky, Saul: “Terrorism, Justification, and Illusion”, **Ethics**, Vol. 114, 2004, s. 790 - 805.

- Švarc, Dominika: “Military Response to Terrorism and the *Jus ad Bellum*”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 29 - 48.
- Şehirli, Atila: **Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler**, İstanbul, Burak Yayınları, 2000.
- Şimşek, Erdal: **Türkiye’nin Ortadoğu Politikası**, İstanbul, Kum Saati Yayıncılık, 2005.
- Taşkıran, Cemalettin: “Son Zamanlardaki Kimlik Tartışmaları”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, 15 Ocak 2006, s. 26 - 30.
- Tavas, Taner: “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri”, Der. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, **Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar**, Ankara, ASAM yayınları, 2000, s. 16 - 28.
- Tavlaş, Neziha: “Terörü Tanımlamak”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 125 – 132.
- T.C. Anayasası – İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi–AİHS**, Ankara, Adalet Yayınları, 2008.
- Temel Britannica, “terörizm”, Cilt 17, İstanbul, Hürriyet Gazetesi Yayınları, 1997.
- Terörizm ve Organize Suçlar: Demokrasi ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri**, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı, 1999.
- Theodorescu, Alexandru A.; Charvat, Julian: “Terrorism and the Media”, **COE-DAT Newsletter**, Vol. I, Issue 4, November 2007, s. 25 - 29.
- Thachuk, Kimberley: “Countering Terrorist Support Structures”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. I, No 1, Spring 2008, s. 13 - 28.
- Timur, Taner: “Cezayir Modeli ve Refah Bilmecesi”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt XXI, Sayı 197, 1997, s. 35 - 40.
- Toksöz, İtir: “The Turkish Military’s Perception of Instability as an External Threat and Terrorism”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. II, No 1, Spring 2009, s. 73 - 99.
- Türkdoğan, Orhan: **Etnik Sosyoloji**, 5. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, 2006.
- \_\_\_\_\_ : “Doğu ve Güneydoğu Sorunlar ve Çözüm Yolları”, **2023 Dergisi**, Sayı 105, 15 Ocak 2010, s. 42 - 55.
- Türkeri, Zekine: **Bask Meselesi: Bir Tarih, Bir Otonomi, Bir Sorun**, Ankara, Dipnot Yayınları, 2007.

- “Two Typical Degenerate Guerilla Groups: The Liberation Tigers of Tamil Eelam and The Kurdistan Workers’s Party”, **Terrorism & Political Science**, Notes & Studies of the Paris Criminology Institute, June 1996.
- Ünal, Şeref: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: İnsan Haklarının Uluslararası İlkeleri**, Ankara, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No:89, t. y. \_\_\_\_\_: **Avrupa Birliği Hukukuna Giriş**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007.
- Weinberg, Leonard; Eubank, William L.: **The Roots of Terrorism: What is Terrorism**, New York, Chelsea House Publishers, 2006.
- Whittaker, David J., **Terrorist and Terrorism in the Contemporary World**, London, Routledge, 2004.
- Woo, Gordon: “Terrorism Threat Assessment and Management”, **Defence Against Terrorism Review**, Vol. II, No 1, Spring 2009, s. 101 - 116.
- Yalçın, Semih: “Milli Mücadele Döneminde, Kürtlere Özerlik Verilmesi Meselesi”, **2023 Dergisi**, Sayı 103, 15 Kasım 2009, s. 20 - 27.
- \_\_\_\_\_ : “Atatürk’ün Milli Kimlik Arayışları: Türk Kimliği”, **2023 Dergisi**, Sayı 100, 15 Ağustos 2009, s. 66 - 76.
- Yalvaç, Gürsel: **TCK-CMK-CGTİK ve İlgili Mevzuat**, Ankara, Adalet Yayınları, 2009.
- Yarar, Erhan: “Medya – Terör”, **Strateji Dergisi**, 95/2, s. 183 – 196.
- Yavuz, Celalettin: **Geçmişten Geleceğe Suriye - Türkiye İlişkileri**, Ankara Ticaret Odası Yayınları, Ankara, 2005.
- \_\_\_\_\_ : Milli Güvenlik Akademisi, 2009-2010 Dönemi “Terörizmle Mücadele Ders Notu”.
- \_\_\_\_\_ : “Irak’tan Şemdinli’ye Uzanan Kirli Ellerin Kimlik Mesajı”, **2023 Dergisi**, Sayı 57, 15 Ocak 2006, s. 46 - 56.
- Yeniçeri, Özcan: “Büyük Oyunun Küçük Parçası Olarak *Kürt Açılımı*”, **2023 Dergisi**, Sayı 103, 15 Kasım 2009, s. 14 - 19.
- Yıldız, Kerim: **The Kurds in Turkey: EU Accession and Human Rights**, London, Pluto Press, 2005.
- Yıldız, Kerim; Muller, Mark: **The European Union and Turkish Accession: Human Rights and the Kurds**, London, Pluto Press, 2008.

## Tez ve Gazeteler

Choi, Kwagnsoo: “The Original Turkish Concerns About Developments in Northern Iraq” **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University**, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Masters of Arts, Ankara, May 2008.

Çelenk, Ayşe Aslıhan: “Military and Democracy in Turkey and Algeria: The Success or Failure of EU’s Mediterranean Policy”, **Department of Political Science and Public Administration of Bilkent University, Master’s Thesis**, Ankara, 2003.

Güler, Mehmet Murat: “Küreselleşen Dünya ve Terörizm”, **Kadir Has Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2008.

Gür, Asaf Çınar: “The Problem of Northern Ireland As A Case Study of First World Nationalism”, **The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, Master’s Thesis**, Ankara, 2001.

Heper, Doğan: “Gerileme Devri II”, Milliyet Gazetesi, 19.11.2009.

Ramazanoğlu, Yıldız: “Kürtleri Kim Temsil Edebilir?”, Zaman Gazetesi, 22.11.2009, s.16.

Selvi, İsmail: “Countering State-Supported Terrorism: The PKK and Turkish Foreign Policy Towards The Middle East”, **Department of International Relations, Bilkent University**, Master’s Thesis, July 2003.

Türken, Anıl: “The Iraq Conflict And Its Security Implications For Turkey”, **Department of International Relations of Bilkent University, Master’s Thesis**, Ankara, 2007.

Cumhuriyet Gazetesi, 21.01.2009.

Zaman Gazetesi, 11.12.2009, 12.12.2009.

## Web Sayfalarından Alınan Kaynaklar

Adalet Bakanlığı, TMK, Erişim: <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/809.html>, 05.10.2009.

- Akcam, Bahadır K.; Asal, Victor: “The Dynamics of Ethnic Terrorism”, University of Albany, SUNNY, Erişim: <http://www.systemdynamics.org/conferences/2005/proceed/papers/AKCAM225.pdf>, 30.12.2009.
- Akçay, Erkan: “İmralı Canisinin İdamını AKP Engellemiştir”, MHP, Erişim: [http://www.erkanakcay.net/tr/index.php?option=com\\_content&view=article&id=368:rali-can-amini-akp-engellemt&catid=13:baslamalar&Itemid=40](http://www.erkanakcay.net/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=368:rali-can-amini-akp-engellemt&catid=13:baslamalar&Itemid=40), 07.05.2010.
- “Aşiret Nedir? Aşiretçiliğe Genel Bakış”, Erişim: [http://www.turkmensitesi.com/asiret\\_nedir.html](http://www.turkmensitesi.com/asiret_nedir.html), 17.02.2009.
- Aydoğan, Emrah: “Terörizmi Tanımlamak”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/gencbakis/a1780.html>, 04.05.2010.
- Brawley, Paul D.: “Defining Terrorism”, Air Command and Staff College Air University, Alabama, 2006, Erişim: <http://www.afresearch.org/skins/rims/q-mod.../display.aspx?>, 01.01.2010.
- “Classifying Terrorism”, Foreign Policy Association, Erişim: [www.fpa.org/newsletter\\_info2478/newsletter\\_info.html](http://www.fpa.org/newsletter_info2478/newsletter_info.html), 18.04.2010.
- “ETA’ya Terörist Demeyen Partiye Gözaltı”, 21. yy. Türkiye Enstitüsü, 07 Ekim 2007, Erişim: <http://www.21yyte.org/tr/yazi.aspx?ID=1057>, 27.04.2010.
- Ganor, Boaz: “Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?”, Erişim: <http://www.ict.org.il/ResearchPublications/tabid/64/Articlsid/432/currentpage/1/Default.aspx>, 01.01.2010.
- “George J. Mitchell”: Wikipedia, Erişim: [http://en.wikipedia.org/wiki/George\\_John\\_Mitchell](http://en.wikipedia.org/wiki/George_John_Mitchell), 24.04.2010.
- Güç Birliği Sivil Hareketi Web, Erişim: <http://www.gucbirligi.info/ermeni3/tehcir.html>, 03.12.2009.
- “Group Denial: Repression of Kurdish Political and Cultural Rights in Syria”, Human Rights Watch, November 2008, Erişim: [http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria1109web\\_0.pdf](http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria1109web_0.pdf), 11.12.2009.
- Işık, Mustafa: “İdam Cezası ve MHP”, 2023, Erişim: <http://www.2023istanbul.com/kose-yazisi/46/idam-cezası-ve-mhp.html>, 07.05.2010.

- Kozanoğlu, Burak: “Etnik Terör Kapsamında Ermenistan-PKK İlişkileri ve Türkiye”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1853.html>, 17.11.2009.
- “Maoism”, Wikipedia, Erişim: <http://en.wikipedia.org/wiki/Maoism>, 20.04.2010.
- “Mustafa Barzani”, Vikipedi, Erişim: [http://tr.wikipedia.org/wiki/Mustafa\\_Barzani](http://tr.wikipedia.org/wiki/Mustafa_Barzani), 05.05.2010.
- Oğan, Sinan: “PKK Terör Örgütünün Dağdan İnmesi ve Karşılanmasındaki Sorunlu Süreç”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1834.html>, 10.11.2009.
- Öcalan, Abdullah: **Kürdistan Devriminin Yolu: Manifesto**, Erişim: <http://www.scribd.com/doc/8424952/Kurdistan-Devriminin-Yolu-MANIFESTO>, 11.09.2009.
- Öcalan Davası, “Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi”, Belgenet, Erişim: [www.belgenet.com/dava/dava05.html](http://www.belgenet.com/dava/dava05.html), 12.11.2009.
- Öcalan Davası, “Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İddianamesi”, Belgenet, Erişim: [www.belgenet.com/dava/dava06.html](http://www.belgenet.com/dava/dava06.html), 12.11.2009.
- Öcalan Davası, Belgenet, Erişim: <http://www.belgenet.com/dava/durusma08.html#1>, 25.03.2010.
- Örs, Batuhan: “Demokratik Açılım ve Muhatapları”, Genç Yazarlar Kulübü, Erişim: [http://www.gencyazarlar.com/goster\\_yazi.asp?YID=3281](http://www.gencyazarlar.com/goster_yazi.asp?YID=3281), 05.05.2010.
- Özdaş, Oğuz: “PKK’nın Kalesi Yıkılıyor(mu)?”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1953.html>, 04.04.2010.
- \_\_\_\_\_ : “Tamil Kaplanları ve Terörle Mücadele”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1929.html>, 09.03.2010.
- Sinclair, Emma-Webb: HRW News, 11.12.2009, Erişim: [www.hrw.org/en/news/2009/12/11/turkey-kurdish-party-banned](http://www.hrw.org/en/news/2009/12/11/turkey-kurdish-party-banned), 25.12.2009.
- “Soruları ve Cevaplarıyla Demokratik Açılım Süreci: Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi”, AK Parti El Kitabı, Erişim: [http://www.demokratikacilimkitabi.com/demokratik\\_acilim\\_kitabi.pdf](http://www.demokratikacilimkitabi.com/demokratik_acilim_kitabi.pdf), 05.05.2010.
- Şimşek, Yılmaz: “İspanyol Terör Örgütü ETA’nın Profil Analizi”, USAK Stratejik Gündem, Erişim: <http://www.usakgundem.com/ders-notu/7%C4%B0spanyol->

ter%C3%B6r-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BC-eta%E2%80%99n%C4%B1n-profil-analizi.html, 18.05.2010.

Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi Başkanlığı Web, Erişim: <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 05.10.2009.

“Terör Müsteşarı Süper Yetkilerle Donatıldı. Peki O Süper Müsteşar Kim Olacak?”, Erişim: <http://www.turktime.com/haber/TEROR-MUSTESARI-SUPER-YETKILERLE-DONATILDI-PEKI-O-SUPER-MUSTESAR-KIM-OLACAK-/54805>, 10.10.2009.

“Terör Örgütlerinin İç Yüzü”, Erişim: <http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele7.htm>, 25.03.2010.

“Terörle Mücadele Müsteşarlığı Tarsısı Meclis’te”, Erişim: <http://www.haber.frmtr.com/ext.php?ref=http://haber.mynet.com/detay/politika/Terorle-Mucadele-Mustesarligi-tasarisi-Meclis-te/11Mayıs2009/N223444>, 10.10.2010.

“Türkiye Şubesi Devredildi”, **Finans Gündem**, Erişim: [http://www.finansgundem.com/haber/oku/bankacilik/4997/turkiye\\_subesi\\_devredildi/print](http://www.finansgundem.com/haber/oku/bankacilik/4997/turkiye_subesi_devredildi/print), 01.06.2010.

“Türkiye’de İdamın Kaldırılmasının 4’üncü Yılı”, Erişim: <http://www.haberler.com/turkiye-de-idamin-kaldirilmasinin-4-uncu-yildonumu-haberi/>, 27.03.2010.

“Wilson İlkeleri”, Vikipedi, Erişim: [http://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson\\_Prensipleri](http://tr.wikipedia.org/wiki/Wilson_Prensipleri), 18.05.2010.

United Nations Web, Erişim: <http://www.un.org/millennium/law/iv-1.html>, 03.12.2009.

United States Holocaust Memorial Museum, Holokast Ansiklopedisi, Erişim: <http://www.ushmn.org/wlc/tr/article.php?ModuleId=10007043>, 03.12.2009.

Yavuz, Celalettin: “PKK’nın *Barış* Hamleleri – Ya da Son Kartları”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1835.html>, 07.11.2009.

\_\_\_\_\_ : “PKK’nın Açılımla Oyunu”, Turksam, Erişim: <http://www.turksam.org/tr/a1788.html>, 17.11.2009.

\_\_\_\_\_ : “Terörle Mücadelede Sorumlu Devlet Adamı ve Sorumlu Medyanın Etkileri”, Turksam, Erişim: [www.turksam.org/tr/a1883](http://www.turksam.org/tr/a1883), 27.12.2009.

Yeşiltuna, Serap: “Kürt Açılımının Tarihini Türksolu’ndan Okumak”, Erişim:  
<http://www.turksolu.org/247/yesiltuna247.html>, 05.05.2010.

Yüksel, Fatma Sibel: “Terörle Mücadele Müsteşarlığı Şu İşleri Yapacak”, Erişim:  
<http://www.kentgazetesi.com/habergoster.aspx?id=4378>, 10.10.2010.



## ÖZGEÇMİŞ

### Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Muhittin ŞAHİN  
Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara – 12.07.1983

### Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ankara Üniversitesi – Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi  
İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı  
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı  
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Fransızca

### İş Deneyimi

Stajlar : 1. Ankara HiltonSA – Ön Büro  
2. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi  
İngilizce Öğretmenliği Formasyon Dönemi  
Öğretmenlik Staj Dönemi (2006)  
Projeler : Eğitim Uzmanı – Ankara Kalesi Çocuk Kulübü  
Eğitim Projesi, TÜKD Yıldız Şubesi, Haziran 2008.  
Çalıştığı Kurumlar : 1. Ufuk Üniversitesi – Hazırlık Okulu – Okutman  
(2006 – 2009)  
2. Ufuk Üniversitesi – Eğitim Fakültesi  
İngilizce Öğretmenliği Bölümü  
Eğitim Öğretim Planlamacısı (2009 - ...)

### İletişim

E-Posta Adresi : muhittinsahin\_ufuk@hotmail.com

Tarih : 02.06.2010